

BIBLIOTECZKA TOWARZYSTWA MIŁOŚNIKÓW
JĘZYKA POLSKIEGO NR 28

PATRYCJA PAŁKA
AGATA KWAŚNICKA-JANOWICZ

**PRZEWODNIK
PO ELEKTRONICZNYCH
ZASOBACH JĘZYKOWYCH
DLA POLONISTÓW**

(SŁOWNIKI, KARTOTEKI, KORPUSY, KOMPENDIA)

KRAKÓW
2017

Redaktor serii
Biblioteczka Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego
prof. dr hab. Piotr Żmigrodzki

Recenzenci publikacji
prof. dr hab. Mirosław Bańko
prof. dr hab. Włodzimierz Gruszczyński

© *Copyright by Patrycja Pałka*
© *Copyright by Agata Kwaśnicka-Janowicz*
© *Copyright by Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego*

ISBN 978-83-947837-0-9 wersja drukowana
ISBN 978-83-947837-1-6 wersja elektroniczna

Opracowanie redakcyjne
Bogumiła Ziembła / Wydawnictwo JAK
Łamanie
Andrzej Choczewski / Wydawnictwo JAK
www.wydawnictwojak.pl

SPIS RZECZY

WSTĘP.....	13
1. NAJWAŻNIEJSZE POJĘCIA I TERMINY ORAZ KLASYFIKACJA ZASOBÓW CYFROWYCH	18
2. TECHNICZNE ASPEKTY KORZYSTANIA Z ZASOBÓW	28
CZĘŚĆ I. NAJWAŻNIEJSZE OGÓLNE PORTALE I PROJEKTY CYFROWE	31
3. BIBLIOTEKI CYFROWE	33
3.1. FBC: Federacja Bibliotek Cyfrowych	33
3.2. RCIN: Repozytorium Cyfrowe Instytutów Naukowych	34
3.3. CBN Polona: Cyfrowa Biblioteka Narodowa Polona	35
3.4. PBC: Polonijna Biblioteka Cyfrowa	35
3.5. KSD BIH UW: Kolekcja Starych Druków Biblioteki Instytutu Historii Uniwersytetu Warszawskiego	36
3.6. BC KLF UW: Biblioteka Cyfrowa Katedry Lingwistyki Formalnej Uniwersytetu Warszawskiego	36
3.7. VLLPHD: Virtual Lexicographical Library for Polish Historical Dictionaries.....	36

4. CYFROWE NARZĘDZIA I ZASOBY JĘZYKOWE	38
4.1. CLARIN-PL: Common Language Resources and Technology Infrastructure.	38
4.2. CLIP IPI PAN: Computational Linguistics in Poland, Language Tools and Resources for Polish	39
4.3. GTJ PWr: Grupa Technologii Językowych G4.19 Politechniki Wrocławskiej.	40
5. GOOGLE KSIĄŻKI	42

**CZĘŚĆ II. ZASOBY CYFROWE –
RODZAJE I CHARAKTERYSTYKA.** 45

6. NAJDAWNIEJSZE ZABYTKI JĘZYKA POLSKIEGO.	47
6.1. Materiały ze skanami oryginału rękopisu dostępnymi online	47
6.1.1. Ksw: <i>Kazania świętokrzyskie</i>	47
6.1.2. Bg: <i>Bogurodzica</i>	48
6.1.3. Pf: <i>Psalterz floriański</i>	48
6.1.4. BZ: <i>Biblia królowej Zofii</i>	49
6.1.5. Rozp: <i>Rozmyślanie o żywocie Pana Jezusa</i>	50
6.1.6. OrtMac: Ortyle Maciejowskiego	51
6.1.7. OrtOssol: Ortyle z rękopisu Biblioteki Ossolińskich ..	51
6.1.8. EwZam: <i>Ewangeliarz Zamojskich</i>	52
6.2. Materiały ze skanami oryginału w wersji offline	53
6.2.1. Kgn: <i>Kazania gnieźnieńskie</i>	53
6.2.2. Kp: <i>Kazanie praskie</i>	54
6.2.3. Ppul: <i>Psalterz puławski</i>	54
6.2.4. MW: <i>Modlitwy Wacława</i>	55
6.2.5. KSul: <i>Kodeks Suleda</i>	56
6.2.6. KDział: <i>Kodeks Działyńskich</i>	56
6.2.7. Pieśni: Wybór pieśni średniowiecznych	57

7. SŁOWNIKI.....	58
7.1. Wybrane słowniki dawne (wydane do 1950 r.).....	58
7.1.1. Najdawniejsze słowniki (od początków XVI do końca XVIII w.)	58
7.1.1.1. Murmelius: <i>Dictionarius Ioannis Murmellii variarum rerum</i>	59
7.1.1.2. Mymer: <i>Dictionarius trium linguarum</i>	60
7.1.1.3. Tucholiensis: <i>Farrago civilium actionum ad formam Juris Maydeburgensis</i>	60
7.1.1.4. BartByd: <i>Słownik łacińsko-polski Bartłomeja z Bydgoszczy.</i>	61
7.1.1.5. Georgijevic: <i>Rozmowa z Turczyńcem o wierze Krzesciyańskiej</i>	61
7.1.1.6. Maczinsky: <i>Lexicon Latino Polonicum</i>	62
7.1.1.7. Calagius: <i>Synonyma Latina Vocum Phrasiumq[ue] Orationis</i>	62
7.1.1.8. Calepinus: <i>Ambrosii Calepini Dictionarivm Decem Lingvarvm</i>	63
7.1.1.9. Nomenclator: <i>Nomenclator, selectissimas rerum appellationes tribus linguis</i>	64
7.1.1.10. Volckmar: <i>Dictionarium Trium Linguarum</i> ...	64
7.1.1.11. Loderecker: <i>Dictionarium septem diversarum linguarum</i>	65
7.1.1.12. Cnapius: <i>Thesaurus polono-latino-graecus</i> ...	66
7.1.1.13. Gulden: <i>Onomasticum trilingue</i>	68
7.1.1.14. Dasypodius: <i>Dasypodius Catholicus</i>	68
7.1.1.15. Hexaglosson: <i>Hexaglosson Dictionarivm</i> ...	69
7.1.1.16. Komensky: <i>Joh. Amos Comenii Orbis Sensualium Pictus</i>	69
7.1.1.17. Thesaurus: <i>Thesaurus Linguarum Orientalium</i>	70
7.1.1.18. Malczowski: <i>Der Jugend zu Nutz Deutsch und Polnisches vermehrtes und verbessertes Vocabularium</i>	70

7.1.1.19.	Danet: <i>Nouveau Grand Dictionnaire de M' L' Abbe Danet, Francois, Latin & Polonois</i>	71
7.1.1.20.	Woyna: <i>Kleiner Lust-Garten Worinn Gerade Gänge Zur Polnischen Sprache</i>	72
7.1.1.21.	Trotz: <i>Nowy dykcjonarz, to jest mownik polsko-niemiecko-francuski</i>	72
7.1.2.	Słowniki ogólne języka polskiego XIX i 1. połowy XX w.	73
7.1.2.1.	L: <i>Słownik języka polskiego</i> przez M. Samuela Bogumiła Linde	73
7.1.2.2.	eSWil: <i>Słownik języka polskiego</i>	75
7.1.2.3.	SW: <i>Słownik języka polskiego</i>	76
7.1.3.	Inne słowniki XIX i 1. połowy XX w.	77
7.1.3.1.	Osinski: <i>Alojzy Osiniński, Bogactwa mowy polskiej</i>	77
7.1.3.2.	Bandtkie: <i>Słownik dokładny języka polskiego i niemieckiego do podoręcznego używania dla Polaków i Niemców</i>	78
7.1.3.3.	Mrongovius: <i>Dokładny słownik polsko-niemiecki</i>	79
7.1.3.4.	DykcjyAmsz: <i>Dykcjonarz zawierający wyrazy i wyrażenia z obcych języków polskiemu przyswojone, Michał Amszejewicz</i>	80
7.1.3.5.	Rykaczewski: <i>Słownik języka polskiego</i>	80
7.1.3.6.	SłowArct: <i>Słowniczek 10.000 wyrazów, zwrotów i przysłów cudzoziemskich</i>	81
7.1.3.7.	SGPKarł: <i>Jan Karłowicz, Słownik gwar polskich</i>	82
7.1.3.8.	IIArct: <i>Michała Arcta słownik ilustrowany języka polskiego</i>	82
7.1.3.9.	DobZaw: <i>Dobór wyrazów, Roman Zawiliński</i>	83
7.1.3.10.	SEBr: <i>Aleksander Brückner, Słownik etymologiczny języka polskiego</i>	83

7.1.3.11.	OrtArct: <i>M. Arcta słownik ortograficzny języka polskiego</i>	84
7.1.3.12.	EncTrzas: Trzaski, Everta i Michalskiego <i>Encyklopedyczny słownik wyrazów obcych</i> ..	85
7.2.	Słowniki współczesne	85
7.2.1.	Słowniki ogólnodefinicyjne	86
7.2.1.1.	SJPDor 2012: <i>Słownik języka polskiego</i> , red. Witold Doroszewski	86
7.2.1.2.	USJP 2016: <i>Uniwersalny słownik języka polskiego</i>	88
7.2.1.3.	SJP PWN 2016: <i>Słownik języka polskiego PWN</i>	90
7.2.1.4.	WSJP: <i>Wielki słownik języka polskiego</i>	92
7.2.1.5.	Inne słowniki ogólnodefinicyjne w wersji offline	94
7.2.2.	Słowniki poprawnościowe	97
7.2.2.1.	SPP PWN 2003: <i>Słownik poprawnej polszczyzny PWN</i>	97
7.2.2.2.	WSO PWN 2016a: <i>Wielki słownik ortograficzny PWN</i>	99
7.2.2.3.	Inne słowniki poprawnościowe w wersji offline	100
7.2.3.	Słowniki frazeologiczne	101
7.2.3.1.	SF: <i>Słownik frazeologiczny</i> , oprac. Piotr i Łukasz Müldner-Nieckowscy. .	101
7.2.3.2.	SEJF: <i>Słownik elektroniczny jednostek frazeologicznych</i>	103
7.2.3.3.	Inne słowniki frazeologiczne w wersji offline	104
7.2.4.	Słowniki gramatyczne	105
7.2.4.1.	SSGCP: <i>Słownik syntaktyczno-generatywny czasowników polskich</i>	105
7.2.4.2.	SGJP 2015: <i>Słownik gramatyczny języka polskiego</i>	106

7.2.4.3.	RAMKI: Baza ram interpretacyjnych dla wybranych jednostek czasownikowych	107
7.2.4.4.	Walenty: <i>Słownik walencyjny języka polskiego</i>	108
7.2.4.5.	Inne słowniki gramatyczne w wersji offline . . .	110
7.2.5.	Słowniki relacji semantycznych	111
7.2.5.1.	SSiA 2016: <i>Słownik synonimów i antonimów</i>	111
7.2.5.2.	PLWordnet: Słowosieć 3.0	112
7.2.5.3.	Inne słowniki relacji semantycznych w wersji offline	115
7.2.6.	Słowniki wyrazów obcych	117
7.2.6.1.	SWOKop: <i>Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych Władysława Kopalińskiego</i>	117
7.2.6.2.	SWO Europa: <i>Słownik wyrazów obcych</i>	118
7.2.6.3.	Inne słowniki wyrazów obcych w wersji offline	119
7.2.7.	Słowniki polszczyzny historycznej	121
7.2.7.1.	SStp: <i>Słownik staropolski</i>	121
7.2.7.2.	SPJS: <i>Słownik pojęciowy języka staropolskiego</i>	122
7.2.7.3.	SP XVI: <i>Słownik polszczyzny XVI wieku</i> . . .	124
7.2.7.4.	SJP XVII–XVIII: <i>Słownik języka polskiego XVII i 1. połowy XVIII wieku</i>	126
7.2.7.5.	ESJP XVII–XVIII: <i>Elektroniczny słownik języka polskiego XVII i XVIII wieku</i>	126
7.2.8.	Słowniki łaciny średniowiecznej w Polsce	128
7.2.8.1.	SŁŚP: <i>Słownik łaciny średniowiecznej w Polsce</i>	128
7.2.8.2.	ESŁŚP: <i>Elektroniczny słownik łaciny średniowiecznej w Polsce</i>	128
7.2.9.	Słowniki i atlasy dialektologiczne	130
7.2.9.1.	SGP PAN: <i>Słownik gwar polskich</i>	130
7.2.9.2.	SGOWiM: <i>Słownik gwar Ostródzkiego, Warmii i Mazur</i>	130

7.2.9.3.	SGMP: <i>Słownik gwary miejskiej Poznania</i> . . .	131
7.2.9.4.	SH: <i>Słownik huculski</i>	132
7.2.9.5.	Zbor: <i>Słownik gwary Zakopanego i okolic.</i> . . .	132
7.2.9.6.	MAGP: <i>Mały atlas gwar polskich</i>	133
7.2.9.7.	AJPPz: <i>Atlas językowy polskiego Podkarpacia – zeszyty z badań gwarowych</i> . . .	133
7.2.9.8.	AGM: <i>Atlas gwar mazowieckich</i>	134
7.2.9.9.	AJŚ: <i>Atlas językowy Śląska</i>	134
7.2.10.	Słowniki etymologiczne.	135
7.2.10.1.	SP: <i>Słownik prasłowiański</i>	135
7.2.10.2.	SEK: <i>Słownik etymologiczny Kaszubszczyzny</i>	136
7.2.10.3.	SEMSNO: <i>Słownik etymologiczno- -motywacyjny staropolskich nazw osobowych</i>	136
7.2.11.	Słowniki onomastyczne.	137
7.2.11.1.	SSNO: <i>Słownik staropolskich nazw osobowych</i>	137
7.2.11.2.	NMP: <i>Nazwy miast Polski</i>	137
7.2.11.3.	NMiejP: <i>Nazwy miejscowe Polski: historia, pochodzenie, zmiany</i>	138
7.2.11.4.	SNNP: <i>Słownik najstarszych nazwisk polskich</i>	138
7.2.11.5.	ESH: <i>Elektroniczny słownik hydronimów Polski</i>	139
7.2.12.	Słowniki języka autorów	140
7.2.12.1.	SPJK: <i>Słownik polszczyzny Jana Kochanowskiego</i>	140
7.2.12.2.	ISJChP: <i>Indeks a tergo do „Słownika Jana Chryzostoma Paska”</i>	141
7.2.12.3.	SJAM: <i>Słownik języka Adama Mickiewicza</i> .	142
7.2.12.4.	SJCN: <i>Internetowy słownik języka Cypriana Norwida</i>	142
7.2.13.	Słowniki polszczyzny potocznej	145
7.2.13.1.	SPLP: <i>Słownik polskich leksemów potocznych</i>	145

8. KARTOTEKI	146
8.1. Kartoteki prac historycznojęzycznych i słowników historycznej polszczyzny	146
8.2. Kartoteki prac dialektologicznych i onomastycznych	148
9. KORPUSY JĘZYKA POLSKIEGO	151
9.1. NKJP: Narodowy Korpus Języka Polskiego	151
9.1.1. Wyszukiwarka IPI PAN	152
9.1.2. Wyszukiwarka PELCRA	154
9.1.3. Wyszukiwarka SlopeQ	155
9.2. KJP PWN: Korpus języka polskiego PWN	157
9.3. Monco: Korpus z wyszukiwarką Monco PL	158
9.4. HASK: Interaktywna baza HASK	158
9.5. Korpusy języka mówionego	159
9.5.1. Spokes: Korpus języka mówionego z wyszukiwarką danych konwersacyjnych Spokes ...	159
9.5.2. KJM PELCRA: Korpus języka mówionego z wyszukiwarką danych PELCRA	160
9.5.3. Zasoby AGH	161
9.6. Korpusy dawnej polszczyzny	162
9.6.1. EKŁŚ: Elektroniczny korpus polskiej łaciny średniowiecznej	162
9.6.2. KTS: Korpus tekstów staropolskich do roku 1500 ...	164
9.6.3. POLDI: PolDi – a Polish Diachronic Online Corpus	164
9.6.4. KP XVI: Korpus polszczyzny XVI wieku	165
9.6.5. KT XVI–XVIII: Korpus tekstów XVI–XVIII w.	166
9.6.6. EK XVII/XVIII: Elektroniczny korpus tekstów polskich z XVII i XVIII w.	167
9.6.7. KJP XIX: Korpus języka polskiego lat 1830–1918 ..	168
9.7. Korpusy gwar i odmian językowych	169
9.7.1. DFWP UJ: Dialektologiczna Fonoteka Wydziału Polonistyki UJ	169
9.7.2. KJM: Korpus języka młodzieży	170

10. KOMPENDIA ELEKTRONICZNE.	171
10.1. BZPPŚ: <i>Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego</i>	171
10.2. Spl: Staropolska.pl	171
10.3. PPNT: Piętnastowieczne przekłady Nowego Testamentu ..	172
10.4. SPE: Szesnastowieczne przekłady Ewangelii	173
10.5. DOG: Dawne ortografie, gramatyki, podręczniki języka polskiego. Internetowe kompendium edukacyjne	173
10.6. SDW: Słowniki dawne i współczesne. Internetowy przewodnik edukacyjny	174
10.7. DGP: Dialekty i gwary polskie. Kompendium internetowe	174
10.8. PPwPSU: Prasa polskojęzyczna w początkach sowietyzacji Ukrainy	175
10.9. PolFon: Portal poświęcony fonetyce	175
10.10. Frazeologia.pl	176
10.11. Portal PWN: <i>Słownik języka polskiego</i>	176
10.12. DS: <i>Dobry słownik</i>	177
ALFABETYCZNY INDEKS ZASOBÓW CYFROWYCH I DRUKOWANYCH	181
LITERATURA	201

WSTĘP

Niniejsza publikacja ma charakter przewodnika – dostępnego jako plik PDF z aktywnymi odsyłaczami internetowymi – informującego o zasobach cyfrowych przydatnych w pracy zwłaszcza badaczom polszczyzny dawnej i współczesnej. Opisujemy w niej stan językowych zasobów elektronicznych na dzień 15 marca 2017 r., od tego czasu mogły więc zajść pewne zmiany i niektóre informacje dotyczące prezentowanych zasobów (np. ich zawartości, możliwości przeszukiwania czy technicznych sposobów udostępnienia) mogą już niestety być nieaktualne. W związku z korzystaniem przez użytkowników z różnych systemów operacyjnych i przeglądarek oraz szybko zmieniającym się wyglądem witryn internetowych zdecydowałyśmy się nie zamieszczać zdjęć poszczególnych stron, by nie wprowadzać czytelników w błąd.

Zwracamy także uwagę na to, aby w celu uniknięcia problemów związanych z otwarciem podanych w publikacji stron internetowych czy plików korzystać z przeglądarki *Internet Explorer*, w tym należy ustawić ją jako przeglądarkę domyślną lub po skopiowaniu linku bezpośrednio z tekstu wklejać go do okienka tej przeglądarki. Trzeba również zainstalować właściwe oprogramowanie DjVu (zob. linki do instalacji zalecanych programów w [rozdziale 2](#)).

Ze względu na liczbę, różnorodność i stały przyrost dostępnych cyfrowo zasobów wydanie niniejszego opracowania również w formie elektronicznej umożliwi w przyszłości aktualizowanie jego zawartości¹. Wybór

¹ Na temat zbiorczego omówienia zasobów cyfrowych zob. m.in. Korczakowska 2001, Żmigrodzki 2005a, 2008, Bień 2006, 2010, Andrzejczuk 2010, Andrzejczuk, Czuryński 2009, Saloni, Gruszczyński 2013, Hebal-Jeziarska (red.) 2014, Werla, Maryl

prezentowanych materiałów uwzględnia perspektywę badacza polonisty, zwłaszcza lingwisty, dlatego nie przedstawiłyśmy szerzej materiałów literackich, dostępnych na przykład na stronach Wirtualnej Biblioteki Literatury Polskiej (<http://www.literat.ug.edu.pl>), Wolnych Lektur (www.wolnelektury.pl) czy projektu Gutenberg (www.gutenberg.org). Nie uwzględniliśmy także żadnych amatorskich opracowań leksykograficznych, portali prowadzonych przez nieprofesjonalistów (osoby niepowiązane z jednostkami naukowymi, niezajmujące się zawodowo językoznawstwem, leksykografią, korpusologią czy szerzej – humanistyką cyfrową) ani amatorskich kompendiów udostępniających zbiory cyfrowe lub podających linki do nich.

Praca jest przeznaczona dla studentów kierunków humanistycznych, magistrantów, doktorantów, pracowników naukowych, a także miłośników języka polskiego, którzy od podstaw poznają zasoby elektroniczne oraz sposoby i możliwości ich eksploataowania.

W związku z przyjęciem perspektywy funkcjonalnej i popularno-naukowej w opracowaniu – poza wyjaśnieniem podstawowych i najważniejszych zagadnień teoretycznych oraz terminów – skupiamy się na rozbudowanej części referencyjnej, w której znajdują się opisy licznych zasobów cyfrowych dostępnych głównie w wersji online. Materiały wydane offline są opisywane wybiórczo i nie zawsze w sposób pełny (nie wszystkie elementy przyjętego schematu opisu mogą być uwzględnione) z powodu trudności z dotarciem do nich lub z ich otwarciem przy użyciu nowszego oprogramowania.

I tak w rozdziale 1 objaśniamy najważniejsze pojęcia i terminy (takie jak digitalizacja, komputeryzacja, słownik elektroniczny, korpus językowy, znakowanie) oraz przedstawiamy autorską funkcjonalną klasyfikację zasobów cyfrowych wraz z omówieniem innych, obecnych w literaturze przedmiotu podziałów materiałów dostępnych elektronicznie. W rozdziale 2 wyjaśniamy pokrótce wymagania techniczne (dotyczące zwłaszcza określonych

(oprac.) 2014, Nowak 2015, Kwaśnicka-Janowicz, Pałka 2015, Derwojedowa 2017, a także strony internetowe: Słowniki dawne i współczesne: <http://www.leksykografia.uw.edu.pl/> oraz *Language tools and resources for Polish* (IPI PAN): <http://clip.ipipan.waw.pl/LRT>.

przeglądarek, programów i wtyczek), które muszą być spełnione, by móc korzystać z zasobów cyfrowych dostępnych online.

Na część referencyjną składają się: omówienie najważniejszych ogólnych portali i projektów cyfrowych (część I) oraz opis poszczególnych zasobów cyfrowych (część II). W części I omawiamy w sposób skrótowy takie platformy i projekty cyfrowe, jak: FBC, CBN Polona, RCIN, CLARIN-PL, GTJ PWr, Biblioteka Cyfrowa KLF UW, VLLPHD, Kolekcja Starych Druków BIH UW, CLIP IPI PAN, PBC, Google Książki, w ramach których prezentuje się i udostępnia różne rodzaje elektronicznych zasobów i narzędzi. Opisujemy także zasady działania wybranych portali, ich zawartość pod kątem jej użyteczności w pracy językoznawcy oraz problemy techniczne dotyczące wymaganych programów i ustawień komputerowych. W części II opracowania zajmujemy się szczegółową charakterystyką zasobów elektronicznych ujętych w pięciu głównych rozdziałach: 6. *Najdawniejsze zabytki języka polskiego*, 7. *Słowniki*, 8. *Kartoteki*, 9. *Korpusy języka polskiego*, 10. *Kompendia elektroniczne*. Część ta jest uzupełniona o alfabetyczny indeks omówionych pozycji.

Materiały (głównie prace historycznojęzykowe oraz słowniki współczesnego języka polskiego) są prezentowane w porządku chronologicznym – od tekstów najstarszych do najnowszych. W wypadku prac wtórnie wydanych elektronicznie liczy się data wydania ich wersji pierwotnej, rękopiśmiennej lub drukowanej, w wypadku zaś powtórnie wydanych prac elektronicznych – data publikacji ich najstarszej wersji cyfrowej. Dla materiałów prymarnie elektronicznych przyjmujemy podaną na stronie internetowej lub w literaturze przedmiotu datę edycji (opracowania) bądź datę dostępu.

Zgodnie z przyjętym kryterium chronologicznym także w opisie wychodzimy od zasobów rejestrujących najdawniejszą polszczyznę, przechodząc następnie do zasobów rejestrujących polszczyznę najnowszą. Jeśli jednak z jakichś względów kryterium to nie może być zastosowane, układ materiałów jest następujący: (1) od tekstów z kanonu do tekstów spoza niego albo (2) od prac (zasobów) obejmujących ogół jakichś danych językowych do prac (zasobów) specjalistycznych, np. biorących pod uwagę tylko dany rodzaj tekstów, albo (3) od prac (zasobów) *stricte* naukowych do prac (zasobów) popularnonaukowych.

Każdy z prezentowanych językowych zasobów elektronicznych (w ramach podanych wyżej pięciu głównych rozdziałów) jest opisywany według tego samego schematu, obejmującego następujące elementy:

1. Nazwa zasobów (skrótowy opis bibliograficzny).
2. Forma dostępu:
 - a) online – adres strony (wersja jedyna lub najnowsza bądź najbardziej zaawansowana pod względem możliwości wyszukiwania danych),
 - b) offline – nośnik zapisu.
3. Wymogi techniczne (tylko dla zasobów online):
 - a) dostęp płatny czy bezpłatny,
 - b) konieczność założenia konta i logowania się czy korzystanie bez konta i logowania,
 - c) wymagane programy, adres strony do pobrania danego programu czy też bez szczególnych wymagań dotyczących programów,
 - d) zauważone problemy techniczne (np. rodzaj przeglądarki, wersja wpisu do wyszukiwarki).
4. Rodzaj wydania elektronicznego:
 - a) prymarne (zasoby cyfrowe, które od początku miały postać elektroniczną),
 - b) wtórne (zasoby wtórnie przekształcone do postaci cyfrowej, a prymarnie na przykład rękopiśmienne lub drukowane),
 - c) powtórne (zasoby prymarnie elektroniczne i powtórnie poddane obróbce cyfrowej w celu ich ponownej edycji).
5. Zawartość – krótka charakterystyka merytoryczna, opis treści i zakresu materiałowego zasobów, ogólne omówienie makro- i mikrostruktury słowników, ale tylko dla tych zasobów, które są prymarnie elektroniczne (nie mają wcześniejszych wersji drukowanych) bądź wtórnie elektroniczne i prezentowane w zmienionej oprawie graficznej oraz z nowymi możliwościami przeszukiwania tekstu, ograniczonymi tylko zastosowanym oprogramowaniem.
6. Techniczne możliwości korzystania z zasobów i ich ograniczenia (wraz z objaśnieniem składni zapytań w poszczególnych korpusach języka

polskiego) w zależności od typu opisywanej pozycji (szczegółowy opis możliwości korzystania z zasobów, w tym wyszukiwania danych, znajduje się w rozdziale 2):

- a) brak możliwości wyszukiwania danych i brak możliwości kopiowania tekstu,
 - b) ograniczone możliwości korzystania z zasobów, w tym wyszukiwania danych,
 - c) zaawansowane możliwości korzystania z zasobów, w tym wyszukiwania danych,
 - d) bardzo zaawansowane możliwości korzystania z zasobów, w tym wyszukiwania danych.
7. Dodatkowe możliwości oprogramowania (np. hiperłącza, pliki audio, pliki wideo, wersje na telefon komórkowy czy tablet).
8. Inne wydania (w zależności od typu publikacji):
- a) inne wydania elektroniczne w wersji online,
 - b) inne wydania elektroniczne w wersji offline,
 - c) wydanie drukowane (wydanie pierwsze lub wydania z jakichś względów najważniejsze).

W tym punkcie w strukturze opisu zasobów podajemy także informację na temat publikacji wykorzystanych w jakimś stopniu (np. w zakresie ich zawartości materiałowej) przy określonej edycji cyfrowej danego dzieła. Jeśli nie jesteśmy w stanie precyzyjnie ustalić stopnia podobieństwa i zależności pewnych zasobów, stosujemy sformułowanie „publikacja powiązana”, wskazując tylko, że takie zasoby istnieją.

1. NAJWAŻNIEJSZE POJĘCIA I TERMINY ORAZ KLASYFIKACJA ZASOBÓW CYFROWYCH

Wielu zasobom naukowym, do których mamy dziś dostęp w wersji elektronicznej i o których jest mowa w niniejszym opracowaniu, nadano postać cyfrową w wyniku procesu digitalizacji, a ściślej mówiąc, digitalizacji właściwej, która w szerszym ujęciu polega na zmianie informacji zapisanej analogowo na jej reprezentację cyfrową (zob. Ober 2005). W węższym zaś rozumieniu istotą digitalizacji, jak pisze Janusz S. Bień, jest przekształcenie „tekstów do postaci cyfrowej, w szczególności tekstów drukowanych lub pisanych na papierze. Wynik digitalizacji może mieć mniej lub bardziej wyrafinowaną postać” (Bień 2010: 132). Badacz ma tu na myśli m.in. wyniki zastosowania programu do OCR (z ang. *Optical Character Recognition* – optyczne rozpoznawanie znaków), które się uzyskuje, opracowując tekst po zeskanowaniu go. W bibliotekach cyfrowych mamy zwykle do czynienia z zasobami dostępnymi w postaci plików DjVu (lub PDF), zarówno takimi, które wcale nie zostały poddane OCR (w szczególności dotyczy to starodruków), jak i takimi, które zawierają wyniki tzw. brudnego (niepoddanego ręcznej korekcie) OCR, czego efektem jest na przykład możliwość kopiowania tekstu, ale z wieloma błędami w odczycie znaków (Bień 2010: 134, zob. też Bień 2012, Kalota i in. 2010). Są jednak także i takie językowe zasoby elektroniczne, które zostały przekształcone do postaci cyfrowej nie w wyniku digitalizacji właściwej, lecz komputeryzacji. Bień używa tego terminu, mając na myśli proces polegający na nadaniu tekstom (zasobom) „urodzonym jako cyfrowe” (z ang. *digitally born* – wprowadzanym do komputera na etapie powstawania) wygodniejszej dla użytkownika innej formy elektronicznej

(Bień 2010: 132)². Ponadto coraz więcej naukowych opracowań cyfrowych (zob. m.in. [WSJP](#), [Walenty](#), [Słowosieć](#)) nie podlega ani wcześniejszej digitalizacji, ani komputeryzacji, lecz powstaje prymarnie w wersji elektronicznej.

Podjmując się autorskiej próby sklasyfikowania dostępnych obecnie zasobów elektronicznych, przywołajmy najpierw istniejące już w literaturze przedmiotu podziały. I tak Piotr Żmigrodzki, opierając się najpierw na nadrzędnym kryterium formy utrwalenia (druk – w opozycji do nośnika komputerowego), wydziela dwie grupy: słowniki tradycyjne (papierowe) i słowniki elektroniczne (komputerowe). Następnie w dwóch odrębnych pracach proponuje dwa różne podziały słowników elektronicznych. Pierwsza typologia wiąże się z kryterium rodzaju nośnika, na podstawie którego można wyodrębnić: słowniki offline (udostępnione na nośnikach stałych: CD, DVD) oraz słowniki online (udostępnione za pomocą internetu) (zob. Żmigrodzki 2005a: 252–258). W drugiej zaś typologii badacz wykorzystuje pojęcie procesu digitalizacji, wyróżniając słowniki niepoddane digitalizacji (prymarnie elektroniczne) i słowniki zdigitalizowane (wtórnie elektroniczne) (zob. Żmigrodzki 2008: 98–123). W ramach tej drugiej grupy Żmigrodzki wydziela trzy typy słowników wydanych w wersji cyfrowej w wyniku procesu:

- 1) digitalizacji pierwszego stopnia: słowniki dostępne jako „plik graficzny możliwy do wyświetlania na ekranie komputera tak jak książka (bez jakiegokolwiek możliwości wyszukiwania w tekście)” (Żmigrodzki 2008: 102),
- 2) digitalizacji drugiego stopnia: słowniki dostępne jako „plik graficzny z indeksowaniem, które daje możliwość ograniczonego wyszukiwania w tekście” haseł i (lub) wyrazów tekstowych gdziekolwiek w artykułach hasłowych (Żmigrodzki 2008: 102),
- 3) digitalizacji trzeciego stopnia: słowniki dostępne jako „plik tekstowy lub bazodanowy z możliwościami wyszukiwania pojedynczych haseł i fragmentów artykułów hasłowych, ograniczonymi tylko właściwościami zastosowanego oprogramowania” (Żmigrodzki 2008: 103).

² Na temat digitalizacji i komputeryzacji zob. m.in. Żmigrodzki 2008: 98–123, Bień 2006, 2009, 2010, 2012, 2013, 2014.

O możliwych poziomach digitalizacji pisze także Bień, który przywołuje klasyfikację opracowaną z inicjatywy amerykańskiej Federacji Bibliotek Cyfrowych (przez TEILib – TEI in Libraries Special Interest Group). Na klasyfikację tę składają się takie etapy wspomnianego procesu, jak: (1) digitalizacja całkowicie automatyczna, (2) minimalna digitalizacja edytowana, (3) digitalizacja z prostą analizą dokumentu, (4) digitalizacja z podstawową analizą treści dokumentu, (5) cyfrowa edycja krytyczna (Bień 2010: 133). Ustosunkowując się zarówno do powyższej klasyfikacji, jak i podziału Żmigrodzkiego słowników według stopnia digitalizacji, Bień ostatecznie uznaje, że typologie te nie są do końca trafne, a więc i użyteczne, gdyż ich wadą są trudności w przypisaniu tylko do jednej kategorii większości wtórnie wydanych elektronicznie słowników, omawianych przez niego w różnych pracach (zob. Bień 2006, 2009, 2010). Dlatego też badacz stwierdza, że najbardziej użyteczne byłoby sklasyfikowanie słowników z uwzględnieniem jedynie aspektu czysto technicznego (Bień 2010: 133, zob. też m.in. na temat digitalizacji i komputeryzacji *Słownika polszczyzny XVI wieku* – Bień 2009, 2014).

Zgadzasmy się z opinią Bienia dotyczącą rozmytego charakteru kryterium stopnia digitalizacji i dlatego w niniejszym opracowaniu proponujemy podział zasobów dostępnych w wersji cyfrowej uwzględniający perspektywę zarówno zwykłego użytkownika języka, jak i badacza polszczyzny lub literatury, dla których istotny jest nie aspekt techniczny pliku, ale forma dostępu i możliwości korzystania z zasobów, zwłaszcza wyszukiwania różnorodnych danych (zob. Kwaśnicka-Janowicz, Pałka 2015). Tak więc przyjętymi przez nas kryteriami w klasyfikacji zasobów elektronicznych są:

- a) prymarność/wtórność (lub powtórność) edycji elektronicznej,
- b) forma dostępu: offline/online,
- c) stopień możliwości korzystania z danych w zasobach:
 - brak możliwości wyszukiwania danych i kopiowania tekstu,
 - ograniczone możliwości korzystania z zasobów, w tym wyszukiwania danych:
 - wyszukiwanie słów zawierających dany ciąg liter z poziomu okienka dialogowego (w wypadku zasobów bibliotek cyfrowych),

- przeszukiwanie według listy haseł lub spisu treści (w wypadku słowników czy innych materiałów online/offline),
 - fakultatywnie: możliwość kopiowania tekstu, ale z ewentualnymi błędami w odczycie znaków; automatyczne wyszukiwanie haseł zawierających na początku wyrazu dany ciąg liter; system odnośników (wewnętrzne hiperłącza pozwalające na przejście do danego hasła po kliknięciu w dowolny lub zaznaczony wyraz w tekście),
- zaawansowane możliwości korzystania z zasobów, w tym wyszukiwania danych:
- możliwości wyszukiwania takie jak w punkcie (b),
 - możliwość kopiowania tekstu (w tym całych haseł) bez błędnego odczytu znaków,
 - wyszukiwanie wyrazów i (lub) ciągu znaków w całym słowniku i (lub) w danym haśle, i (lub) w różnych elementach artykułu hasłowego,
 - fakultatywnie: wyszukiwanie haseł w słowniku po wpisaniu dowolnej formy fleksyjnej; wyszukiwanie wyrażen w całym słowniku i (lub) w poszczególnych elementach artykułu hasłowego; wyszukiwanie krzyżówkowe; system odnośników,
- bardzo zaawansowane możliwości korzystania z zasobów, w tym wyszukiwania danych:
- możliwości wyszukiwania takie jak w punkcie (c),
 - wyszukiwanie określonego ciągu znaków,
 - wyszukiwanie wszystkich form fleksyjnych danego leksemu,
 - wyszukiwanie połączeń wyrazowych,
 - wyszukiwanie za pomocą zapytań o klasę gramatyczną i kategorie gramatyczne,
 - wyszukiwanie za pomocą metadanych, np. informacji o autorze, tytule, dacie wydania.

W wyniku zastosowania powyższych kryteriów wyłania się następujący podział dostępnych obecnie zasobów cyfrowych.

1. Zasoby prymarnie wydane elektronicznie (zasoby, które od początku miały postać elektroniczną, czyli „narodziły się jako cyfrowe”, i nie miały żadnych wcześniejszych wydań):
 - 1.1. Zasoby dostępne offline (nie dostępne za pośrednictwem internetu, wydane na określonych nośnikach danych):
 - 1.1.1. Zasoby bez możliwości wyszukiwania danych (brak przykładu w niniejszej pracy).
 - 1.1.2. Zasoby z ograniczonymi możliwościami korzystania z danych (np. SFJP: Wiesław Lubaszewski, Henryk Wróbel, Marek Gajęcki, Barbara Moskał, Alicja Orzechowska, Paweł Pietras, Piotr Pisarek, Teresa Rokicka, *Słownik fleksyjny języka polskiego*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Kraków 2001, CD).
 - 1.1.3. Zasoby z zaawansowanymi możliwościami korzystania z danych (np. SGJP 2012: Zygmunt Saloni, Marcin Woliński, Robert Wołosz, Włodzimierz Gruszczyński, Danuta Skowrońska, *Słownik gramatyczny języka polskiego*, wersja 2.0, Wydawnictwo Sowa, Warszawa 2012, CD).
 - 1.1.4. Zasoby z bardzo zaawansowanymi możliwościami korzystania z danych (brak przykładu w niniejszej pracy).
 - 1.2. Zasoby dostępne online (dostępne za pośrednictwem internetu):
 - 1.2.1. Zasoby bez możliwości wyszukiwania danych (brak przykładu w niniejszej pracy).
 - 1.2.2. Zasoby z ograniczonymi możliwościami korzystania z danych (np. RAMKI: Baza ram interpretacyjnych dla wybranych jednostek czasownikowych (2009) dostępna na stronie <http://www.ramki.uw.edu.pl/>).
 - 1.2.3. Zasoby z zaawansowanymi możliwościami korzystania z danych (np. WSJP: *Wielki słownik języka polskiego*, red. Piotr Żmigrodzki, www.wsjp.pl).
 - 1.2.4. Zasoby z bardzo zaawansowanymi możliwościami korzystania z danych (brak przykładu w niniejszej pracy).
2. Zasoby wtórnie lub powtórnie wydane elektronicznie – czyli, po pierwsze, zasoby poddane digitalizacji właściwej, a więc

teksty pisane (prymarnie rękopiśmienne lub drukowane) oraz teksty mówione (nagrania zapisane analogowo, np. na kasecie magnetofonowej, i wtórnie przekształcone do postaci cyfrowej), a po drugie, zasoby poddane komputeryzacji, czyli teksty prymarnie elektroniczne – „urodzone jako cyfrowe”, już na etapie tworzenia wprowadzone do pamięci komputera, i powtórnie poddane obróbce cyfrowej w celu ich ponownej edycji elektronicznej:

2.1. Zasoby dostępne offline:

- 2.1.1. Zasoby bez możliwości wyszukiwania danych (brak przykładu w niniejszej pracy).
- 2.1.2. Zasoby z ograniczonymi możliwościami korzystania z danych (np. **BZPPŚ**: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. Waław Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006).
- 2.1.3. Zasoby z zaawansowanymi możliwościami korzystania z danych (np. **USJP 2004**: *Uniwersalny słownik języka polskiego*, wersja 1.0, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004, CD).
- 2.1.4. Zasoby z bardzo zaawansowanymi możliwościami korzystania z danych (brak przykładu w niniejszej pracy).

2.2. Zasoby dostępne online:

- 2.2.1. Zasoby bez możliwości wyszukiwania danych (np. **Ksw**: *Kazania świętokrzyskie*, Rps 8001 BN) – skany tekstu rękopiśmiennego dostępne na stronie biblioteki cyfrowej <http://www.polona.pl/item/304920/0/>).
- 2.2.2. Zasoby z ograniczonymi możliwościami korzystania z danych (np. **SGPKarł**: Jan Karłowicz, *Słownik gwar polskich*, t. 1–6, Akademia Umiejętności, Kraków 1900–1911, skany tekstu drukowanego dostępne na stronie biblioteki cyfrowej <http://zbc.uz.zgora.pl/dlibra/publication?id=9017&tab=3>).
- 2.2.3. Zasoby z zaawansowanymi możliwościami korzystania z danych (np. **SJPPWN 2016**: *Słownik języka polskiego PWN* dostępny na stronie <http://sjp.pwn.pl/sjp/lista/A.html>).
- 2.2.4. Zasoby z bardzo zaawansowanymi możliwościami korzystania z danych (np. **NKJP**: Narodowy Korpus Języka Polskiego (2008–2010) dostępny na stronie www.nkjp.pl).

Ostatnią z wymienionych powyżej grup, zawierającą głównie korpusy językowe, warto omówić osobno, gdyż różni się od reszty prezentowanych tu materiałów. Przy okazji wyjaśnimy najbardziej podstawowe i wielokrotnie przywoływane w niniejszej pracy terminy używane w językoznawstwie korpusowym i komputerowym.

Korpusy językowe należą do zasobów wtórnie i powtórnie elektronicznych, ponieważ powstają w wyniku digitalizacji i (lub) komputeryzacji tekstów pisanych i (lub) mówionych. Teksty w korpusach są więc pierwotnie wydane drukiem, a wtórnie zdigitalizowane (zob. korpusy dawnej polszczyzny) bądź wtórnie zdigitalizowane i następnie zapisane cyfrowo albo pierwotnie powstałe w wersji komputerowej i powtórnie przekształcone elektronicznie (zob. korpusy współczesnej polszczyzny). Można wyróżnić m.in. następujące rodzaje korpusów językowych:

- 1) korpusy języka narodowego, np. **NKJP**: Narodowy Korpus Języka Polskiego – www.nkjp.pl,
- 2) korpusy równoległe (zbiór tekstów wraz z ich przekładami na inny język lub inne języki, zob. Hebal-Jeziarska (red.) 2014: 198–231), np. InterCorp: <http://ucnk.korpus.cz/intercorp/>,
- 3) korpusy specjalistyczne (zbiór tekstów reprezentujących daną specjalistyczną odmianę języka), np. korpus polskiego języka giełdowego (pliki do pobrania): <http://zil.ipipan.waw.pl/gpwEcono>,
- 4) korpusy języka mówionego, np. Spokes: <http://spokes.clarin-pl.eu/>,
- 5) korpusy języka pisanego, np. **EKŁŚ**: Elektroniczny korpus polskiej łaciny średniowiecznej – <http://scriptores.pl/efontes/>,
- 6) korpusy języka współczesnego, np. korpus z wyszukiwarką **Monco**: <http://monco.frazeo.pl/>,
- 7) korpusy języka dawnego, np. **KP XVI** korpus polszczyzny XVI w. – <http://spxvi.edu.pl/korpus/>.

Przedstawiona powyżej niepełna klasyfikacja typów korpusów ma charakter nierozłączny, gdyż na przykład korpusy języka dawnego są z reguły korpusami zawierającymi teksty pisane.

Korpus języka trzeba postrzegać jako ustrukturyzowaną bazę danych językowych, czyli „podzbiór tekstów zorganizowany w taki sposób, by umożliwić sprawne wydobywanie i weryfikowanie informacji na temat dowolnego dobrze określonego podzbioru języka” (Hajnicz 2011: 21). Współczesne korpusy mają formę elektronicznych baz tekstów i budowane są tak, by spełniały określone kryteria, takie jak: (a) ilość (obszerność), (b) jakość (autentyczność), (c) udokumentowanie (w tym właściwie zaplanowane i opisane metadane, np. gatunek, styl, autor, tytuł, rok wydania tekstu), (d) skończona wielkość, (e) reprezentatywność i odniesienie standardowe, (f) edycja elektroniczna oraz (g) system znakowania (zob. Lewandowska-Tomaszczyk (red.) 2005: 27–28).

Znakowanie jest terminem niezwykle istotnym w językoznawstwie korpusowym, umożliwiającym zrozumienie nie tylko tego, jak są zbudowane korpusy, ale także tego, z czego wynikają i na czym polegają bardzo zaawansowane możliwości przeszukiwania tych baz danych. *Z n a k o w a n i e* oznacza bowiem wzbogacenie tekstów przetworzonych elektronicznie o różnego rodzaju informacje, w tym informacje lingwistyczne. W literaturze przedmiotu stosuje się także, choć nie zawsze wymiennie, takie pojęcia, jak *a n o t a c j a*, *a d n o t a c j a*, *t a g o w a n i e* czy *i n d e k s o w a n i e* (zob. Bański 2003, Przepiórkowski i in. 2003, Hebal-Jezińska (red.) 2014). Najbardziej podstawowym poziomem znakowania jest *s e g m e n t a c j a t e k s t u* – podział na zdania i *s e g m e n t y* (inaczej z ang. *t o k e n s* z terminologii informatycznej), czyli jednostki powstałe w wyniku tego podziału, będące ciągami znaków, które są ograniczone określonymi w danej koncepcji korpusu *s e p a r a t o r a m i*. Na przykład w Narodowym Korpusie Języka Polskiego (www.nkjp.pl) separatorami są spacje lub znaki interpunkcyjne z wyłączeniem pewnych użyć dywizu i apostrofu (zob. Przepiórkowski i in. (red.) 2012: 61–62). W niektórych korpusach segment (token) jest równoznaczny z wyrazem ortograficznym (ciągą liter między dwiema spacjami), czasem też odrębnym segmentem (tokenem) jest znak interpunkcyjny, symbol, liczba lub ciągi krótsze niż wyrazy ortograficzne, takie jak ruchome końcówki czasowników w formach czasu przeszłego i trybu przypuszczającego (np. w NKJP *pisał|em*, *pisali|śmy* to dwa segmenty) oraz partykuła *by* (np. w NKJP *zrobił|by* to dwa segmenty, a *zrobili|by|śmy* to trzy segmenty) (zob. też Hebal-Jezińska (red.) 2014: 14–15 i nast.). Znakowanie w korpusie

wiąże się również z koniecznością *l e m a t y z a c j i* (h a s ł o w a n i a), która polega na przyporządkowaniu określonych form hasłowych występującym w korpusie różnym *f l e k s e m o m*³. Innymi słowy, w wyniku lematyzacji przypisuje się danemu wyrazowi (np. użytemu w tekstach w różnych formach fleksyjnych) jego formę podstawową, a więc tzw. *l e m a t*. Na innych poziomach wzbogacania tekstów w korpusie znakowanie obejmuje ponadto: znakowanie morfosyntaktyczne (zgodnie z przyjętym repertuarem klas i kategorii gramatycznych), znakowanie składniowe, znakowanie jednostek nazwniczych, a także znakowanie sensami słów (zob. Przepiórkowski i in. (red.) 2012: 52, 49–193, zob. też Lewandowska-Tomaszczyk (red.) 2005: 61–74). Dodatkowo w korpusach przypisuje się tekstom również informacje metajęzykowe (tzw. *m e t a d a n e*) dotyczące m.in. autora, tytułu tekstu, źródła (np. nazwa czasopisma, w którym zamieszczono dany artykuł prasowy), typu (np. gatunku lub stylu), kanału przekazu, daty wydania, miejsca wydania itp. Ten poziom znakowania bywa nazywany w literaturze przedmiotu *t a g o w a n i e m a d m i n i s t r a c y j n y m* (zob. Hebal-Jeziarska (red.) 2014: 9).

Do korzystania z korpusów niezwykle istotna jest również znajomość takich terminów, jak konkordancja, kolokacja, kolokat oraz kolokator. *K o n k o r d a n c j e* to zestaw wystąpień danego wyrazu w analizowanym tekście lub w analizowanych tekstach wraz z jego kontekstem czy, jak ujmuje to Milena Hebal-Jeziarska (za: Lewandowska-Tomaszczyk 2005: 296), „zbiór przykładów użycia danej formy wyrazowej, z których każdy jest przedstawiony w swoim własnym środowisku tekstowym” (Hebal-Jeziarska (red.) 2014: 8). Należy jednak zaznaczyć, że w prezentowanym materiale pojawia się także inne użycie słowa *k o n k o r d a n c j a* (zob. [PPNT](#): Piętnastowieczne przekłady Nowego Testamentu), rozumianego jako rodzaj listy, zestawienia jakichś tekstów.

³ „Pojęcie fleksemu wprowadził Janusz Bięń (1991). Fleksem to dla nas zbiór form jednolicie lub niemal jednolicie zróżnicowanych ze względu na właściwe im kategorie gramatyczne. Na przykład klasa leksemów o nazwie czasownik składa się między innymi z fleksemów: forma nieprzeszła, pseudoimiesłów, aglutynant czasownika *być*, rozkaznik, bezosobnik, bezokolicznik, odślownik, imiesłów przysłówkowy współczesny” (Przepiórkowski i in. (red.) 2012: 62).

Z kolei k o l o k a c j a to częste, powtarzalne lub typowe połączenie wyrazowe, a więc „stale powtarzające się wzory występowania słów w swoim sąsiedztwie; są to kombinacje słów, które wykazują duże prawdopodobieństwo współwystępowania obok siebie” (Lewandowska-Tomaszczyk 2005: 39). W danej kolokacji wyróżnia się: o ś r o d e k k o l o k a c j i oraz k o l o k a t – wyraz współwystępujący, sąsiadujący z ośrodkiem kolokacji, tworzący „sensowne połączenia lub część sensownego połączenia” (Hebal-Jeziarska 2014: 68). Narzędzie będące programem komputerowym, który służy do wyszukiwania kolokacji w danym korpusie, określa się mianem k o l o k a t o r a.

Podkreślamy zatem raz jeszcze, że dzisiejsze korpusy tekstów jako odpowiednio skomponowane i skomputeryzowane bazy danych językowych poza samym tekstem zawierają zarówno informacje metatekstowe (gatunek, styl, autor, tytuł, rok wydania tekstu itp.), jak i informacje gramatyczne (dotyczące przynależności wyrazu do danej klasy czy kategorii gramatycznej). Taka anotacja stanowi dodatkową warstwę informacyjną, która umożliwi formułowanie szczegółowych zapytań oraz bardzo zaawansowane wyszukiwanie danych dodatkowych, niezawartych bezpośrednio w zbiorze tekstów źródłowych. Duże korpusy mogą więc stanowić odzwierciedlenie wielkich kontekstów językowych, weryfikujących intuicję badaczy na temat częstości, regularności i wzorców użycia nie tylko poszczególnych leksemów, ale także form gramatycznych oraz fraz wyrazowych (Fabiszak, Konat 2013).

W literaturze przedmiotu, w związku z postępowaniem technologicznym widocznym w opracowaniach słowników prymarnie i wtórnie elektronicznych, coraz częściej prezentowane jest stanowisko, zgodnie z którym słownik jest traktowany jako korpus tekstów, a korpus jako słownik. Pisał już o tym Żmigrodzki: „dokumentacyjne słowniki naukowe coraz częściej służą jako korpusy tekstów, tzn. stają się podstawą materiałową różnego rodzaju prac naukowych, przy czym badacze zainteresowani są przede wszystkim przykładami, które wynotowują i poddają reinterpretacji, lub tylko powtórnemu sortowaniu wyselekcjonowanego (pod)korpusu przykładów” (Żmigrodzki 2005b: 8). Powoduje to przeniesienie punktu ciężkości z naukowego opracowywania materiałów na ich archiwizowanie oraz udostępnianie w wersji elektronicznej, co w połączeniu z nowoczesnymi narzędziami badawczymi zmienia warsztat pracy współczesnego językoznawcy.

2. TECHNICZNE ASPEKTY KORZYSTANIA Z ZASOBÓW

Możliwości korzystania z najnowszych zasobów cyfrowych są uzależnione od posiadanego systemu operacyjnego, rodzaju przeglądarki internetowej oraz oprogramowania lub aplikacji (wtyczek, czyli pluginów, i innych dodatków do aplikacji). Aby uzyskać pełny ogląd strony, najlepiej używać przeglądarki Internet Explorer (nie MS Edge z Win 10⁴). Jeśli mamy zainstalowane różne rodzaje przeglądarek internetowych, najlepszym rozwiązaniem, zalecanym na wielu stronach elektronicznych projektów językoznawczych, jest ustawienie jako przeglądarki domyślnej właśnie Internet Explorera. Przeglądarki Google Chrome oraz Mozilla FireFox jakiś czas temu wycofały możliwość wyświetlania stron internetowych m.in. z wtyczką do DjVu, która jest niezwykle istotna dla zasobów udostępnianych w bibliotekach cyfrowych, ponieważ pozwala na przeglądanie zdigitalizowanych materiałów nie tylko jako obrazów, ale także na korzystanie z ich ukrytej warstwy tekstowej. Jeśli jednak z jakichś względów rezygnacja z Google Chrome nie jest możliwa, aby móc przeglądać dokumenty w formacie DjVu, należy pobrać DjVu Viewer Extension (np. ze strony <https://chrome.google.com/webstore/detail/djvu-viewer-extension/jghccoedabolhnpjlggblcgcbplekbk>).

Chcąc w pełni korzystać z cyfrowych publikacji, warto zainstalować dostępne w internecie darmowe programy, aplikacje (wtyczki, dodatki do aplikacji) lub maszyny wirtualne do przeglądania dokumentów w udostępnionych formatach:

⁴ Posiadacze Windows 10 zwykle na dolnym pasku zadań albo w „Menu głównym” mają bezpośredni dostęp do przeglądarki MS Edge. Przeglądarka Internet Explorer jest dostępna, ale ukryto ją w „Akcesoriach systemu”.

Java: <http://www.java.com/pl/download/>

Adobe Reader: <http://get.adobe.com/reader/>

DjVu: <http://djvu.com.pl/download/DjVuBrowser/djvuctrl-x64-6.1.4-pl-r35472.msi> dla Win 7/8/10 lub

<http://djvu.com.pl/download/DjVuBrowser/djvuctrl-w32-6.1.4-pl-r35472.msi> dla Win XP

<http://www.djvu.com.pl/download.php> dla starszych wersji systemu Windows
Media Player: <http://windows.microsoft.com/pl-PL/windows/downloads/windows-media-player>

Do przeglądania odnośników do części wydań oraz podobizn rękopisów potrzebne jest przede wszystkim zainstalowanie oprogramowania DjVu lub odblokowanie wymaganych wtyczek DjVu na pasku poleceń, ponieważ różne możliwości korzystania z plików (np. wyszukiwania w tekście i kopiowania tekstu) są uzależnione od zainstalowanej wersji maszyny wirtualnej Java z apłetem DjVu lub wtyczki DjVu dla przeglądarki.

Pliki dźwiękowe mogą być prezentowane w formacie mp3 lub mp4, audiowizualne w formacie avi, wmv, mpg, mp4 lub flv. Aby je przeglądać, nie trzeba instalować dodatkowych wtyczek, gdyż do ich obsługi jest wykorzystywany program Windows Media Player, zwykle instalowany razem z systemem operacyjnym Windows.

Zasoby elektroniczne udostępnione w internecie (ale nie w bibliotekach cyfrowych), jak również prace zdigitalizowane i zebrane w poszczególnych bibliotekach cyfrowych są dostępne zwykle w formie skanów stron książki (najczęściej w postaci plików w formacie DjVu) zawierających wyniki tzw. brudnego (niepoddanego ręcznej korekcie) OCR. Dzięki temu można je przeszukiwać według ciągu znaków oraz kopiować fragmenty tekstu, ale z wieloma błędami w odczycie znaków (zob. Bień 2010: 134). O tym, że dane zasoby da się przeszukiwać, świadczy aktywna ikonka lornetki na pasku zadań u góry po lewej stronie, a w CBN Polona – aktywna ikonka „Szukaj” po prawej stronie u góry na pasku zadań. W internecie dostępny jest również artykuł twórców dLibry dotyczący sposobów wyświetlania publikacji: <http://fbc.pionier.net.pl/pro/2017/03/przeszukiwanie-tresci-podgladzie-djvu/> (lub na Facebooku: <https://www.facebook.com/FederacjaBibliotekCyfrowych/posts/10155069491329921>). Poza prostymi sposobami

przeszukiwania zawartości elektronicznych zasobów istnieją mniej lub bardziej zaawansowane możliwości wyszukiwania danych w tekście. Mamy tu na myśli elektroniczne edycje niektórych słowników oraz korpusy tekstów. W takiej sytuacji nie jest konieczne instalowanie nowych programów (ewentualnie istnieje konieczność pobrania gotowej aplikacji w formie plików do rozpakowania), ponieważ zaawansowane wyszukiwanie odbywa się za pomocą wbudowanych w cyfrowe wersje dokumentów narzędzi do ich przeszukiwania, oferujących też określoną składnię zapytań.

CZEŚĆ I

NAJWAŻNIEJSZE OGÓLNE PORTALE I PROJEKTY CYFROWE

3. BIBLIOTEKI CYFROWE

3.1. FBC: Federacja Bibliotek Cyfrowych

<http://fbc.pionier.net.pl/>

Federacja Bibliotek Cyfrowych to portal gromadzący i udostępniający zdigitalizowane zasoby różnych polskich instytucji nauki i kultury, takich jak biblioteki cyfrowe, repozytoria, muzea, archiwa, ale także wyższe uczelnie czy ośrodki badawcze (obecnie ponad 100 instytucji, zob. szczegółowy wykaz na stronie <http://fbc.pionier.net.pl/pro/zrodla/#listsheader>). FBC umożliwia otwarty dostęp do ok. 3,7 mln obiektów (do blisko 1,2 mln obiektów dostęp jest ograniczony) – są to zarówno zdigitalizowane tradycyjne teksty papierowe, w tym rękopisy i starodruki, oraz publikacje elektroniczne, jak i grafiki, muzykalia, fotografie, dokumenty audio i wideo itp.

Większość zbiorów FBC jest dostępna w formatach DjVu lub PDF (narzędzia do przeglądania zasobów można pobrać ze strony <http://fbc.pionier.net.pl/pro/narzedzie-do-przegladania-publikacji/>). W momencie próby otwarcia danej publikacji cyfrowej system informuje o konieczności pobrania bądź możliwościach wybrania określonego oprogramowania. Trzeba jednak pamiętać, że rodzaj przeglądarki wpływa na sposób otwierania i przeszukiwania publikacji. Aby przeszukiwać zbiory FBC, należy skorzystać z prostych lub zaawansowanych możliwości wyszukiwania za pomocą okienka dialogowego (wskazówki dotyczące sposobów przeszukiwania danych zob. <http://fbc.pionier.net.pl/pro/jak-korzystac-z-fbc/>). Na stronie FBC podana została informacja, że zasoby można również przeglądać, korzystając z telefonu komórkowego, za pomocą aplikacji na telefony

z systemem Android (zob. <http://fbc.pionier.net.pl/pro/fbc-na-androida/>). FBC jest skonfederowana z Europeaną (<http://www.europeana.eu/portal/>) – internetową bazą danych o dziedzictwie kulturowym Europy.

3.2. RCIN: Repozytorium Cyfrowe Instytutów Naukowych

<http://rcin.org.pl/dlibra>

Repozytorium obejmuje zdigitalizowane materiały archiwalne, publikacje naukowe, dokumentacje badań oraz piśmiennicze dziedzictwo kulturowe wyselekcjonowane ze zbiorów 16 polskich instytutów naukowych oraz ich bibliotek tworzących Konsorcjum Repozytorium Cyfrowego Instytutów Naukowych. Dla polonistycznych badań językoznawczych cenne są zwłaszcza zbiory IJP PAN (zob. <http://rcin.org.pl/ijp/dlibra>) oraz IS PAN (zob. <http://rcin.org.pl/is/dlibra>).

Repozytorium zawiera różnego rodzaju publikacje – książki, czasopisma, kartoteki, mapy itp. – oraz zasoby audiowizualne. Zdigitalizowane druki są prezentowane w formacie PDF lub DjVu. Do obsługi obu formatów konieczne jest zainstalowanie maszyny wirtualnej Java.

Ze względu na ochronę praw autorskich publikacje RCIN mogą być udostępniane na trzy sposoby:

- 1) bez ograniczeń każdemu użytkownikowi internetu,
- 2) wyłącznie określonym użytkownikom po zalogowaniu,
- 3) wyłącznie na określonych komputerach działających w sieci lokalnej tego instytutu Konsorcjum RCIN, który przechowuje oryginał dzieła.

Informacja o ograniczonym dostępie do publikacji lub zbiorów nie oznacza braku możliwości korzystania z ich wersji elektronicznych – po kontakcie z kierownikiem jednostki, w ramach której wykonywane są prace lub wydana została publikacja, możliwe jest uzyskanie dostępu do zbiorów (wygenerowanie własnego loginu i hasła za pośrednictwem administracji danego instytutu naukowego). Zasoby RCIN są częścią zbioru Federacji Bibliotek Cyfrowych i mogą być wyszukiwane z jej strony poprzez link <http://fbc.pionier.net.pl/>

3.3. CBN Polona: Cyfrowa Biblioteka Narodowa Polona

www.polona.pl

Polona to portal, który udostępnia w sieci zbiory Biblioteki Narodowej. Cyfrowa Biblioteka Narodowa Polona została uruchomiona w 2006 r. i po modernizacji w 2013 r. oddana ponownie do użytku. Jest to usługa internetowa umożliwiająca udostępnianie w sieci zdigitalizowanych tradycyjnych publikacji papierowych oraz publikacji elektronicznych. Do większości zgromadzonego zasobu dostęp jest darmowy i nieograniczony. Są jednak dzieła, do których dostęp jest ograniczony prawami autorskim i można je przeglądać wyłącznie na określonych komputerach działających w sieci lokalnej Biblioteki Narodowej.

Ułatwieniem w korzystaniu z obszernego zasobu ok. 2 mln obiektów jest możliwość przeglądania ich z użyciem wyszukiwarki z filtrami uwzględniającymi: typ zasobu (książki, czasopisma, rękopisy, mapy i atlasy, druki ulotne, grafiki i rysunki, pocztówki, nuty), źródło (np. Biblioteka Kórnicka, Biblioteka Jagiellońska) albo autora, wydawcę, język lub gatunek. Ważną dla badań językowych funkcją jest możliwość przeglądania zbiorów dostępnych z OCR (są to głównie teksty prasowe).

Od stycznia 2007 r. Biblioteka Narodowa jest partnerem Biblioteki Europejskiej (www.theeuropeanlibrary.org), w której są prezentowane zasoby katalogowe i cyfrowe europejskich bibliotek narodowych. Biblioteka Europejska stała się podstawą uruchomionego w grudniu 2008 r. portalu [Europeana](http://www.europeana.eu) (www.europeana.eu), który umożliwia zintegrowany dostęp do cyfrowych zbiorów nie tylko bibliotek Europy, lecz również jej archiwów i muzeów. CBN Polona stanowi część zbiorów Federacji Bibliotek Cyfrowych i jej zasoby mogą być wyszukiwane poprzez stronę FBC.

3.4. PBC: Polonijna Biblioteka Cyfrowa

<http://pbc.uw.edu.pl/>

Polonijna Biblioteka Cyfrowa zamieszcza cyfrowe kopie unikatowych poloników z wybranych kolekcji zagranicznych. Repozytorium cyfrowe dostępne online gromadzi kopie dokumentów rejestrujących życie i kulturę Polaków mieszkających poza granicami kraju. Zasoby można przeglądać

w kilku kategoriach tematycznych: bibliografia, filologia, geografia, historia, nauki polityczne i prawo. PBC zawiera skany publikacji polonijnych wydawanych w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Rosji i Związku Radzieckim oraz w byłych republikach ZSRR, w Niemczech oraz w Ameryce Południowej. Pliki można przeglądać w formacie PDF.

3.5. KSD BIH UW: Kolekcja Starych Druków Biblioteki

Instytutu Historii Uniwersytetu Warszawskiego

<http://www.staredruki.ihuw.pl/stWeb/resource/>

Projekt rozwojowy obejmuje digitalizację starych druków ze zbiorów Biblioteki Instytutu Historycznego UW. Stanowi je kolekcja licząca 1003 dzieła w 1105 woluminach z XVI–XVIII w. Obok egzemplarzy dzieł związanych z dziejami dawnej Rzeczypospolitej zawiera pomeranika i prussica pochodzące z dawnych historycznych kolekcji, m.in. dawnej Biblioteki Senatu Gdańskiego i dawnej biblioteki zamku w Malborku.

3.6. BC KLF UW: Biblioteka Cyfrowa Katedry Lingwistyki

Formalnej Uniwersytetu Warszawskiego

<http://bc.klf.uw.edu.pl/>

Biblioteka Cyfrowa KLF UW działa od 2008 r. i stanowi zbiór zdigitalizowanych publikacji pracowników naukowych KLF UW (format plików PDF). Zbiory można przeglądać po zalogowaniu się i podaniu hasła, przy użyciu wyszukiwarki, według lat, tematów i autorów.

3.7. VLLPHD: Virtual Lexicographical Library for Polish

Historical Dictionaries

biblioteka w trakcie opracowywania, <http://wbl.klf.uw.edu.pl/>

Wirtualna biblioteka leksykograficzna jest niezakończonym, ale bardzo istotnym dla badaczy polszczyzny dawnej projektem Katedry Lingwistyki Formalnej Uniwersytetu Warszawskiego. Zasoby prezentowane w bibliotece mają dwojaki charakter. Stanowią je dostępne w formie elektronicznej

(głównie format PDF i DjVu) prace naukowe poświęcone omówieniu polskich pozycji leksykograficznych oraz zbiory odsyłaczy internetowych do dzieł stanowiących źródła cytowane w słowniku Lindego. Zasoby referencyjne dostępne są poprzez odesłania do odpowiednich stron bibliotek cyfrowych dysponujących elektronicznym wydaniem cytowanego dzieła. Zasoby można przeglądać przy użyciu wyszukiwarki według lat wydania, wspólnych grup (np. [*Items referenced by Linde's dictionary*](#)), według kategorii oraz alfabetycznej listy autorów.

Osobą odpowiedzialną za realizację tego przedsięwzięcia jest Janusz S. Bień. Witryna może jednak zostać zlikwidowana, jeśli nie znajdą się osoby lub instytucje chętne do przejęcia prezentowanych na niej zasobów.

4. CYFROWE NARZĘDZIA I ZASOBY JĘZYKOWE

4.1. CLARIN-PL: Common Language Resources and Technology Infrastructure

<http://clarin-pl.eu> (CLARIN-PL), <https://www.clarin.eu> (CLARIN)

CLARIN-PL jest polskim konsorcjum naukowym wchodzącym w skład ogólnoeuropejskiej infrastruktury badawczej CLARIN. Do konsorcjum należy sześć jednostek: Politechnika Wroclawska, Instytut Podstaw Informatyki PAN, Polsko-Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych, Instytut Slawistyki PAN, Uniwersytet Łódzki oraz Uniwersytet Wroclawski. CLARIN-PL ma za zadanie tworzyć i udostępniać cyfrowe zasoby językowe i narzędzia do pracy z dużymi zbiorami tekstów w języku polskim oraz aplikacje do określonych zadań badawczych w naukach humanistycznych i społecznych.

Obecnie w ramach sieci CLARIN-PL udostępnia się następujące zasoby (zob. <http://clarin-pl.eu/pl/uslugi/>):

- 1) Słowosieć – polski WordNet, wielka sieć wyrazów i baza danych leksykalno-semantycznych,
- 2) Słowosieć aplikacja mobilna – aplikacja do przeglądania zasobów polskiego WordNetu Słowosieć,
- 3) Spokes – wyszukiwarka danych konwersacyjnych,
- 4) ChronoPress – wersja testowa Chronologicznego Korpusu Polskich Tekstów Prasowych (1945–1954),

- 5) Paralela – wyszukiwarka polsko-angielskich korpusów równoległych,
- 6) Słowa dnia – lista słów z dyskursu medialnego, których częstość użycia w wybranych siedmiu gazetach codziennych danego dnia jest wyraźnie większa w porównaniu z frekwencją tych słów w okresie ostatnich dwunastu miesięcy,
- 7) Walenty – słownik walencyjny języka polskiego.

Aby zapoznać się z większą liczbą zasobów i uzyskać do nich dostęp, można skorzystać z Repozytorium Centrum Technologii Językowych CLARIN-PL (<https://clarin-pl.eu/dspace/>), wyposażonego w wyszukiwarkę danych, za pomocą okienka dialogowego i zaawansowanych kryteriów przeszukiwania (według tytułu, autora, daty, wydawcy, tematyki, języka itd.).

4.2. CLIP IPI PAN: Computational Linguistics in Poland, Language Tools and Resources for Polish

<http://clip.ipipan.waw.pl/LRT>

Na podstronie Instytutu Podstaw Informatyki PAN jest prezentowana (i stale aktualizowana) lista ogólnie dostępnych cyfrowych narzędzi i zasobów językowych, które pogrupowano według m.in. takich kategorii, jak: (1) korpusy języka pisanego i narzędzia do analizy tekstów i tworzenia korpusów, (2) korpusy języka mówionego, (3) korpusy równoległe, (4) słowniki tworzone w sposób automatyczny (ang. *machine-readable dictionaries*), (5) słowniki tworzone w sposób nieautomatyczny (ang. *human-readable dictionaries*), (6) narzędzia i zasoby służące do analizy morfologicznej danych językowych, (7) tagery – programy do znakowania morfosyntaktycznego tekstu, (8) analizatory składniowe i banki drzew, (9) narzędzia do analizy i syntezy mowy polskiej. Co ważne, wszystkim wymienionym na stronie opracowaniom i aplikacjom przyporządkowane są aktywne linki, które odsyłają do właściwych stron umożliwiających załadowanie (pobranie) plików. Na stronie można również znaleźć informacje na temat zakończonych oraz właśnie realizowanych przez polskie jednostki badawcze projektów związanych z opracowywaniem elektronicznych zasobów i narzędzi dla języka polskiego (zob. <http://clip.ipipan.waw.pl/Projects>).

4.3. GTJ PWr: Grupa Technologii Językowych G4.19 Politechniki Wrocławskiej

<http://www.nlp.pwr.wroc.pl/narzedzia-i-zasoby>

Grupa Technologii Językowych Politechniki Wrocławskiej zajmuje się pracami nad rozwojem i wdrażaniem narzędzi do komputerowego przetwarzania języka naturalnego, w tym także tworzeniem i rozbudowywaniem aplikacji i zasobów językowych dla języka polskiego. Na stronie internetowej GTJ PWr prezentowane są m.in. następujące opracowania elektroniczne (z możliwością ich pobrania głównie w postaci plików do rozpakowania):

- 1) CEN – korpus treści ekonomicznych zawierający 797 dokumentów z polskiej edycji Wikipedii (zob. <http://www.nlp.pwr.wroc.pl/narzedzia-i-zasoby/zasoby/cen>),
- 2) KPWr – Korpus Języka Polskiego Politechniki Wrocławskiej – korpus plików tekstowych anotowanych na różnych poziomach, np. frazy, wyrażenia przestrzenne, wyrażenia temporalne, słowa kluczowe, sytuacje (zob. <http://www.nlp.pwr.wroc.pl/narzedzia-i-zasoby/zasoby/kpwr>),
- 3) KPWr lemma – korpus ręcznie lematyzowany polskich fraz rzeczownikowych i przymiotnikowych (zob. <http://www.nlp.pwr.wroc.pl/narzedzia-i-zasoby/zasoby/kpwr-lemma>),
- 4) Słowosieć – polski WordNet (zob. <http://www.nlp.pwr.wroc.pl/narzedzia-i-zasoby/zasoby/slowosiec>),
- 5) lista dystrybucyjnego podobieństwa semantycznego (zob. <http://www.nlp.pwr.wroc.pl/narzedzia-i-zasoby/zasoby/lista-podobienstwa>),
- 6) listy frekwencyjne wygenerowane na podstawie dużych korpusów tekstów (zob. <http://www.nlp.pwr.wroc.pl/narzedzia-i-zasoby/zasoby/lista-frekwencyjna>),
- 7) NELexicon – wykaz nazw własnych notujący ponad 1,4 mln niepowtarzalnych onimów oraz NELexicon2 będący wersją rozszerzoną, zawierającą ponad 2,3 mln niepowtarzalnych wyrazów onomastycznych (zob. <http://www.nlp.pwr.wroc.pl/narzedzia-i-zasoby/zasoby/nelexicon>).

Na stronie można ponadto zapoznać się z publikacjami pracowników GTJ PWr, korzystając z wyszukiwarki z możliwością włączenia różnych filtrów (takich jak rok, autor, typ publikacji), oraz pobrać wybrane prace, głównie w postaci plików PDF (zob. <http://www.nlp.pwr.wroc.pl/publikacje>).

5. GOOGLE KSIĄŻKI

Google Books

<https://books.google.pl/>

Google Książki to wyszukiwarka umożliwiająca przeszukiwanie zawartości książek wykorzystująca technologię OCR. Wyszukiwanie ciągu znaków obejmuje zdigitalizowane książki znajdujące się w największych księgarniach i bibliotekach na całym świecie. W większości wyników wyszukiwania dostępny jest jedynie podgląd strony tytułowej i fragment tekstu z poszukiwanym ciągiem znaków oraz opis bibliograficzny pracy. Wyszukiwanie takie ułatwia sporządzanie spisów bibliograficznych pozycji oraz ustalanie ich lokalizacji, niekiedy także umożliwia zapoznanie się z treścią całej pracy, jeśli istnieje jej wersja cyfrowa dostępna online (odsyłacze – aktywne linki lub hiperłącza do bibliotek i innych zbiorów cyfrowych).

Pełne wersje zdigitalizowanych prac (e-booki) można przeszukiwać na stronach Google Books z wykorzystaniem zaawansowanych kryteriów (prawy górny róg, pasek „Narzędzia”, ikonka koła zębatego). Przeszukiwanie można prowadzić: ze wszystkimi słowami, z wyrażeniem, z którymkolwiek ze słów, bez słów, przeszukując wszystkie książki lub na przykład tylko e-booki. Można uwzględnić treść (wybór: cała treść, książki, czasopisma) oraz język wydania, tytuł, autora, wydawcę i rok wydania (także przybliżone przedziały czasowe). Wyszukiwanie możliwe jest również poprzez numer ISBN lub ISSN.

Bezpłatny e-book pobieramy w postaci pliku PDF. Z jego wersji na stronie udostępnione są wybrane fragmenty i funkcja tłumaczenia wybranego tekstu online. Usługa pozwala ponadto na zarządzanie bibliografią poprzez

pobranie informacji bibliograficznych o książce. Jeśli korzysta się z oprogramowania do zarządzania danymi bibliograficznymi (BibTex, Endnote, RefMan), można, klikając odpowiedni przycisk obok „Eksportuj cytowanie”, pobrać i zaimportować cytat. Wszystkie formaty cytatów wyświetlają się także w postaci plików tekstowych. W tym celu należy zmienić rozszerzenie pliku na .txt lub otworzyć go w edytorze tekstu.

CZĘŚĆ II

ZASOBY CYFROWE – RODZAJE I CHARAKTERYSTYKA

6. NAJDAWNIEJSZE ZABYTKI JĘZYKA POLSKIEGO

6.1. Materiały ze skanami oryginału rękopisu dostępnymi online

6.1.1. Ksw: *Kazania świętokrzyskie*

(Rps 8001 BN)

Forma dostępu: online, <http://www.polona.pl/item/304920/0/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, plik XML/RDF (możliwość pobrania pliku JPG po zarejestrowaniu się i zalogowaniu na stronie).

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skany oryginału rękopisu *Kazań świętokrzyskich* (ok. 1300–1350).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: brak możliwości przeszukiwania zasobów i kopiowania tekstu.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: plik PDF, transkrypcja tekstu wykonana w Pracowni Języka Staropolskiego IJP PAN: Ksw, https://www.ijp-pan.krakow.pl/images/publikacje_elektroniczne/korpus_tekstow_staropolskich/Ksw.pdf; plik z możliwością prostego przeszukiwania (wynajdywanie ciągu znaków w tekście) i kopiowania tekstu. Do obsługi wymagany podstawowy program [Adobe Reader](#)⁵. Dodatkowa wersja w postaci pliku XML.

Inne wydania elektroniczne w wersji offline: DVD, skany, transliteracje i transkrypcje tekstu: BZPPŚ: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006;

⁵ Program Adobe Reader (wcześniej Adobe Acrobat Reader).

możliwość prostego przeszukiwania (wynajdywanie ciągu znaków w tekście jak w pliku PDF) oraz kopiowania tekstu.

6.1.2. Bg: *Bogurodzica*

(przekaz Aa, Rps 1619a II BJ)

Forma dostępu: online, <http://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/doccontent?id=287313>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, plik w formacie image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skan oryginału rękopisu tekstu *Bogurodzicy* (ok. 1408).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: brak możliwości przeszukiwania zasobów i kopiowania tekstu.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: plik PDF, transkrypcja tekstu: Pieśni: https://www.ijp-pan.krakow.pl/images/publikacje_elektroniczne/korpus_tekstow_staropolskich/Piesni.pdf; transkrypcja wersji A, B, C, D i E pieśni wykonana w Pracowni Języka Staropolskiego IJP PAN, plik PDF z możliwością ograniczonego, prostego przeszukiwania (według ciągu znaków) i kopiowania tekstu. Do obsługi wymagany program [Adobe Reader](#). Dodatkowa wersja w postaci pliku XML.

Inne wydania elektroniczne w wersji offline: DVD, skany, transliteracje i transkrypcje tekstu (Aa, Ab, Ac): BZPPŚ: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006; możliwość prostego przeszukiwania (wynajdywanie ciągu znaków w tekście jak w pliku PDF) oraz kopiowania tekstu.

6.1.3. Pf: *Psalterz floriański*

Psalterium trilingue (Rps 8002 III BN)

Forma dostępu: online, <https://polona.pl/item/285246/0/>, <https://polona.pl/item/52212659/0/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, plik XML/RDF (możliwość pobrania pliku JPG po zarejestrowaniu się i zalogowaniu na stronie).

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skan oryginału rękopisu *Psalterza floriańskiego* (ok. 1395–1405), obszerne informacje filologiczne z cytowaną literaturą przedmiotu w zakładce „Info”.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: brak możliwości przeszukiwania zasobów i kopiowania tekstu.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: plik PDF, transkrypcja tekstu wykonana w Pracowni Języka Staropolskiego IJP PAN: https://www.ijp-pan.krakow.pl/images/publikacje_elektroniczne/korpus_tekstow_staropolskich/Fl.pdf; plik PDF z możliwością ograniczonego, prostego przeszukiwania (według ciągu znaków) i kopiowania tekstu. Do obsługi wymagany program [Adobe Reader](#). Dodatkowa wersja w postaci pliku XML.

Inne wydania elektroniczne w wersji offline: DVD, skany, transliteracje i transkrypcje tekstu: BZPPŚ: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006; możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania (wynajdywanie ciągu znaków w tekście jak w pliku PDF) oraz kopiowania tekstu.

6.1.4. BZ: *Biblia królowej Zofii*

Biblia szarospatacka (Rps R 3164, BUWr Oddział Rękopisów)

Forma dostępu: online, <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/docm/etaddata?id=34317&from=publication>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, plik w formacie image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skany dwóch oryginałów kart pergaminowych przechowywanych w Bibliotece Uniwersytetu Wrocławskiego (1453–1461).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: brak możliwości przeszukiwania zasobów i kopiowania tekstu.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: plik PDF, transkrypcja tekstu wykonana w Pracowni Języka Staropolskiego IJP PAN: https://www.ijp-pan.krakow.pl/images/publikacje_elektroniczne/korpus_tekstow_staropolskich/BZ.pdf; plik PDF z możliwością ograniczonego, prostego

przeszukiwania (tylko według ciągu znaków) i kopiowania tekstu. Do obsługi wymagany program [Adobe Reader](#). Dodatkowa wersja w postaci pliku XML.

Inne wydania elektroniczne w wersji offline: DVD, skany (czarno-biała podobna rękopisu *Biblii królowej Zofii*, 185 kart, wydana przez Ludwika Bernackiego w 1930 r.), transliteracje i transkrypcje tekstu: BZPPŚ: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006; możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania (wynajdywanie ciągu znaków w tekście jak w pliku PDF) oraz kopiowania tekstu.

6.1.5. Rozp: *Rozmyślanie o żywocie Pana Jezusa*

Rozmyślanie przemyskie (Rps 8024 II BN)

Forma dostępu: online, <https://polona.pl/item/257324/1/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, plik XML/RDF (możliwość pobrania pliku JPG po zarejestrowaniu się i zalogowaniu na stronie).

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skany oryginału rękopisu *Rozmyślania przemyskiego* (po 1512), informacje bibliograficzne w zakładce „Info”.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: brak możliwości przeszukiwania zasobów i kopiowania tekstu.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: plik PDF, transkrypcja tekstu wykonana w Pracowni Języka Staropolskiego IJP PAN: https://www.ijp-pan.krakow.pl/images/publikacje_elektroniczne/korpus_tekstow_staropolskich/Rozm.pdf; plik PDF z możliwością ograniczonego, prostego przeszukiwania (ciąg znaków) i kopiowania tekstu. Do obsługi wymagany program [Adobe Reader](#). Dodatkowa wersja w postaci pliku XML.

6.1.6. OrtMac: Ortyle Maciejowskiego

Ortyle prawa magdeburskiego z rękopisu Biblioteki Baworowskich, tzw. ortyle Maciejowskiego (Rps 12575 II BN)

Forma dostępu: online, <https://polona.pl/item/5897124/0/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, plik XML/RDF (możliwość pobrania pliku JPG po zarejestrowaniu się i zalogowaniu na stronie).

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skany oryginału rękopisu ortyli (wyroków sądów miejskich) z lat 1401–1500, ponadto na kartach 73r–81r spis kwestii z XVII w., a na kartach 82v–88v – indeks ortyli przepisany w 1547 r., Biblioteka Baworowskich (Lwów).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: brak możliwości przeszukiwania zasobów i kopiowania tekstu.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: plik PDF, transkrypcja tekstu wykonana w Pracowni Języka Staropolskiego IJP PAN: https://www.ijp-pan.krakow.pl/images/publikacje_elektroniczne/korpus_tekstow_staropolskich/OrtMac.pdf; plik PDF z możliwością ograniczonego, prostego przeszukiwania (według ciągu znaków) i kopiowania tekstu. Do obsługi wymagany program [Adobe Reader](#). Dodatkowa wersja w postaci pliku XML.

Inne wydania elektroniczne w wersji offline: DVD, skany, transliteracje i transkrypcje tekstu ortyli z rękopisu Biblioteki Baworowskich tzw. ortyli Maciejowskiego: BZPPŚ: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006; możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania (wynajdywania ciągu znaków w tekście jak w pliku PDF) oraz kopiowania tekstu.

6.1.7. OrtOssol: Ortyle z rękopisu Biblioteki Ossolińskich

Ortyle prawa magdeburskiego z rękopisu Biblioteki Ossolińskich (Rps nr 50/II Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich)

Forma dostępu: online, http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/docmetadata?id=5470&from=&dirids=1&ver_id=&lp=1&QI=

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, plik w formacie image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: orytle prawa magdeburskiego i prawa żydowskie (1480–1500) w rękopisie ze zbiorów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: brak możliwości przeszukiwania zasobów i kopiowania tekstu.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: plik PDF, transkrypcja tekstu wykonana w Pracowni Języka Staropolskiego IJP PAN: https://www.ijp-pan.krakow.pl/images/publikacje_elektroniczne/korpus_tekstow_staropolskich/OrtOssol.pdf; plik PDF z możliwością ograniczonego, prostego przeszukiwania (tylko według ciągu znaków) i kopiowania tekstu. Do obsługi wymagany program [Adobe Reader](#). Dodatkowa wersja w postaci pliku XML.

Inne wydania elektroniczne w wersji offline: DVD, skany oryginałów polskiego tłumaczenia oryli, transliteracje i transkrypcje tekstu: BZPPŚ: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006; możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania (wynajdywanie ciągu znaków w tekście jak w pliku PDF) oraz kopiowania tekstu.

6.1.8. EwZam: *Ewangeliarz Zamojskich*

Harmonia ewangeliczna. Tractatus de sacramentis
(Rps sygn. 1116 Biblioteki Narodowej w Warszawie,
pochodzący ze zbiorów Biblioteki Ordynacji Zamojskiej)

Forma dostępu: online, <https://polona.pl/item/6064147/4/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, plik XML/RDF (możliwość pobrania pliku JPG po zarejestrowaniu się i zalogowaniu na stronie).

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skany oryginału rękopisu łacińskiego (ok. 1450–1500), karty 1r–7v *Harmonia ewangeliczna* w jęz. pol. (fragmenty), karty 8r–241v *Tractatus de sacramentis* (sine initio et fine). Rękopis ze zbiorów Biblioteki Narodowej.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: brak możliwości przeszukiwania zasobów i kopiowania tekstu.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: plik PDF, transkrypcja tekstu wykonana w Pracowni Języka Staropolskiego IJP PAN: https://ijp.pan.pl/images/publikacje_elektroniczne/korpus_tekstow_staropolskich/EwZam.pdf; plik PDF z możliwością ograniczonego, prostego przeszukiwania (według ciągu znaków) i kopiowania tekstu. Do obsługi wymagany program [Adobe Reader](#). Dodatkowa wersja w postaci pliku XML.

Inne wydania elektroniczne w wersji offline: DVD, skany, transliteracje i transkrypcje tekstu polskiego tłumaczenia z końca XV w. fragmentów Ewangelii według św. Mateusza, św. Łukasza i św. Jana (tzw. harmonia ewangelii): BZPPŚ: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006; możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania (wynajdywania ciągu znaków w tekście jak w pliku PDF) oraz kopiowania tekstu.

6.2. Materiały ze skanami oryginału w wersji offline

6.2.1. Kgn: *Kazania gnieźnieńskie*

(Rps sygn. Ms 24 Biblioteki Kapitulnej w Gnieźnie)

Forma dostępu: offline, DVD.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skany, transliteracje i transkrypcje tekstu rękopisu liczącego 190 kart (10 kazań polskich, po 1409 r.): BZPPŚ: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania tekstu transliteracji i transkrypcji (wynajdywanie ciągu znaków w tekście jak w pliku PDF) oraz kopiowania tekstu.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: plik PDF, transkrypcja tekstu wykonana w Pracowni Języka Staropolskiego IJP PAN: https://www.ijp-pan.krakow.pl/images/publikacje_elektroniczne/korpus_tekstow_staropolskich/Gn.pdf. Plik PDF z możliwością ograniczonego,

prostego przeszukiwania (według ciągu znaków) i kopiowania tekstu. Do obsługi wymagany program [Adobe Reader](#). Dodatkowa wersja w postaci pliku XML.

6.2.2. Kp: *Kazanie praskie*

(Rps sygn. D LII Biblioteki Kapitulnej na Hradczanach w Pradze)

Forma dostępu: offline, DVD.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skany, transliteracje i transkrypcje tekstu kazania na dzień Wszystkich Świętych z poł. XV w.: BZPPŚ: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania tekstu transliteracji i transkrypcji (wynajdywania ciągu znaków w tekście jak w pliku PDF) oraz kopiowania tekstu.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: plik PDF, transkrypcja tekstu wykonana w Pracowni Języka Staropolskiego IJP PAN: https://www.ijp-pan.krakow.pl/images/publikacje_elektroniczne/korpus_tekstow_staropolskich/RXXII230-318.pdf; plik PDF z możliwością prostego przeszukiwania (według ciągu znaków) i kopiowania tekstu. Do obsługi wymagany program [Adobe Reader](#). Dodatkowa wersja w postaci pliku XML.

6.2.3. Ppul: *Psalterz puławski*

(Rps nr 1269 Biblioteki XX. Czartoryskich w Krakowie)

Forma dostępu: offline, DVD.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skany, transliteracje i transkrypcje tekstu XV-wiecznego kodeksu (624 strony) z pełnym przekładem psalmów: BZPPŚ: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania tekstu transliteracji i transkrypcji (wynajdywania ciągu znaków w tekście jak w pliku PDF) oraz kopiowania tekstu.

Inne wydania elektroniczne w wersji online:

- plik PDF, transkrypcja tekstu wykonana w Pracowni Języka Staropolskiego IJP PAN: https://www.ijp-pan.krakow.pl/images/publikacje_elektroniczne/korpus_tekstow_staropolskich/PuL.pdf; plik PDF z możliwością prostego przeszukiwania (według ciągu znaków) i kopiowania tekstu. Do obsługi wymagany program [Adobe Reader](#). Dodatkowa wersja w postaci pliku XML.
- skany rękopisu Psałterza puławskiego (zob. <https://polona.pl/item/67350084/10/>).

6.2.4. MW: *Modlitwy Wacława*

(Rps sygn. Codices Slavici Ms VI nr 2, Biblioteka Uniwersytecka w Budapeszcie)

Forma dostępu: wersja offline, DVD.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skany, transliteracje i transkrypcje tekstu z 2. poł. XV w.: BZPPŚ: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania tekstu transliteracji i transkrypcji (wynajdywania ciągu znaków w tekście jak w pliku PDF) oraz kopiowania tekstu.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: plik PDF, transkrypcja tekstu wykonana w Pracowni Języka Staropolskiego IJP PAN: https://www.ijp-pan.krakow.pl/images/publikacje_elektroniczne/korpus_tekstow_staropolskich/MW.pdf; plik PDF z możliwością prostego przeszukiwania (według ciągu znaków) i kopiowania tekstu. Do obsługi wymagany program [Adobe Reader](#). Dodatkowa wersja w postaci pliku XML.

6.2.5. KSul: *Kodeks Suleda*

(Rps nr 1418 Biblioteki XX. Czartoryskich w Krakowie)

Forma dostępu: offline, DVD.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skany, transliteracje i transkrypcje tekstu statutów Kazimierza Wielkiego i Władysława Jagiełły w przekładzie polskim Świętosława z Wojcieszyna z 1449 r. oraz statutów książąt mazowieckich w przekładzie Macieja z Rożana z 1450 r.: BZPPŚ: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania tekstu transliteracji i transkrypcji (wynajdywania ciągu znaków w tekście jak w pliku PDF) oraz kopiowania tekstu.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: plik PDF, transkrypcja tekstu *Kodeksu Świętosławów* wykonana w Pracowni Języka Staropolskiego IJP PAN: https://www.ijp-pan.krakow.pl/images/publikacje_elektroniczne/korpus_tekstow_staropolskich/Sul.pdf; plik PDF z możliwością prostego przeszukiwania (według ciągu znaków) i kopiowania tekstu. Do obsługi wymagany program [Adobe Reader](#). Dodatkowa wersja w postaci pliku XML.

6.2.6. KDział: *Kodeks Działyńskich*

(Rps nr 801 Biblioteki Kórnickiej)

Forma dostępu: offline, DVD.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skany, transliteracje i transkrypcje tekstu statutów Kazimierza Wielkiego (tłumaczenie ok. 1460 r.): BZPPŚ: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania tekstu transliteracji i transkrypcji (wynajdywania ciągu znaków w tekście jak w pliku PDF) oraz kopiowania tekstu.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: plik PDF, transkrypcja tekstu wykonana w Pracowni Języka Staropolskiego IJP PAN: https://www.ijp-pan.krakow.pl/images/publikacje_elektroniczne/korpus_tekstow_staropolskich/Dzial.pdf; plik PDF z możliwością prostego przeszukiwania (według ciągu znaków) i kopiowania tekstu. Do obsługi wymagany program [Adobe Reader](#). Dodatkowa wersja w postaci pliku XML. **Planowane wydanie elektroniczne w wersji online:** Kodeks Działyńskich I (1425–1488), Rps sygn. BK00801 ze zbiorów PAN Biblioteki Kórnickiej: <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication/503719?tab=1>

6.2.7. Pieśni: Wybór pieśni średniowiecznych

(pieśni religijne, poezja hagiograficzna, poezja religijno-dydaktyczna, poezja społeczno-obyczajowa, okolicznościowa i religijno-polemiczna, poezja miłosna, Rps przypisane do zbiorów macierzystych)

Forma dostępu: offline, DVD.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skany, transliteracje i transkrypcje tekstów m.in. *Bogurodzicy*, *Legendy o św. Aleksym*, *Wiersza o chlebowym stole*: BZPPŚ: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania tekstu transliteracji i transkrypcji (wynajdywania ciągu znaków w tekście jak w pliku PDF) oraz kopiowania tekstu.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: plik PDF, transkrypcja tekstów polskich utworów wierszowanych do końca XV w. wykonana w Pracowni Języka Staropolskiego IJP PAN: https://www.ijp-pan.krakow.pl/images/publikacje_elektroniczne/korpus_tekstow_staropolskich/Piesni.pdf; plik PDF z możliwością prostego przeszukiwania (według ciągu znaków) i kopiowania tekstu. Do obsługi wymagany program [Adobe Reader](#). Dodatkowa wersja w postaci pliku XML.

7. SŁOWNIKI

7.1. Wybrane słowniki dawne (wydane do 1950 r.⁶)

7.1.1. Najdawniejsze słowniki (od początków XVI do końca XVIII w.)

Do grupy najdawniejszych słowników należą drukowane dzieła leksykograficzne, które zostały zdigitalizowane, a następnie udostępnione w formie plików graficznych w Federacji Bibliotek Cyfrowych (FBC: <http://fbc.pionier.net.pl/>)⁷. Aby przeglądać zasoby, należy mieć zainstalowaną wtyczkę do przeglądania plików w formacie DjVu oraz zainstalowany program Java (minimum wersję 7.0). Zalecaną przeglądarką jest Windows Internet Explorer. Pliki otwierają się automatycznie, przy kłopotach z wyświetleniem ich zawartości pojawia się okienko z propozycjami różnych sposobów ich otwarcia (za pomocą zaawansowanej przeglądarki DjVu, DjVu – HTML5 lub przeglądarki DjVu wbudowanej w bibliotekę) oraz z linkami do stron z bezpłatnymi wersjami niezbędnych dodatków.

Zamieszczone pliki to zwykle skany starych druków (zasoby wtórnie wydane cyfrowo), niepoddane działaniu programu do OCR, co skutkuje brakiem możliwości wyszukiwania danych w tekście. W zależności od typu przeglądarki i wybranej opcji przeglądania świadczy o tym aktywne jedynie okienko z numerami przeglądanych stron lub nieaktywna ikonka lornetki na pasku zadań u góry po lewej stronie.

⁶ Przyjmujemy za Żmigrodzkim, że współczesność polskiej leksykografii rozpoczyna się w 1950 r. (zob. Żmigrodzki 2001, 2005a: 153–155).

⁷ Na temat narzędzi digitalizacji tekstów na potrzeby badań filologicznych zob. Bień 2012.

Podana w opisie poniżej informacja o wydaniach elektronicznych danego słownika uwzględnia jedynie zasoby udostępnione w FBC. Wyjątek stanowią tu cyfrowe edycje słownika Jana Murmeliusza – dwie wersje elektroniczne najstarszych wydań z 1528 oraz 1540 r. są dostępne w niemieckiej Bayerische StaatsBibliothek.

7.1.1.1. **Murmelius: *Dictionarius Ioannis Murmellii variarum rerum***

Jan Murmeliusz, Murmelius⁸ (druk: Kraków 1526⁹)

Forma dostępu: online, http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10185917_00001.html

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skan oryginału wydania z 1528 r., wyd. H. Wietor, Kraków.

Inne wydania elektroniczne w wersji online:

- wyd. z 1533 r., wyd. H. Wietor, Kraków, ze zbiorów PAN Biblioteki Kórnickiej: <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=174463>
- wyd. z 1540 r., wyd. F. Ungler, Kraków: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb11105107_00001.html
- wyd. z 1541 r., wyd. Maciej Scharffenberg, Kraków: <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=187564>
- wyd. z 1550(?) r., wyd. Hieronim Scharffenberg(?), Kraków: <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=189744>

Wydanie drukowane: Murmelius, wyd. 1, H. Wietor, Kraków 1526.

⁸ Pełny opis bibliograficzny przywoływanych słowników historycznych znajduje się w indeksie na końcu pracy i zawiera polską wersję nazwiska autora. Podana także łacińska wersja nazwiska jest bardzo istotna przy wpisywaniu danych w wyszukiwarce FBC – podanie wersji polskojęzycznej, np. Murmeliusz, zakończy się odpowiedzią o braku wyników wyszukiwania.

⁹ W nawiasie podajemy informację o roku pierwszego wydania drukowanego danej pozycji. Na podstawie tej informacji ustala się bowiem kolejność (według kryterium chronologicznego) prezentowanych materiałów w tej części pracy.

7.1.1.2. Mymer: *Dictionarius trium linguarum*

Franciszek Mymer, Mymerus (druk: Kraków 1528)

Forma dostępu: online, <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/doccontent?id=3173>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skan oryginału wydania z 1541, wyd. H. Wietor – wdowa, Kraków, ze zbiorów PAN Biblioteki Kórnickiej.

Inne wydania elektroniczne w wersji online:

- wyd. z 1550 r., wyd. Maciej Scharffenberg, Kraków: <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=180726>

Wydanie drukowane: Mymer, wyd. 1, H. Wietor, Kraków 1528.

7.1.1.3. Tucholiensis: *Farrago civilium actionum ad formam Juris Maydeburgensis*

Jan Tucholczyk, Cervus Ioannes Tucholiensis
(druk: Kraków 1531)

Forma dostępu: online, <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=167363>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu. Brak możliwości wyszukiwania danych w tekście.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skany oryginału wydania słownika prawniczego Jana Tucholczyka, wyd. F. Ungler, Kraków 1535, ze zbiorów PAN Biblioteki Kórnickiej.

Wydanie drukowane: Tucholiensis, wyd. 1, F. Ungler, Kraków 1531.

7.1.1.4. **BartByd: Słownik łacińsko-polski Bartłomieja z Bydgoszczy**

Cz. 1, podług rękopisu z r. 1532 opracował i wydał Bolesław Erzepki (druk: Poznań 1898)

Forma dostępu: online, <http://www.wbc.poznan.pl/Content/118573/index.djvu>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu. Plik z dostępnym OCR – możliwość prostego przeszukiwania tekstu (według ciągu znaków) oraz kopiowania tekstu (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu w pasku narzędzi).

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne drukowanej wersji opartej na rękopiśmiennym słowniku Bartłomieja z Bydgoszczy.

Zawartość: skan wydania drukowanego z 1898 r. sporządzonego na podstawie rękopiśmiennego słownika Bartłomieja z Bydgoszczy (1532) ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu.

7.1.1.5. **Georgijevic: Rozmowa z Turczyńcem o wierze Krzesciyaniskiej**

Bartłomej Georgijevic, *Rozmowa z Turczyńcem o wierze Krzesciyaniskiej i o tajności Troyce świętej która w Alkoranie stoi napisana. Przez Bartłomieja Georgiewits który czterdzieści lat był więźniem Tureckim* (druk: Kraków 1548)

Forma dostępu: online, <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/doccontent?id=3099>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skan oryginału wydania z 1548 r., Kraków, ze zbiorów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Początek słownika na skanie nr 102.

Wydanie drukowane: Georgijevic, wyd. Helena Unglerowa, Kraków 1548.

7.1.1.6. Maczinsky: *Lexicon Latino Polonicum*

Jan Mączyński, Ioannes Maczinsky, *Lexicon Latino Polonicum ex optimis Latinae linguae Scriptoribus concinnantum* [...], (druk: Regiomonti Borussiae (Königsberg) 1564)

Forma dostępu: online, <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=23849>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu, bardzo istotna forma wpisu do wyszukiwarki FBC: Maczinsky.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skan oryginału wydania z 1564 r., Regiomonti Borussiae (Königsberg), ze zbiorów PAN Biblioteki Kórnickiej.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: wyd. z 1564 r., Königsberg, wyd. Ioannes Daubmannus, ze zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie: <http://www.mbc.malopolska.pl/dlibra/docmetadata?id=83107&dirds=13&tab>

Wydanie drukowane: Mączyński, wyd. Ioannes Daubmannus Regiomonti Borussiae (Königsberg) 1564.

7.1.1.7. Calagius: *Synonyma Latina Vocum Phrasiumq[ue] Orationis*

Andreas Calagius, *Synonyma Latina Vocum Phrasiumq[ue] Orationis Tam Prosaе Quam Ligatae Ex Classicis Selecta Autoribus* (druk: Wrocław 1579)

Forma dostępu: online, <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/doccontent?id=5630>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu. Brak możliwości wyszukiwania danych w tekście.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skany oryginału wydania słownika z 1579 r., Wrocław, ze zbiorów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Defekt: brak 2 kart – A8 oraz Rr6.

Wydanie drukowane: Calagius, wyd. Johann Scharffenberg, Wrocław 1579.

7.1.1.8. Calepinus: *Ambrosii Calepini Dictionarivm Decem Lingvarvm*

Ambrosius Calepinus, *Ambrosii Calepini Dictionarivm Decem Lingvarvm. Nuper hac postrema editione quanta maxima fide ac diligentia fieri potuit, accurate emendatum, multisque partibus cumulatum, et aliquot milibus vocabulorum locupletatum. Ubi Latinis Dictionibvs Hebraeae, Graecae, Gallicae, Italicae, Germanicae, et Hispanicae, itemque nunc primo et Polonicae, Vngaricae, atque Anglicae adiecta sunt, Lvgdvni, M.D.LXXXVI (druk: Lyon 1585)*

Forma dostępu: online, <http://mbc.malopolska.pl/dlibra/doccontent?id=82844>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu. Brak możliwości wyszukiwania danych w tekście.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skany oryginału wydania słownika z 1586 r., Lyon, ze zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie.

Wydanie drukowane: Calepinus, wyd. 1, wyd. Jacques du Puys, Lyon 1585.

7.1.1.9. Nomenclator: *Nomenclator, selectissimas rerum appellationes tribus linguis*

Piotr Artomiusz, *Nomenclator; selectissimas rerum appellationes tribus linguis, latina, germanica, polonica, explicatas indicans. In usum Scholarum Borussicarum et Polonicarum. Cum Serenissimi Regis Poloniae gratia et privilegio ad decennium*, (druk: Toruń 1591)

Forma dostępu: online, <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/doccontent?id=20202>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu. Brak możliwości wyszukiwania danych w tekście.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skany oryginału wydania słownika z 1591 r., ze zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego (BUWr) Oddział Starych Druków.

Inne wydania elektroniczne w wersji online:

- wydanie: Toruń 1638, wyd. Franciszek Schnellboltz, <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=331198>
- wydanie: Gdańsk 1643, wyd. Typis & Sumptibus Andreae Hünefeldii, <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/100909/edition/94965>

Wydanie drukowane: *Nomenclator*, wyd. 1, wyd. Andrzej Koteniusz (A. Cotenii), Toruń 1591.

7.1.1.10. Volckmar: *Dictionarium Trium Linguarum*

Mikołaj Volckmar, *Dictionarium Trium Linguarum Latine, Germanice Et Polonice Nunc denuo recusum lingua Graeca auctum et Quadrilingue factum [...]*, wyd. M. Rhode (druk: Gdańsk 1605)

Forma dostępu: online, <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/doccontent?id=9501>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu. Brak możliwości wyszukiwania danych w tekście.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skany oryginału wydania słownika z 1605 r., Gdańsk, ze zbiorów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: https://books.google.pl/books?id=r8paAAAACAAJ&printsec=frontcover&dq=dictionarium+trium&hl=pl&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=dictionarium%20trium&f=false

Wydanie drukowane: Volckmar, wyd. M. Rhode, Gdańsk 1605.

7.1.1.11. Loderecker: *Dictionarium septem diversarum linguarum*

Dictionarium septem diversarum linguarum, videlicet Latine, Italice, Dalmatice, Bohemicè, Polonicè, Germanicè et Ungaricè, una cum cuiuslibet Linguae Registro sive Repertorio vernaculo, in quo candidus fector sui idiomatis Vocabulum, facile innenire poterit, Singulari studio et industria collectum a Petro Lodereckero Prageno, Bohemo, etc. P. 1–2 (druk: Praga 1605)

Forma dostępu: online, <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication/494302?tab=1>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu. Brak możliwości wyszukiwania danych w tekście.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skany oryginału wydania słownika z 1605 r., ze zbiorów PAN Biblioteki Kórnickiej.

Wydanie drukowane: Loderecker, wyd. 1, wyd. Mikulaš Pštros, Petrus Loderecker, Praga (Praga) 1605.

7.1.1.12. **Cnapius: *Thesaurus polono-latino-graecus***

Grzegorz Knapski, Knapiusz, Gregorius Cnapius
(druk: t. 1, Kraków 1621, t. 2, Kraków 1626, t. 3,
Kraków 1632)

**Cnapius I: *Thesaurus polono-latino-graecus seu
promptuarium lingua Latinae et Graece [...]***,
(druk: t. 1, Kraków 1621)

Forma dostępu: online, <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=104808>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skan oryginału wydania t. 1 z 1621 r., Kraków, wyd. Franciszek Cezary, ze zbiorów PAN Biblioteki Kórnickiej.

Wydanie drukowane: Cnapius I, wyd. 1, wyd. Franciszek Cezary, Kraków 1621.

Inne wydania elektroniczne t. 1–2 w wersji online:

Thesaurus Polono-latino-graecus, t. 1–2, Grzegorz Knapiusz, wyd. Franciszek Cezary, Kraków 1643–1644, digitalizacja J.S. Bień, KLF UW, Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie: http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=283674&from=&dirids=1&ver_id=&lp=1&QI=223D6A83ADADA20FC3074CAA681489AD-18; edycja cyfrowa w ramach projektu: Słownik Knapskiego, t. 1 i 2. Wydanie elektroniczne DjVuLibre. Wersja druga, Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie, Instytut Języka Polskiego PAN, Katedra Lingwistyki Formalnej UW, 2006.

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, skany stron słownika bez OCR i możliwości wyszukiwania danych w tekście.

Rodzaj wydania elektronicznego: wydanie sporządzone na podstawie reprodukcji cyfrowej dwóch pierwszych tomów słownika Knapskiego (bez t. 3), z wyd. 2 (w poszerzonej i poprawionej edycji) z lat 1643–1644, przygotowane przez Sekcję Dokumentów Wtórnych Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. Opracowanie wersji cyfrowej udostępnionej online: Janusz S. Bień.

Zawartość: pliki słownika w formacie DjVu, tekst podzielony na odrębne tomy i części składowe: tytułaria, teksty wprowadzające, hasła (każda strona to odrębny skan opisany wyrazem, który jest pierwszym hasłem na stronie).

Wydanie drukowane: Knapiusz (Cnapius), wyd. 1: t. 1, Kraków 1621, t. 2, Kraków 1626, t. 3, Kraków 1632, wyd. Franciszek Cezary.

Cnapius II: *Thesavri Polonolatinograeci Gregorii Cnapii [...] Tomvs [...], t. 2, Latinopolonicvs, Simul idem Index verborum primi Tomi, ab Auctore confectus & secundae editioni correctae ac multum auctae, accommodatus [...]*
(druk: t. 2, Kraków 1626)

Forma dostępu: online, http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=16084&from=&dirids=1&ver_id=&lp=1&QI=223D6A83ADADA20FC3074CAA681489AD-5

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skan oryginału wydania t. 2 z 1644 r., Kraków, wyd. Franciszek Cezary, ze zbiorów PAN Biblioteki Kórnickiej.

Wydanie drukowane: Cnapius II, wyd. 1, t. 2, wyd. Franciszek Cezary, Kraków 1626.

Inne wydania elektroniczne t. 1–2 w wersji online: zob. Cnapius I.

Cnapius III: *Thesauri Polono Latino Graeci Gregorii Cnapii e Societate Iesu, Tomus Tertius. [...]*
(druk: t. 3, Kraków 1632)

Forma dostępu: online, <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=105517>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skan oryginału wydania t. 3 z 1632 r., Kraków, wyd. Franciszek Cezary, ze zbiorów PAN Biblioteki Kórnickiej.

Wydanie drukowane: Cnapius III, wyd. 1, t. 3, wyd. Franciszek Cezary, Kraków 1632.

7.1.1.13. **Gulden: *Onomasticum trilingue***

Paweł Gulden, *Onomasticum trilingue, Latino-Germano-Polonicum rerum et verborum ad officinam pharmaceuticam spectantium, in Gratiam et Usus Juventutis huic arti addictae, collectum et conscriptum a Paulo Guldenio*

(druk: Królewiec 1641)

Forma dostępu: online, <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/docmetadata?id=400792&from=publication>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skan oryginału wydania z 1641 r., Królewiec, ze zbiorów PAN Biblioteki Kórnickiej.

Wydanie drukowane: Gulden, wyd. 1, wyd. Wawrzyniec Segebade, Królewiec 1641.

7.1.1.14. **Dasypodius: *Dasypodius Catholicus***

Petrus Dasypodius, *Dasypodius Catholicus: Hoc est, Dictionarium Latino-Germanico-Polonicum, Germanico-Latinum Et Polono-Latino-Germanicum [...] Cum Appendice nominum priopriorum Deorum, Dearum, Virorum, Mulierum, Regionum, Insularum, Urbium, Fluviorum et Montium* (druk: Gdańsk 1642)

Forma dostępu: online, <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/docmetadata?id=12396&from=publication>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skan oryginału wydania z 1642 r., Gdańsk, ze zbiorów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

Wydanie drukowane: Dasypodius, wyd. 1, wyd. Andrzej Hünefeld, Dantisci (Gdańsk) 1642.

7.1.1.15. Hexaglosson: *Hexaglosson Dictionarivm*

*Hexaglosson Dictionarivm: Cum multis colloquijs
Pro diuersitate status hominum quotidie
occurrentibus*, (druk: Warszawa 1646)

Forma dostępu: online, <http://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/doccontent?id=116119>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skan oryginału wydania z 1646 r., Warszawa, ze zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej.

Wydanie drukowane: Hexaglosson, wyd. 1, drukarnia Piotra Elerta, Warszawa 1646.

7.1.1.16. Komensky: *Joh. Amos Comenii Orbis Sensualium Pictus*

Joh. Amos Comenii Orbis Sensualium Pictus, Hoc est omnium [...] rerum [...] Pictura & Nomenclatura [...]
(druk: Bregae Silesiorum (Brzeg); (Wrocław) 1667)

Forma dostępu: online, <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/doccontent?id=24757&from=FBC>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu. Brak możliwości wyszukiwania danych w tekście.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skany oryginału wydania słownika z 1667 r., ze zbiorów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: wydanie z 1770 r., wyd. Michał Gröll, Warszawa, ze zbiorów MBP w Tarnowie, Dział Starych Druków: <http://dlibra.biblioteka.tarnow.pl/dlibra/docmetadata?id=63&dirsd=1&tab=1>

Wydanie drukowane: Komensky, wyd. 1, wyd. Kaspar Müller, Christoph Tschorn, Bregae Silesiorum (Brzeg); (Wrocław) 1667.

7.1.1.17. **Thesaurus: *Thesaurus Linguarum Orientalium***

Franciszek Mesgnien Meniński, *Thesaurus Linguarum Orientalium* [...] (druk: Wiedeń 1680)

Forma dostępu: online, <http://mbc.malopolska.pl/dlibra/doccontent?id=83333>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu. Brak możliwości wyszukiwania danych w tekście.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skany oryginału wydania słownika z 1680 r., ze zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie.

Wydanie drukowane: Thesaurus, wyd. 1, Wiedeń 1680.

7.1.1.18. **Malczowski: *Der Jugend zu Nutz Deutsch und Polnisches vermehrtes und verbessertes Vocabularium***

Stanisław Malczowski, *Der Jugend zu Nutz Deutsch und Polnisches vermehrtes und verbessertes Vocabularium, To iest, Bardzo potrzebny dla Młodzi Niemiecki y Polski Wokabularz* (druk: Ryga 1688(?))

Forma dostępu: online, <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=111107>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skany oryginału wydania słownika z 1688 r., ze zbiorów PAN Biblioteki Kórnickiej.

Wydanie drukowane: Malczowski, wyd. 1, wyd. Georg Matthias Nöllern, Ryga 1688(?).

7.1.1.19. Danet: *Nouveau Grand Dictionnaire de M' L' Abbe Danet, Francois, Latin & Polonois*

Pierre Dannet, [Franciszek Kola], *Nouveau Grand Dictionnaire de M' L' Abbe Danet, Francois, Latin & Polonois: Enrichi des mellieurs Façons [!] de parler, Avec Des Notes De Critique & de Grammaire Sur Ces Trois Langues [...]*, t. 1 [A–E] (druk: Warszawa 1743); *Nouveau Grand Dictionnaire De M' L' Abbe Danet, Francois, Latin & Polonois: Enrichi des mellieurs Françons de parler, Avec Des Notes De Critique & de Grammaire Sur Ces Trois Langues [...]*, t. 2 [F–Z] (druk: Warszawa 1745)

Forma dostępu: online, t. 1: <http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/doccontent?id=155380>; t. 2: <http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/doccontent?id=155381>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skan oryginału wydania t. 1 z 1743 r. oraz t. 2 z 1745 r., ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie, Gabinet Starzych Druków.

Inne wydania elektroniczne w wersji online:

- t. 1: <http://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=314599&from=pubindex&dirids=176&lp=369>

- t. 2: <http://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=314602&from=publication>

Wydanie drukowane: Danet, t. 1–2, współtwórca Franciszek Kola (tł.), wyd. Drukarnia Pijarów, Warszawa 1743–1745.

7.1.1.20. Woyna: *Kleiner Lust-Garten Worinn Gerade Gänge Zur Polnischen Sprache*

Jan Karol Woyna, *Kleiner Lust-Garten Worinn Gerade Gänge Zur Polnischen Sprache angewiesen werden [...]* (druk: Gdańsk 1746)

Forma dostępu: online, <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/docmetadata?id=oai:www.bibliotekacyfrowa.pl:200&from=http://www.wbc.poznan.pl>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skan oryginału wydania z 1746 r., ze zbiorów BUWr Oddział Starych Druków. Podręcznik do nauki języka polskiego; w pierwszej części znajduje się *Onomasticum*, czyli słownik wyrazów polskich i niemieckich, uporządkowanych według części mowy.

Wydanie drukowane: Woyna, wyd. 1, wyd. Thomas Johann Schreiber, Gdańsk 1746.

7.1.1.21. Trotz: *Nowy dykcyjonarz, to jest mownik polsko-niemiecko-francuski*

Nowy dykcyjonarz, to jest mownik polsko-niemiecko-francuski z przydatkiem przysłów potocznych, przestrog gramatycznych, lekarskich, matematycznych, fortyfikacyjnych, żeglaskich [!], łowczych i inszym naukom przyzwoitych wyrazow przez Michała Abrahama Troca, warszawianina, tom trzeci (druk: Lipsk 1764)

Forma dostępu: online, <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/doccontent?id=7138>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, format pliku image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne starodruku.

Zawartość: skan oryginału wydania t. 3 z 1764 r., z częścią polską jako pierwszą, ze zbiorów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Link odsyłający do t. 3 pozwala przejść do dwóch pierwszych tomów – na stronie tytułowej t. 3, w okienku po lewej stronie, zakładka „Struktura”, której kliknięcie odsyła do elektronicznej wersji t. 1 i 2 (linki bezpośrednie poniżej).

Wydania elektroniczne tomu 1 i 2 w wersji online:

- t. 1: *Nouveau dictionnaire françois, allemand et polonois: enrichi de plusieurs exemples de l'histoire polonoise, des termes ordinaires des arts et des remarques de grammaire les plus necessaires, avec une liste alphabetique des poetes et de meilleurs livres polonois*, t. 1 [A–H], par Michel Abraham Trotz, Varsovien (Lipsk 1744): <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/docmetadata?id=7128&from=publication>;
- t. 2: *Nouveau dictionnaire françois, allemand et polonois: enrichi de plusieurs exemples de l'histoire polonoise, des termes ordinaires des arts et des remarques de grammaire les plus necessaires, avec une liste alphabetique des poetes et de meilleurs livres polonois*, t. 2 [I–Z], par Michel Abraham Trotz, Varsovien (Lipsk 1747): <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/docmetadata?id=7136&from=publication>

Wydanie drukowane: Trotz, t. 3, z częścią polską jako pierwszą, wyd. Jan Fryderyk Gleditsch (Gledycz), Lipsk 1764.

7.1.2. Słowniki ogólne języka polskiego XIX i 1. połowy XX w.

7.1.2.1. L: *Słownik języka polskiego* przez M. Samuela Bogumiła Linde

(t. 1–6, Warszawa 1807–1814)

Forma dostępu: online, <http://poliarp.wbl.klf.uw.edu.pl/sownik-linde-go-nowy/>, <https://szukajwsownikach.uw.edu.pl/sownik-lindego-nowy/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne będące cyfrową wersją słownika z wyszukiwarką, oparte na wyd. 2 *Słownika języka polskiego* Lindego (Lwów 1854–1861).

Zawartość: nowa wersja digitalizacji z roku 2016 wyd. 2 słownika Lindego (zob. też <http://korpusy.klf.uw.edu.pl/extra/linde/index.djvu>; link odsyła do cyfrowej wersji wyd. 2 słownika, którą można przeszukiwać tak jak plik DjVu dostępny w bibliotekach cyfrowych, z możliwością wyszukiwania ciągu znaków i kopiowania tekstu, o czym świadczy aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w pasku narzędzi). Wersja zdigitalizowana ma formę dwuwarstwowego (teksty i skany) korpusu DjVu z elektronicznym [indeksem](#) haseł do słownika oraz wyszukiwarką [Poliqarp](#) wykorzystującą dwupoziomowe wyrażenia regularne.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: po wpisaniu znaków w okienko dialogowe pojawia się lista konkordancji. Kliknięcie w aktywny numer konkordancji otwiera wersję tekstową z poszerzonym kontekstem poszukiwanego wyrazu lub ciągu znaków. Kliknięcie w aktywny link zawierający poszukiwany ciąg znaków odsyła do skanu słownika, który można przeszukiwać i kopiować tak jak pliki DjVu w bibliotekach cyfrowych.

Przeszukiwanie zawartości słownika z poziomu okienka dialogowego może się odbywać przy użyciu określonej składni zapytań. Składnia zapytań w wyszukiwarce korpusów DjVu jest zbliżona do tej z NKJP, chociaż są pewne ograniczenia:

- wyszukiwarka przeszukuje wszystkie tomy danego słownika (te, które zostały już udostępnione w FBC w formacie DjVu, np. w wypadku SP XVI odnosi się to do 35 tomów, obejmujących hasła od A do ROWNY),
- wyszukiwanie można ograniczyć do konkretnych tomów słownika za pomocą warunku meta, np. meta vol=i/X lub meta vol=I/X albo within, np. within vol6 czy within vol6part,
- możliwe jest wyszukiwanie ograniczone do danej części składowej słownika, np. front (tytułaria itp.), intro (wstępy zawarte w t. 1), body (hasła) itp., np. miło within front,

- możliwe jest wyszukiwanie tak jak w NKJP, ale tylko za pomocą zapytań o segmenty (zob. <http://nkjp.pl/poliqarp/help/plse3.html#x4-60003.1>, np. jagod.* lub "(pod|na|za|wy|prze)robić.*"),
- możliwe jest wyszukiwanie tylko konkretnych form fleksyjnych wyrazów (np. bić, biję, ale nie [base=bić] i połączeń wyrazowych (np. []^dom lub mieszkąć w^[]).

Inne wydania elektroniczne w wersji online:

- wstępna wersja dygitalizacji z roku 2010 wykonana na podstawie 2 wydania słownika Lindego: <http://poliqarp.wbl.klf.uw.edu.pl/slownik-lindego/>, <https://szukajwsloownikach.uw.edu.pl/sloownik-lindego/>
- wyd. 1, Warszawa 1807–1814: http://kpbc.umk.pl/dlibra/docmeta_data?id=12850&dirds=1&tab=1

Wydanie drukowane: L, t. 1–6, wyd. 1, Warszawa 1807–1814, wyd. 2, Lwów 1854–1860 (reprinty: Warszawa 1951, Warszawa 1994).

7.1.2.2. eSWil: *Słownik języka polskiego*

(Wilno 1861, tzw. słownik wileński)

Forma dostępu: online, <http://eswil.ijp.pan.pl/>

Wymogi techniczne: bezpłatny, pełny dostęp po rejestracji i zalogowaniu się na stronie (wypełnienie krótkiej ankiety, proste wygenerowanie loginu i hasła).

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne. Jest to edycja cyfrowa tzw. słownika wileńskiego przygotowana pod kierownictwem Małgorzaty B. Majewskiej, zawierająca wersję tekstową haseł oraz skany oryginału wydania drukowanego.

Zawartość: opracowana w 2014 r. wersja elektroniczna słownika (zob. na stronie tytułowej plik PDF z instrukcją przeglądania skanów) zawiera alfabetyczny indeks haseł w formie hiperłączy, wersję tekstową wybranego hasła oraz skan strony drukowanej wersji słownika z poszukiwanym hasłem lub ciągiem znaków. Mikrostruktura hasła w edycji elektronicznej obejmuje: wyraz hasłowy, informacje gramatyczne, definicję oraz cytowania stanowiące kopię informacji zawartej w drukowanej wersji słownika.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: zawartość słownika można przeglądać, korzystając zarówno z alfabetycznej listy haseł w formie hiperłączy (kliknięcie odsyła do wersji tekstowej danego

hasła i skanu strony słownika z poszukiwanym hasłem lub ciągiem znaków), jak i z poziomu okienka dialogowego wyszukiwarki. W okienku dialogowym można wpisać wyraz hasłowy zaczynający się ciągiem znaków, zawierający ciąg znaków, kończący się ciągiem znaków lub cały wyraz hasłowy a fronte i a tergo. Istnieje możliwość zawężenia wyszukiwania za pomocą szczególnych filtrów (prawy górny róg paska narzędzi) ograniczających kwerendę m.in. do informacji z zakresu fonetyki, fleksji, składni, kategorii gramatycznych, semantyki, etymologii, układu tematycznego¹⁰, według ciągu znaków w całych hasłach, tylko w definicjach, tylko w cytatach czy za pomocą kwalifikatorów, w tym zasięgu terytorialnego, kulturowego, chronologicznego czy społecznego wyszukiwanej formy. Wersję tekstową hasła można kopiować i eksportować.

Inne wydania elektroniczne w wersji online:

- <http://pbc.gda.pl/dlibra/docmetadata?id=18248&dirids=1&tab=1> (cz. 1, A–O),
- <http://pbc.gda.pl/dlibra/doccontent?id=17147&from=FBC> (cz. 2, P–Ż).

Wydanie drukowane: SWil, t. 1–2, Wilno 1861 (reprint: Warszawa 1986).

7.1.2.3. SW: *Słownik języka polskiego*

(Warszawa 1900–1927, tzw. słownik warszawski)

Forma dostępu: online, <http://poliqarp.wbl.klf.uw.edu.pl/sownik-warszawski/>, <https://szukajwsownikach.uw.edu.pl/sownik-warszawski/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne słownika z wyszukiwarką, oparte na drukowanym wydaniu *Słownika języka polskiego* (Warszawa 1900–1927).

Zawartość: wersja elektroniczna z wyszukiwarką do słownika znajdującego się w [e-bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego](http://e-bibliotece.uniwersytetu.warszawskiego) (zob. <http://ebu.w.uw.edu.pl/dlibra/publication?id=254>). Link odsyła do cyfrowej

¹⁰ Wyszukiwanie można dodatkowo zawęzić poprzez kliknięcie na zakładkę „Mówić”: o ciele, o czasie, o ilości itd., z kolejnym zawężeniem filtrowania do: mówiąc o ciele i o bólu, wtedy jako wyniki uzyskujemy takie hasło jak „pedagiczny”.

wersji słownika, którą można przeszukiwać tak jak plik DjVu dostępny w bibliotekach cyfrowych, z możliwością wyszukiwania ciągu znaków i kopiowania tekstu (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w pasku narzędzi). Wersja elektroniczna słownika ma formę dwuwarstwowego (teksty i skany) korpusu DjVu z wyszukiwarką [Poliqarp](#).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: po wpisaniu znaków w okienko dialogowe pojawia się lista konkordancji. Kliknięcie w aktywny numer konkordancji otwiera wersję tekstową z poszerzonym kontekstem poszukiwanego wyrazu lub ciągu znaków. Kliknięcie w aktywny link zawierający poszukiwany ciąg znaków odsyła do skanu słownika, który można przeszukiwać i kopiować tak jak pliki DjVu w bibliotekach cyfrowych. Przeszukiwanie zawartości słownika z poziomu okienka dialogowego może odbywać się przy użyciu określonej składni zapytań, takiej samej jak przy opisaney powyżej wersji cyfrowej słownika [Lindego](#).

Inne wersje elektroniczne w wersji online: <http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/publication?id=254&tab=3>

Wydanie drukowane: SW, t. 1–8, Warszawa 1900–1927 (reprint: Warszawa 1952–1953).

7.1.3. Inne słowniki XIX i 1. połowy XX w.

7.1.3.1. Osinski: Alojzy Osieński, *Bogactwa mowy polskiej* (t. 1–14, rękopis, XIX w.)

Forma dostępu: online, <http://www.osinski.ibi.uw.edu.pl/>

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne (cyfrowa wersja XIX-wiecznego rękopiśmiennego słownika języka polskiego *Bogactwa mowy polskiej* ks. Alojzego Osieńskiego, ze zbiorów Działu Rękopisów Lwowskiej Narodowej Biblioteki Ukrainy, zawierająca wersję tekstową haseł oraz skany oryginału rękopiśmiennego).

Zawartość: podany powyżej link odsyła do witryny o nazwie Laboratorium Leksykograficzne ks. Alojzego Osieńskiego, na której znajduje się elektroniczna wersja rękopiśmiennego słownika z wyszukiwarką, opracowana w latach 2008–2012 w ramach finansowanego przez MNiSW

projektu badawczego zainspirowanego przez prof. dr. hab. Jerzego Axera „Rękopiśmienne *Bogactwa mowy polskiej* ks. Alojzego Osińskiego jako pierwszy polski normatywny słownik kolokacyjny”. Na stronach udostępnia się alfabetyczny indeks haseł w formie hiperłączy, wersję tekstową wybranego hasła oraz skan strony rękopiśmiennej wersji słownika z poszukiwanym hasłem lub ciągiem znaków. Wersja tekstowa artykułu hasłowego zawiera: wyraz hasłowy, informacje gramatyczne, znaczenie oraz lokalizację cytowania (adres bibliograficzny). **Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów:** zawartość słownika można przeglądać na dwa sposoby, korzystając albo z alfabetycznej listy haseł w formie hiperłączy (kliknięcie odsyła do wersji tekstowej hasła i do skanu strony słownika z poszukiwanym hasłem lub ciągiem znaków), albo z okienka dialogowego wyszukiwarki. Dostępny jest również pasek z wyborem alfabetycznym haseł (a–z). Istnieje także możliwość przeszukiwania słownika a fronte, a tergo, poprzez przysłówia oraz ekwiwalenty, będące częściami składowymi mikrostruktury stanowiącymi obcojęzyczne odpowiedniki wyrazu hasłowego (po kliknięciu odnoszącymi do wersji tekstowej oraz skanu strony z hasłem zawierającym ekwiwalent). Wersję tekstową hasła można kopiować i eksportować.

Wydanie drukowane: brak – tekst rękopiśmienny.

7.1.3.2. Bandtkie: *Słownik dokładny języka polskiego i niemieckiego do podoręcznego używania dla Polaków i Niemców*

Słownik dokładny języka polskiego i niemieckiego do podoręcznego używania dla Polaków i Niemców = Vollständiges Polnisch-Deutsches Vörterbuch zum Handgebrauch für Deutsche und Polen ułożony przez Jerzego Samuela Bandtkie (t. 1–2, Breslau (Wrocław) 1806)

Forma dostępu: online, <http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/doccontent?id=136992>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika na podstawie wydania z 1806 r.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: brak możliwości przeszukiwania tekstu oraz jego kopiowania, co wiąże się z nieaktywną ikonką lornetki oraz nieaktywnym „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi, a także z formatem plików – image/x.djvu bez dostępnego OCR.

Inne wydania elektroniczne w wersji online:

tom 1: <https://polona.pl/item/16943/2/>

tom 2: https://books.google.pl/books?id=IYcCAAAQAAJ&prints=frontcover&hl=pl&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Wydanie drukowane: Bandtkie, t. 1–2, wyd. W.G. Korn, Breslau (Wrocław) 1806.

7.1.3.3. Mrongovius: *Dokładny słownik polsko-niemiecki*

K.C. Mrongowiusz, Christoph Cölestin Mrongovius, *Dokładny słownik polsko-niemiecki. Krytycznie wypracowany* (Königsberg 1835)

Forma dostępu: online, <https://books.google.co.uk/books?printsec=frontcover&id=J4xgAAAAcAAJ&hl=pl#v=onepage&q&f=false>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika, wydanie z 1835 r.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: plik w formacie PDF z możliwością ograniczonego, prostego przeszukiwania tekstu (według ciągu znaków). W usłudze Google Books możliwość wyświetlania tekstu na dwa sposoby: jako skany stron (obrazy) bez możliwości przeszukiwania tekstu oraz jako zwykły tekst (plik tekstowy z możliwością

prostego przeszukiwania tekstu przez ciąg znaków) – po rozwinięciu paska narzędzi w prawym górnym rogu, wybór opcji: „Zwykły tekst”.
Wydanie drukowane: Mrongovius, wyd. Börnträger, Königsberg 1835.

7.1.3.4. DykcjyAmsz: *Dykcjonarz zawierający wyrazy i wyrażenia z obcych języków polskiemu przyswojone*, Michał Amszejewicz

Michał Amszejewicz *Dykcjonarz zawierający wyrazy i wyrażenia z obcych języków polskiemu przyswojone, a mianowicie w umiejętnościach, sztukach, tudzież w stylu prawniczym, administracyjnym, gazeciarskim, naukowo-filozoficznym, literackim i w potocznej mowie używane do użytku powszechnego* (Warszawa 1859)

Forma dostępu: online, <https://sbc.org.pl/dlibra/publication/21681/edition/19648>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika, wydanie z 1859 r.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: format plików image/x.djvu z dostępnym OCR – możliwość przeszukiwania tekstu oraz jego kopiowania z wieloma błędami w odczycie znaków (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi).

Inne wydania elektroniczne w wersji online: https://books.google.co.uk/books?id=XytKAAAaCAAJ&printsec=frontcover&hl=pl&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Wydanie drukowane: DykcjyAmsz, wyd. A. Gins, Warszawa, 1859.

7.1.3.5. Rykaczewski: *Słownik języka polskiego*

Słownik języka polskiego, podług Lindego i innych nowszych źródeł, wypracowany przez Erazma Rykaczewskiego (t. 1–2, Berlin 1866)

Forma dostępu: online,

t. 1: <http://zbc.uz.zgora.pl/dlibra/doccontent?id=21693>

t. 2: <http://zbc.uz.zgora.pl/dlibra/doccontent?id=21694>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika, t. 1–2, bez roku wydania, wyd. Neufeld & Henius, Berlin.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego, prostego wyszukiwania danych w tekście (zapisanym jako plik w formacie DjVu), możliwość kopiowania tekstu (aktywna ikonka lornetki w górnym lewym rogu paska narzędzi), ale z wieloma błędami w odczycie znaków.

Wydanie drukowane: Rykaczewski, wyd. B. Behr, Berlin 1866.

7.1.3.6. SłowArct: *Słowniczek 10.000 wyrazów, zwrotów i przysłów cudzoziemskich*

Słowniczek 10.000 wyrazów, zwrotów i przysłów cudzoziemskich używanych w mowie potocznej i w prasie peryodycznej polskiej (wyd. M. Arcta, Warszawa 1886)

Forma dostępu: online, <http://dlibra.ujk.edu.pl/dlibra/doccontent?id=285>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika na podstawie wyd. 2 z 1893 r.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość konwertowania do pliku tekstowego z możliwością wyszukiwania ciągu znaków w tekście (plik w formacie application/pdf obsługiwany przez program Adobe Reader).

Wydanie drukowane: SłowArct, wyd. 1, Warszawa 1886.

7.1.3.7. SGPKarł: Jan Karłowicz, *Słownik gwar polskich*
(t. 1–6, Kraków 1900–1911)

Forma dostępu: online, <http://zbc.uz.zgora.pl/dlibra/publication?id=9017&tab=3>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału *Słownika gwar polskich*, t. 1–6, 1900–1911.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego, prostego wyszukiwania danych w tekście (zapisanego jako plik w formacie DjVu) według ciągu znaków, możliwość kopiowania tekstu, ale z wieloma błędami w odczycie znaków. Ikonka lornetki, znajdująca się w lewym górnym rogu paska narzędzi, jest aktywna.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: <http://www.polona.pl/item/10916959/4/>

Wydanie drukowane: SGPKarł, Kraków 1900–1911.

7.1.3.8. IIArct: *Michała Arcta słownik ilustrowany języka polskiego*
(t. 1–3, Warszawa 1916)

Forma dostępu: online, <http://mbc.cyfrowemazowsze.pl/dlibra/docme.tadata?id=7903&from=publication>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika, t. 1–3, na podstawie wydania z 1916 r.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość przeszukiwania tekstu oraz jego kopiowania z wieloma błędami w odczycie znaków (format plików image/x.djvu z dostępnym OCR). Ikonka lornetki oraz znak „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi są aktywne.

Wydanie drukowane: IlArct, t. 1–3, Wydawnictwo M. Arcta, Warszawa 1916.

7.1.3.9. DobZaw: *Dobór wyrazów*, Roman Zawiliński

Roman Zawiliński, *Dobór wyrazów: słownik wyrazów bliskoznacznych i jednoznacznych do praktycznego użytku* (Warszawa 1926)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/doccontent?id=36954>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika na podstawie wydania: Kraków 1936.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: brak możliwości wyszukiwania danych w tekście (plik image/x.djvu, bez dostępnego OCR), co wiąże się z nieaktywną ikonką w lewym górnym rogu paska narzędzi.

Wydanie drukowane: DobZaw, wyd. 1, Warszawa 1926.

7.1.3.10. SEBr: Aleksander Brückner, *Słownik etymologiczny języka polskiego* (Kraków 1927)

Forma dostępu: online, https://pl.wikisource.org/wiki/Słownik_etymologiczny_języka_polskiego

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne (edycja cyfrowa *Słownika etymologicznego języka polskiego* zawierająca wersję tekstową haseł oraz skany oryginału wydania drukowanego).

Zawartość: opracowana w serwisie Wikiźródła wersja elektroniczna słownika zawierająca tekst podzielony na odrębne tomy (t. 1 i 2 podzielone na odrębne pliki w układzie alfabetycznym) oraz części składowe

(przedmowa, skróty, dodatek i indeks). Na kolejnych stronach znajduje się alfabetyczny indeks haseł w formie hiperłączy z możliwością przejścia do wersji tekstowej wybranego hasła. Z paska narzędzi u góry po lewej stronie można przejść do źródła, gdzie istnieje możliwość przeglądania wersji tekstowej zawartości słownika, oraz do skanu strony drukowanej wersji słownika z poszukiwanym tekstem (hasłem). Wersja tekstowa hasła stanowi kopię informacji zawartej w drukowanej wersji słownika.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: zawartość słownika można przeglądać, zarówno korzystając z alfabetycznej listy haseł w formie hiperłączy (kliknięcie odsyła do jego wersji tekstowej, z możliwością obejrzenia skanu strony słownika z poszukiwanym hasłem), jak i z poziomu okienka dialogowego wyszukiwarki. Wersję tekstową haseł i zawartości słownika (np. przedmowy) można kopiować, pobrać jako plik PDF lub wydrukować.

Inne wydania elektroniczne: <http://www.polona.pl/item/1166518/2/>

Wydanie drukowane: SEBr, wyd. 1, Kraków 1927.

7.1.3.11. OrtArct: *M. Arcta słownik ortograficzny języka polskiego*

*M. Arcta słownik ortograficzny języka polskiego:
nowa pisownia, uchwalona przez Komitet
Ortograficzny Polskiej Akademii Umiejętności
w roku 1936 (wyd. 6, Warszawa 1936)*

Forma dostępu: online, <http://bc.radom.pl/dlibra/doccontent?id=24733>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika, na podstawie wyd. 6 z 1936 r.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość przeszukiwania tekstu (format plików image/x.djvu z dostępnym OCR) oraz jego kopiowania (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi), ale z wieloma błędami w odczycie znaków.

Wydanie drukowane: OrtArct, wyd. 6, M. Arct, Warszawa 1936.

7.1.3.12. EncTrzas: Trzaski, Everta i Michalskiego *Encyklopedyczny słownik wyrazów obcych*

Trzaski, Everta i Michalskiego *Encyklopedyczny słownik wyrazów obcych: pochodzenie wyrazów, wymowa, objaśnienia pojęć, skróty, przysłowia, cytaty*, poprzedzony rozprawą A. Brücknera *O wyrazach obcych*, red. Stanisław Lam (Warszawa 1939)

Forma dostępu: online, <http://mbc.malopolska.pl/dlibra/doccontent?id=88245>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika, na podstawie wydania z 1939 r.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość przeszukiwania tekstu oraz jego kopiowania (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi), ale z wieloma błędami w odczycie znaków. Pliki zapisano w formacie image/x.djvu z dostępnym OCR.

Wydanie drukowane: EncTrzas, Księgarnia Wydawnicza Trzaski, Everta i Michalskiego, Warszawa 1939.

7.2. Słowniki współczesne

W tym podrozdziale opisałyśmy szczegółowo według przyjętego schematu (zob. *Wstęp*) przede wszystkim te opracowania leksykograficzne, które są osiągalne online i albo zaplanowano je wyłącznie w wersji elektronicznej, albo zdigitalizowano i udostępniono w samodzielnej witrynie internetowej, w nowej szacie graficznej (zwłaszcza artykułu hasłowego), z dopasowanym do zawartości interfejsem umożliwiającym przeszukiwanie bazy danych. Wybór i opis zasobów dostępnych offline ograniczyłyśmy do minimum ze względu na zwiększającą się niefunkcjonalność tak wydanych słowników,

wynikającą z problemów technicznych z otwarciem lub (i) zainstalowaniem ich w środowisku nowszych systemów operacyjnych. W związku z szybkością postępu technologicznego wydawnictwa wycofują się ze sprzedaży słowników na płytach CD bądź nośnikach pendrive i przenoszą zasoby do internetu lub oferują aplikacje na telefony komórkowe czy tablety.

7.2.1. Słowniki ogólny-definicyjne

7.2.1.1. SJPDor 2012¹¹: *Słownik języka polskiego*, red. Witold Doroszewski

Forma dostępu: online, <http://www.sjpd.pwn.pl/>, <http://doroszewski.pwn.pl/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: powtórne wydanie elektroniczne SJPDor 1958–1969, na podstawie przedruku elektronicznego SJPDor 1997.

Zawartość: wydanie cyfrowe zawiera skany zarówno całych artykułów hasłowych (wyświetlanych pojedynczo: jeden skan to jedno hasło) ze wszystkich 11 tomów SJPDor 1958–1969, jak i tekstów dodatkowych ze wstępu do słownika. Teksty podzielono na osobne tematy opatrzone aktywnymi linkami przenoszącymi do właściwego skanu, takie jak: I Przegląd historyczny słowników języka polskiego, II Geneza i charakter słownika, III Informacje szczegółowe, IV Formy fleksyjne, V Objąsnienia skrótów.

¹¹ Kolejność prezentowanych w tej części pracy zasobów cyfrowych jest zgodna z kryterium chronologicznym, które w wypadku zasobów wtórnie lub powtórnie wydanych cyfrowo odnosi się do daty pierwszego wydania drukowanego danego dzieła, a w wypadku opracowań prymarnie elektronicznych – do ich pierwszej publikacji cyfrowej. Pozwala to zachować taką kolejność prezentowania słowników, jaka jest znana z literatury przedmiotu. Wersja SJPDor 2012 została wybrana jako nadrzędna ze względu na kompletność materiału leksykograficznego, który jest dostępny na stronie. Data publikacji zaś została podana na podstawie ustaleń przedstawionych w opracowaniu tego słownika przez Z. Saloniego i M. Bańkę na stronie <http://www.leksykografia.uw.edu.pl/slowniki/31/slownik-jezyka-polskiego-warszawa-1958-1969>). Badacze piszą bowiem, że właśnie w 2012 r. PWN udostępniło w internecie przedruk elektroniczny słownika SJPDor 1997.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego, prostego wyszukiwania danych – odnajdywania haseł według listy alfabetycznej oraz początkowych liter wyrazu hasłowego (z poziomu okienka dialogowego). Nie ma możliwości kopiowania tekstu, istnieje jedynie możliwość skopiowania obrazu całego hasła.

Dodatkowe możliwości oprogramowania: możliwość wybrania strony słownika w wersji na telefon komórkowy.

Inne wydania elektroniczne w wersji online:

- a) online, <http://sjp.pwn.pl/doroszewski/lista/A.html>

Zawartość: skany całych artykułów hasłowych z 11 tomów SJPDor 1958–1969, ale bez tekstów dodatkowych ze wstępu do słownika. Strona nie funkcjonuje samodzielnie, lecz w ramach portalu PWN prezentującego inne słowniki języka polskiego: <http://sjp.pwn.pl/>; można jedynie otworzyć podstronę słownika z listą haseł rozpoczynających się od wybranej litery. Istnieje również możliwość pobrania wersji elektronicznej *Indeksu a tergo do „Słownika języka polskiego” pod redakcją Witolda Doroszewskiego* (SJPDor Indeks 1973: ftp://ftp.mimuw.edu.pl/pub/users/polszczyzna/a_terDor/).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zarówno ograniczonego (prostego), jak i zaawansowanego wyszukiwania. Można odnajdywać hasła według listy alfabetycznej oraz początkowych liter wyrazu hasłowego (z poziomu okienka dialogowego), a także po wpisaniu dowolnej formy fleksyjnej, ale nie ma możliwości kopiowania tekstu, istnieje jedynie możliwość skopiowania obrazu całego hasła. Kliknięcie w konkretne hasło z wykazu alfabetycznego powoduje otwarcie właściwego skanu pojedynczego artykułu hasłowego ze słownika, z kolei wpisanie w okienku dialogowym całego leksemu, ciągu liter czy formy fleksyjnej daje efekt wyszukiwania we wszystkich słownikach: WSO, SJP oraz SJPDor (nie ma możliwości ograniczenia wyboru do konkretnego słownika z poziomu okienka dialogowego).

- b) <http://wbl.klf.uw.edu.pl/1/> (lub: <http://wbl.klf.uw.edu.pl/id/eprint/1>) – wersja demonstracyjna słownika obejmująca hasła od litery A do Ć (SJPDor 2011–2012).

Inne wydania elektroniczne w wersji offline: SJPDor 1997 (CD).

Wydanie drukowane: SJPDor 1958–1969.

7.2.1.2. USJP 2016: *Uniwersalny słownik języka polskiego*

Forma dostępu: online, <http://usjp.pwn.pl/>

Wymogi techniczne: dostęp płatny z koniecznością założenia konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: powtórne wydanie elektroniczne USJP 2003.

Zawartość: słownik zawiera ok. 100 tys. haseł, w tym frazeologizmów i terminów specjalistycznych (opracowanych również w formie odrębnego elektronicznego *Słownika frazeologicznego* notującego nieco ponad 18 tys. haseł) oraz przysłów (zebranych także osobno w postaci elektronicznego *Słownika przysłów*¹² liczącego blisko 500 jednostek). Dodatkowo z hasłami (z poszczególnymi znaczeniami) skorelowana jest baza sieci powiązań – relacji semantycznych, takich jak: synonimia, antonimia, hiperonimia, hiponimia, holonimia. Prezentowana w wydaniach elektronicznych USJP (m.in. 2004, 2016) siatka relacji leksykalnych nie jest częścią wersji drukowanej tego słownika, lecz została przejęta z *Wielkiego słownika wyrazów bliskoznacznych PWN* pod red. Mirosława Bańki (zob. WSWB). Portal oferuje ponadto możliwość zapoznania się m.in. z przyjętymi zasadami koncepcji słownika i opisu słownictwa, systemem kwalifikatorów, tabelami fleksyjnymi czy wykazem skrótów oraz stosowanych oznaczeń. Na maksymalną strukturę artykułu hasłowego w USJP składają się więc następujące elementy: (1) wyraz hasłowy, (2) informacja o pochodzeniu wyrazów (w wypadku zapożyczeń), (3) kwalifikator, (4) definicja, (5) ilustracja materiałowa (przykłady użycia, kolokacje), (6) informacje o frazeologizmach, terminach i przysłowiach (odnotowanie jednostek nieciągłych

¹² Wspomniane słowniki – *Słownik frazeologiczny* i *Słownik przysłów* – nie są przedmiotem odrębnego opisu w ramach właściwego podrozdziału tematycznego, gdyż choć w cyfrowym wydaniu USJP 2016 (podobnie jak w wydaniu w wersji offline, np. z 2004 r.) figurują one na stronie startowej jako odrębne zbiory, to faktycznie materiałowo stanowią integralną część USJP i zostały wydzielone w automatyczny sposób.

zawierających wyraz hasłowy tożsamy z jednym ze swoich członów), (7) informacja gramatyczna (ograniczona informacja fleksyjna, składniowa lub słotwórcza), (8) informacja o wymowie oraz (9) sieć powiązań znaczeniowych.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego wyszukiwania haseł z poziomu trzech okienek dialogowych – (1) wyszukiwarki a fronte (automatyczne przechodzenie do hasła po wpisaniu określonego ciągu jego początkowych liter), (2) wyszukiwarki a tergo (automatyczne przechodzenie do hasła po wpisaniu określonego ciągu jego końcowych liter) oraz (3) wyszukiwarki głównej (wyszukiwanie haseł po wpisaniu określonej formy fleksyjnej oraz całego pojedynczego wyrazu lub wyrażenia). Program nie wyszukuje haseł na podstawie ciągu liter, które składają się na dane słowo, np. wpisując ciąg *gni*, nie uzyskamy odniesienia do *gniadosz*, *gniady*, *gniazdeczko* itd. Co ważne, wpisanie w wyszukiwarce głównej danego wyrazu, wyrażenia czy formy fleksyjnej powoduje wyświetlenie się listy, w której poza pierwszym miejscem, zajmowanym przez poszukiwany leksem, są jednostki zawierające w strukturze hasła wpisany pojedynczy wyraz (lub jeden z wyrazów będących członem danego wyrażenia). Możliwe jest także przeszukiwanie USJP według alfabetycznej listy haseł – należy kliknąć w ikonkę „Szukaj” obok pustego okienka głównego wyszukiwania lub po prawej stronie w zakładki „Wybierz” → „O słowniku” → „Lista haseł”, wyświetli się wówczas wykaz artykułów hasłowych z możliwością przerzucania kolejnych stron.

Dodatkowe możliwości oprogramowania:

- liczne hiperłącza w ramach USJP oraz innych stron i usług PWN (np. słowników obcojęzycznych);
- w ramach płatnego dostępu do USJP 2016 można także skorzystać z wydzielonych z bazy USJP 2016 dwóch wspomnianych powyżej zbiorów: *Słownika frazeologicznego* oraz *Słownika przysłów*. Słowniki te można przeglądać odrębnie, klikając po prawej stronie w zakładki „Wybierz” → „O słowniku” → „Słownik frazeologiczny/Słownik przysłów”. Na artykuł hasłowy składają się: (1) forma hasłowa, (2) kwalifikator, (3) definicja, (4) powiązane hasła niefrazeologiczne (z jednym z członów związku frazeologicznego czy

terminu). Zasoby te można przeszukiwać w sposób ograniczony – zarówno w SF PWN, jak i SP PWN możliwe jest tylko wyszukiwanie według alfabetycznej listy haseł (w wyniku przechodzenia na kolejne strony słownika). Istnieje także możliwość kopiowania fragmentów lub całego tekstu artykułów hasłowych bez błędnego odczytu znaków.

Inne wydania elektroniczne w wersji offline: USJP 2004 (CD), 2008 (CD, pendrive), 2010 (pendrive).

Od dostępnego online wydania USJP 2016 wersja offline słownika różni się głównie możliwościami wyszukiwania danych. Na przykład USJP 2004 dodatkowo pozwala na: wyszukiwanie krzyżówkowe, wyszukiwanie wyrazów, wyrażeń lub ciągu znaków zarówno w danym hasle, w całym słowniku, jak i w wybranych elementach artykułu hasłowego lub w danym typie haseł, np. w terminach, we frazeologizmach czy w przysłowiach. Co więcej, słownik jest wyposażony w system odnośników, który pozwala na przejście do danego hasła za pomocą kliknięcia w dowolny wyraz w artykule hasłowym. Dodatkowo USJP 2004 umożliwia wydzielenie z bazy samodzielnych list: listy frazeologizmów oraz terminów, a także listy przysłów (zob. zakładka „Idź do” na górnym pasku). Zbiory te można przeszukiwać zarówno z poziomu głównego okienka dialogowego, wpisując konkretny leksem lub ciąg początkowych liter wyrazu (system odnajdzie tylko te hasła, które rozpoczynają się od wpisanego ciągu znaków), jak i za pomocą wyszukiwania zaawansowanego (w menu należy kliknąć w zakładkę „Narzędzia”) z ograniczeniem zakresu do frazeologizmów i terminów lub przysłów (po wpisaniu danego słowa system pokazuje wszystkie jednostki nieciągłe, które zawierają jakąkolwiek formę fleksyjną wpisanego leksemu w którymkolwiek z członów).

Wydanie drukowane: USJP 2003.

7.2.1.3. SJP PWN 2016: *Słownik języka polskiego PWN*

Forma dostępu: online, <http://sjp.pwn.pl/sjp/lista/A.html>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: SJP PWN powstał na podstawie *Słownika 100 tysięcy potrzebnych słów* (SPS 2005) pod red. Jerzego Bralczyka. Artykuły hasłowe prezentowane są na stronie na dwa sposoby. Przedstawia się je zbiorczo w porządku alfabetycznym i aby móc je przeglądać, należy wpisać bezpośrednio podany powyżej adres lub kliknąć w wybraną literę alfabetu podanego pod nazwą słownika u dołu strony. Ponadto artykuły hasłowe prezentuje się także pojedynczo. Po wpisaniu danego wyrazu lub ciągu liter w wyszukiwarkę i wyborze interesującego nas hasła wyświetla się ono w kontekście innych zasobów cyfrowych: (1) opracowań leksykograficznych (zob. SJP Dor 2012, WSO PWN 2016, <http://sjp.pwn.pl/>), (2) poprawnościowych (*Zasady pisowni i interpunkcji*, zob. <http://sjp.pwn.pl/zasady>; *Porady językowe*, zob. <http://sjp.pwn.pl/poradnia>), (3) encyklopedycznych (*Encyklopedia PWN*, zob. <http://encyklopedia.pwn.pl/>) i (4) korpusowych (Korpus języka polskiego PWN, zob. <http://sjp.pwn.pl/korpus>).

Budowa artykułu hasłowego w SJP PWN jest bardzo prosta i sprowadza się jedynie do następujących elementów: kwalifikator, definicja znaczenia oraz informacja o związkach frazeologicznych. Do mikrostruktury hasła można także zaliczyć wyświetlane w formie prawej kolumny jednostki synonimiczne powiązane z danym hasłem.

Co ważne, zawartość słownika jest na bieżąco aktualizowana (modyfikuje się stare hasła i wprowadza nowe).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego wyszukiwania hasel zarówno według listy alfabetycznej oraz początkowych liter wyrazu hasłowego (z poziomu okienka dialogowego), jak i po wpisaniu dowolnej formy fleksyjnej. Istnieje również możliwość kopiowania tekstu (w tym całych hasel) bez błędnego odczytu znaków.

Dodatkowe możliwości oprogramowania: liczne hiperłącza.

Wydanie drukowane: *Słownik 100 tysięcy potrzebnych słów*, red. nauk. Jerzy Bralczyk, zastępca red. nauk. Elżbieta Sobol, opracowanie hasel: Lidia Drabik, Anna Kłosińska, Aleksandra Kubiak-Sokół, Elżbieta Sobol, Anna Stankiewicz, Monika Szewczyk, Lidia Wiśniakowska, wyd. 1, Warszawa 2005.

7.2.1.4. WSJP: *Wielki słownik języka polskiego* (2007–2018¹³)

Forma dostępu: online, <http://wsjp.pl/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: słownik prymarnie elektroniczny (brak wcześniejszych wydań drukowanych i elektronicznych).

Zawartość: WSJP to zespołowy projekt leksykograficzny w trakcie realizacji (rozpoczęty w 2007 r.), którego koordynatorem jest Instytut Języka Polskiego PAN, a kierownikiem Piotr Żmigrodzki. Ponadto głównymi wykonawcami są: Mirosław Bańko, Maciej Grochowski, Renata Przybylska, Jadwiga Waniakowa, Katarzyna Węgrzynek, zob. <http://wsjp.pl/index.php?pokaz=autorzy>). W WSJP opisuje się słownictwo poświadczone w tekstach źródłowych od 1945 r. do dziś, w dużej mierze opierając się na danych korpusowych. Pierwszy etap realizacji tego zadania badawczego zakończył się w 2012 r. opracowaniem 15 tys. haseł, składających się na podstawowy zasób leksykalny polszczyzny, ale planowanym efektem jest opisanie 150 tys. jednostek, czyli całego współcześnie używanego słownictwa polskiego.

Na stronie WSJP w ramach *Wstępu* udostępnia się: omówienie historii słownika, zasady jego opracowania, instrukcję korzystania ze słownika oraz bibliografię (publikacje dotyczące WSJP). Maksymalna mikrostruktura hasła obejmuje: (1) wyraz hasłowy, (2) identyfikator znaczenia (tylko w wypadku hasła wieloznacznego; zwykle jedno lub dwa słowa, które mają ułatwić użytkownikowi wybór interesującego go znaczenia), (3) definicję, (4) kwalifikator (informacja o nacechowaniu wyrazu chronologicznym, frekwencyjnym, stylistycznym bądź specjalistycznym czy też o zasięgu geograficznym lub środowiskowym), (5) kwalifikację tematyczną, (6) relacje znaczeniowe, (7) połączenia z innymi wyrazami i (8) cytaty, a także (9) odmianę danego wyrazu (prezentowaną w sposób bezpośredni i całościowy, obejmujący

¹³ Data zakończenia kolejnego etapu opracowania słownika i finansowania w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (2013–2018).

wszystkie formy fleksyjne), (10) składnię, (11) informację normatywną, (12) noty o użyciu oraz (13) chronologizację (informację o notowaniu wyrazu w innych słownikach dawnych i współczesnych), (14) warianty (ortograficzne, fonetyczno-ortograficzne, fleksyjne), (15) pochodzenie, (16) wymowę, (17) odesłania do frazeologizmów i przysłów. WSJP jest więc słownikiem, który zbiera i integruje wiedzę na temat danego wyrazu opracowywaną dotychczas w odrębnych dziełach leksykograficznych; WSJP to połączenie słownika ogólnodefinicyjnego ze słownikiem m.in. fleksyjnym, składniowym, frazeologicznym, poprawnościowym czy etymologicznym, ale także słownikiem wymowy, kolokacji, synonimów i antonimów. Jasny, bezpośredni, nieprzeładowany terminologią językoznawczą sposób prezentacji danych językowych w WSJP powoduje, że jest on czytelny i funkcjonalny dla użytkowników, także tych niezawansowanych czy niebędących lingwistami.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego wyszukiwania danych w bazie. Oprogramowanie pozwala mianowicie na: kopiowanie fragmentów lub całego tekstu artykułów hasłowych oraz wyświetlanie i drukowanie całego hasła w standardowym układzie, takim jak w książce (zob. ikonka „Pokaż wszystko” na dole strony). Ponadto możliwe jest przeszukiwanie słownika według alfabetycznej listy hasel (wyszukiwarka alfabetyczna znajduje się na dole strony) oraz z poziomu okienka dialogowego po wpisaniu dowolnej formy fleksyjnej jakiegoś wyrazu bądź danego leksemu (zostaną odnalezione wszystkie hasła, łącznie z frazeologizmami i przysłowiami, zawierające jakkolwiek formę fleksyjną tego leksemu). Istnieją też opcje: (1) przeszukiwania poszczególnych elementów hasła pod kątem występowania danej formy fleksyjnej, (2) wyszukiwania hasel (znaczeń) zawierających dany ciąg liter w wybranych elementach artykułu hasłowego (w formie hasłowej, w cytatach, w definicji, w kolokacjach) oraz (3) wprowadzenia ograniczeń wyszukiwania pod względem typu hasła, kwalifikatorów, pochodzenia z języków obcych, przypisania do kategorii, podkategorii czy pozycji tematycznej oraz charakterystyki gramatycznej.

Dodatkowe możliwości oprogramowania: liczne hiperłącza (zwłaszcza pozwalające na szybkie przejście do hasel powiązanych) i wizualizacje; możliwość przełączenia się na facebookowy profil WSJP.

7.2.1.5. Inne słowniki ogólno-definicyjne w wersji offline

- **SJP PWN 2003: *Słownik języka polskiego PWN***

Forma dostępu: offline, CD.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: SJP PWN 2003 jest jednym z opracowań leksykograficznych wydanych w ramach publikacji *Słowniki. Portal PWN* (PORTAL PWN 2003). Materiał SJP PWN 2003 został zaczerpnięty ze SJPSzym. Dodatkowo PORTAL PWN 2003 udostępnia tabele odmian do SJP PWN oraz inne bazy słowników, takie jak *Słownik wyrazów obcych* (zob. SWO PWN 2003), *Słownik ortograficzny z zasadami pisowni i interpunkcji* (zob. NSO PWN 2003 – zob. też inne wydania offline WSO PWN: [7.2.2.2](#)) oraz *Słownik poprawnej polszczyzny* z hasłami problemowymi (zob. SPP PWN 2003).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego wyszukiwania danych w bazie wraz z możliwością kopiowania fragmentów lub całego tekstu artykułów hasłowych. Przeszukiwanie tylko SJP PWN 2003 w ramach PORTALU PWN 2003 jest możliwe według zamieszczonej w lewej kolumnie alfabetycznej listy hasel (po wyborze w menu interesującego nas słownika) lub z poziomu okienka dialogowego wyszukiwania zaawansowanego (po zaznaczeniu w „Narzędziach” przy wyszukiwaniu zaawansowanym opcji szukania wyrazów czy wyrażeń w konkretnym rodzaju słownika). Z kolei z poziomu okienka dialogowego (umieszczonego nad listą hasel) przeszukuje się całą bazę leksykograficzną, bez możliwości wyboru konkretnego opracowania (system znajduje dane hasło, wyraz lub ciąg liter we wszystkich słownikach), wykorzystując takie opcje, jak: (a) alfabetyczna lista artykułów hasłowych, (b) układ a tergo (po zaznaczeniu go w zakładce „Narzędzia”), (c) wpisanie w okienko dialogowe całego wyrazu, jego początkowych liter lub dowolnej formy fleksyjnej. Dodatkowo funkcjonuje wyszukiwanie zaawansowane wyrazów, wyrażeń lub ciągu znaków w całym słowniku oraz system odnośników, który pozwala na przejście do danego hasła za pomocą kliknięcia w dowolny wyraz w artykule hasłowym.

Wydanie drukowane: SJPSzym (1978–1981).

▪ **KSJP: *Komputerowy słownik języka polskiego* (1996)**

Forma dostępu: offline, CD.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: KSJP zawiera materiał ze *Słownika wyrazów obcych PWN* pod red. Elżbiety Sobol (SWO PWN 1995) oraz z trzech tomów *Słownika języka polskiego* pod red. Mieczysława Szymczaka (SJPSzym 1978–1981)¹⁴. Ostatnia elektroniczna wersja tego słownika została wydana w 2004 r. na dołączonych do numerów „Gazety Wyborczej” trzech płytach CD.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego wyszukiwania danych w bazie, wraz z możliwością kopiowania fragmentów lub całego tekstu artykułów hasłowych. Oprogramowanie udostępnia następujące opcje korzystania z bazy: (1) przeszukiwanie słownika według listy haseł, w tym indeksu a tergo, (2) wyszukiwanie krzyżówkowe, (3) automatyczne przechodzenie do poszukiwanego hasła po wpisaniu jego początkowych liter, jak również (4) wyszukiwanie haseł po wpisaniu dowolnej formy fleksyjnej oraz (5) wyszukiwanie wyrazów, wyrażeń lub ciągu znaków w danym hasle, w całym słowniku czy w wybranych elementach artykułu hasłowego.

Wydanie drukowane: SWO PWN 1995, SJPSzym (1978–1981).

▪ **WSJPL: *Współczesny słownik języka polskiego* (2009)**

Forma dostępu: offline, CD.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: wydanie elektroniczne jest oparte na materiale ze *Słownika współczesnego języka polskiego* pod red. Bogusława Dunaja (SJPDun 1996, 1999, 2007).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego wyszukiwania danych w bazie wraz z opcją kopiowania fragmentów lub całego tekstu artykułów hasłowych. Udostępnia się przeszukiwanie słownika według listy haseł, automatyczne przechodzenie

¹⁴ O innych elektronicznych „wcieleniach” SJPSzym pisał Żmigrodzki (2008: 103–104).

do poszukiwanego hasła po wpisaniu jego początkowych liter oraz wyszukiwanie wyrazów, wyrażeń lub ciągu znaków w całym słowniku bądź w wybranych elementach artykułu hasłowego (jedynie wśród samym główek haseł lub w opisach). Dodatkowo funkcjonuje system odnośników, który pozwala na przejście do danego hasła za pomocą kliknięcia w dowolny wyraz w artykule hasłowym. **Wydanie drukowane:** SJPDun 1996, 1999, 2007.

- **MSS PWN: *Multimedialny szkolny słownik PWN* (2005)**

Forma dostępu: offline, CD.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: Słownik jest oparty na materiale wydanego drukiem *Wielkiego słownika ucznia* (WSU) oraz *Innego słownika języka polskiego* pod red. Mirosława Bańki (ISJP), z tą różnicą, że w przeciwieństwie do WSU ujmuje on (choć w nieco odmiennym układzie i innej szacie graficznej) całą informację przyhasłową podawaną w ISJP w formie dodatkowej kolumny, czyli marginaliów z informacjami gramatycznymi, w tym składniowymi, odpowiednikami aspektowymi, synonimami i antonimami. Dodatkowo w MSS PWN, podobnie jak w WSU, nie uwzględnia się na liście artykułów hasłowych wulgaryzmów. Użytkownik tego opracowania ma dostęp nie tylko do listy haseł, lecz także do materiałów dodatkowych: (1) informacji o słowniku (zaczerpniętych z ISJP) – omówienia jego koncepcji, budowy artykułu hasłowego, zawartości, sposobów definiowania, systemu kwalifikatorów, przyjętego opisu gramatycznego jednostek wraz z konwencją zapisu (stosowanych oznaczeń, symboli) itp. oraz (2) zbioru zasad polskiej ortografii i interpunkcji pochodzących z *Nowego słownika ortograficznego PWN* (1999) pod red. Edwarda Polańskiego. MSS PWN (podobnie jak ISJP) jest dziełem przełomowym w polskiej leksykografii współczesnej, o czym szeroko pisze Żmigrodzki (2005b: 167), omawiając budowę, koncepcję i zawartość ISJP (zob. też Bańko 2001). Innowacyjność tego opracowania leksykograficznego polega na przykład na sposobie definiowania jednostek leksykalnych – definicje są nieencyklopedyczne, zbudowane z elementów prostszych znaczeniowo i sformułowane pełnymi

zdaniami, ujmującymi dany leksem w jego naturalnym kontekście. Istotną ówczesną nowością związaną z warsztatem pracy nad ISJP, a więc także nad powstałym na jego materiale MSS PWN, jest to, że przy tworzeniu tego dzieła wykorzystano metodę komputerową, a ściślej mówiąc, Korpus języka polskiego PWN (zob. [KJP PWN](#)).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego wyszukiwania danych w bazie wraz z możliwością kopiowania fragmentów lub całego tekstu artykułów hasłowych. Oprogramowanie pozwala zarówno na przeszukiwanie słownika według listy haseł, wyszukiwanie zaawansowane oraz automatyczne przechodzenie do poszukiwanego hasła po wpisaniu jego początkowych liter, jak i na wyszukiwanie haseł po wpisaniu dowolnej formy fleksyjnej oraz wyszukiwanie wyrazów, wyrażeń lub ciągu znaków w danym haśle albo w całym słowniku. Ponadto funkcjonuje wyszukiwanie krzyżówkowe oraz system odnośników, który ułatwia przejście do danego hasła za pomocą kliknięcia w dowolny wyraz w artykule hasłowym.

Dodatkowe możliwości oprogramowania: liczne hiperłącza (odnośzące się także do stosowanych terminów językoznawczych i ich skrótów – kliknięcie w dany element informacji gramatycznej powoduje rozwinięcie skrótu lub jej szersze wyjaśnianie); możliwość zmiany koloru interfejsu, rozmiaru tekstu, opcja dźwiękowa programu, gry językowe i puzzle.

Wydanie drukowane: WSU (2006), ISJP (2000).

7.2.2. Słowniki poprawnościowe

7.2.2.1. SPP PWN 2003: *Słownik poprawnej polszczyzny PWN*

Forma dostępu: offline, CD.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: SPP PWN 2003 jest jednym z opracowań leksykograficznych wydanych w ramach publikacji *Słowniki. Portal PWN* (PORTAL PWN 2003); materiał leksykalny wraz z hasłami problemowymi (opisującymi teoretyczne zagadnienia z zakresu kultury języka) został

zaczepnięty w wyborze z NSPP PWN (1999, 2000); dodatkowo na płycie zamieszczono SJP PWN 2003 z tabelami odmian oraz materiały ze słowników takich jak NSO PWN z zasadami polskiej ortografii i interpunkcji (zob. inne wydania offline – WSO PWN 2016a oraz SWO PWN 2003).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego wyszukiwania danych w bazie, wraz z możliwością kopiowania fragmentów lub całego tekstu artykułów hasłowych. Przeszukiwanie tylko SPP PWN 2003 jest możliwe według zamieszczonej w lewej kolumnie alfabetycznej listy hasel (po wyborze w menu tego słownika) lub z poziomu okienka dialogowego wyszukiwania zaawansowanego (należy najpierw kliknąć w górnym pasku na zakładkę „Narzędzia”, następnie wybrać „Wyszukiwanie zaawansowane”, a potem zaznaczyć opcję szukania wyrazów czy wyrażeń w konkretnym rodzaju słownika). Z kolei z poziomu okienka dialogowego (umieszczonego nad listą hasel) poszukuje się artykułów hasłowych bez możliwości wyboru konkretnego opracowania (system znajduje dane słowo w każdym ze słowników lub typów materiałów dodatkowych) według: (1) alfabetycznej listy hasel, (2) indeksu a tergo (jeśli się takowy zaznaczy, klikając uprzednio w zakładkę „Narzędzia”), (3) po wpisaniu całego wyrazu, jego początkowych liter lub dowolnej formy fleksyjnej. Dodatkowo w obrębie zawartości całego Portalu PWN 2003 funkcjonuje wyszukiwanie krzyżówkowe oraz wspomniane już powyżej wyszukiwanie zaawansowane (wyrazów, wyrażeń lub ciągu znaków w całym słowniku), a także system odnośników, który pozwala na przejście do danego hasła za pomocą kliknięcia w dowolny wyraz w artykule hasłowym; możliwe jest także przeszukiwanie zbioru będącego „Hasłami problemowymi” z zakresu poprawności językowej.

Inne wydania elektroniczne w wersji offline: publikacja powiązana¹⁵ – SPP PWN 2007 (CD) dołączony do wydania drukowanego WSPP (2007).

Wydanie drukowane: NSPP PWN (1999, 2000).

¹⁵ Jak już napisaliśmy we wstępie, w niektórych wypadkach nie jesteśmy w stanie precyzyjnie ustalić stopnia podobieństwa i zależności pewnych zasobów. W takiej sytuacji stosujemy sformułowanie „publikacja powiązana”, za pomocą którego wskazujemy tylko, że takie zasoby istnieją.

7.2.2.2. WSO PWN 2016a: *Wielki słownik ortograficzny PWN*

Forma dostępu: online, <http://sjp.pwn.pl/so/lista/A.html>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: WSO PWN 2016a jest oparty na materiale *Wielkiego słownika ortograficznego PWN z zasadami pisowni i interpunkcji* pod red. Edwarda Polańskiego (WSO PWN 2003, 2006), obejmującym ok. 140 tys. haseł. Słownik jest rozwiniętą, uaktualnioną i poszerzoną wersją wcześniejszego opracowania książkowego – *Nowego słownika ortograficznego PWN* (red. E. Polański; zob. NSO PWN 1996, 1999 i in.). Artykuły hasłowe są prezentowane na stronie zarówno zbiorczo w porządku alfabetycznym (należy wpisać bezpośrednio podany powyżej adres lub kliknąć w wybraną literę alfabetu podanego pod nazwą słownika u dołu strony), jak i pojedynczo, po wpisaniu danego ciągu liter w wyszukiwarkę, w kontekście innych zasobów cyfrowych: (1) słowników ogólnych języka polskiego (SJP Dor 2012, SJP PWN 2016, zob. <http://sjp.pwn.pl/>), (2) opracowań poprawnościowych (*Zasady pisowni i interpunkcji*, zob. <http://sjp.pwn.pl/zasady>; *Porady językowe*, zob. <http://sjp.pwn.pl/poradnia>), (3) prac encyklopedycznych (*Encyklopedia PWN*, zob. <http://encyklopedia.pwn.pl/>) i (4) korpusu (Korpus języka polskiego PWN, zob. <http://sjp.pwn.pl/korpus>).

Budowa artykułu hasłowego w WSO PWN 2016a jest bardzo ograniczona i sprowadza się jedynie do następujących elementów: wyraz hasłowy (zgodna z normą ortograficzną forma zapisu tego wyrazu), warianty ortograficzne, informacja o dzieleniu wyrazu, wybrane (najistotniejsze) formy fleksyjne oraz, co cenne i istotne dla użytkowników, odsyłacze do zasad pisowni i interpunkcji w formie aktywnych hiperłączy (tylko w tych hasłach, z którymi wiąże się jakaś konkretna reguła).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego wyszukiwania haseł zarówno według listy alfabetycznej oraz początkowych liter wyrazu hasłowego (z poziomu okienka dialogowego), jak i po wpisaniu dowolnej formy fleksyjnej. Istnieje także możliwość kopiowania tekstu (w tym całych haseł) bez błędnego odczytu znaków.

Dodatkowe możliwości oprogramowania: liczne hiperłącza.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: WSO PWN 2016b (plik exe); program do zakupienia i pobrania online ze strony <http://ksiegarnia.pwn.pl>

Inne wydania elektroniczne w wersji offline:

- WSO PWN 2013 (CD), WSO PWN 2016c (pendrive). W stosunku do ogólnie dostępnego (bezpłatnego) wydania online wersje płatne (2016b, 2016c) różnią się głównie możliwościami współpracy słownika z innymi programami, np. podczas pisania w Wordzie można wybrać opcję przywołania słownika poprzez podwójne kliknięcie w dany wyraz w tekście bez konieczności wychodzenia z jednego programu i otwierania drugiego.
- Z WSO PWN 2016a (i z innymi wcześniejszymi edycjami tego słownika) powiązać należy także wydania elektroniczne NSO PWN 2003, np. dołączenie go wraz z zasadami pisowni i ortografii do zasobów cyfrowych oferowanych w ramach publikacji *Słowniki. Portal PWN* (PORTAL PWN 2003). Przeszukiwanie tylko NSO PWN 2003 jest możliwe według alfabetycznej listy haseł (po wyborze w menu tego słownika) lub z poziomu okienka dialogowego po wybraniu opcji „Wyszukiwanie zaawansowane” (znajdującej się w zakładce „Narzędzia”), a następnie zaznaczenie tylko możliwości szukania wyrazów czy wyrażeń w konkretnym rodzaju słownika. Możliwe jest również odrębne przeglądanie *Zasad ortografii i interpunkcji* (po przejściu do wybranych zagadnień ze spisu treści za pomocą hiperłączy) – mamy do nich dostęp albo wprost ze strony startowej Portalu PWN 2003, albo poprzez zakładkę „Idź do” → „Reguły językowe”.

Wydanie drukowane: WSO PWN 2003, 2006, 2011, 2016d.

7.2.2.3. Inne słowniki poprawnościowe w wersji offline

- **WSO 2009:** *Wielki słownik ortograficzny*, oprac. Andrzej Markowski, Wioletta Wichrowska

Forma dostępu: offline, CD.

Zawartość: Słownik zawiera ponad 35 tys. haseł z uwzględnieniem różnych stylów i odmian polszczyzny, terminologii specjalistycznej oraz najczęściej używanych skrótów i zapożyczeń. W publikacji podaje się ponadto najważniejsze zasady polskiej ortografii i interpunkcji, a także przyjętą obecnie konwencję zapisu polskich i obcych nazw geograficznych oraz poprawne formy imion i nazwisk. W artykule hasłowym zamieszczono informacje zarówno o poprawnej postaci ortograficznej, jak i o tych formach fleksyjnych danego leksemu, które mogą sprawiać trudności użytkownikowi języka.

Inne wydania elektroniczne offline: publikacja powiązana – wydanie na płycie CD *Multimedialnego słownika ortograficznego*, oprac. przez Andrzeja Markowskiego i Wioletę Wichrowską (MSO 2007).

Wydanie drukowane: publikacje powiązane – wydane drukiem takie słowniki autorstwa Markowskiego i Wichrowskiej, jak: *Nowy słownik ortograficzny* (NSO 2005) oraz *Język polski: wielki słownik ortograficzny* (JP WSO 2007).

7.2.3. Słowniki frazeologiczne

7.2.3.1. SF: *Słownik frazeologiczny*, oprac. Piotr i Łukasz Müldner-Nieckowscy (2016)

Forma dostępu: online, <http://www.frazeologia.pl>

Wymogi techniczne: dostęp płatny z koniecznością założenia konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: SF jest oparty na materiale wydanego drukiem *Wielkiego słownika frazeologicznego języka polskiego* (WSFJP 2003, 2004)¹⁶ zawierającego 38 tys. artykułów hasłowych, w ramach których podaje się 200 tys. fraz, zwrotów, wyrażeń, przysłów i sentencji. Co ważne, zarówno WSFJP, jak i elektroniczny SF łączą cechy tradycyjnego słownika

¹⁶ Korzystając z materiałów elektronicznego SF, należy podawać, jak zalecają redaktorzy portalu, następujący adres bibliograficzny: P. i Ł. Müldner-Nieckowscy, *Wielki słownik frazeologiczny języka polskiego*, Frazeologia.pl, <http://Frazeologia.pl>, dostęp: [data].

frazeologicznego oraz słownika łączliwości leksykalnej (słownika idiomów oraz kolokacji). Należy jednak zaznaczyć, że zakres notowanych połączeń wyrazowych, a więc sposób rozumienia związku frazeologicznego, jest zgodny z przyjętą autorską koncepcją Piotra Müldnera-Nieckowskiego przedstawioną w portalu w odrębnej zakładce – „Klasyfikacje frazeologizmów” → „Klasyfikacja frazeologizmów funkcjonalna (słownikowa) Müldnera” oraz w formie możliwych do pobrania plików PDF zawierających tekst drukowany ze wstępu do WSFJP. Nie wchodząc w szczegóły, zaznaczmy jedynie, że koncepcja ta pozwala traktować jako frazeologizmy nie tylko związki idiomatyczne (stałe) czy frazemy, ale także i takie połączenia wyrazów, które w innych ujęciach teoretycznych czy opracowaniach leksykograficznych są ujmowane jako struktury składniowe bądź kolokacje (związki łączliwe lub luźne). Ponadto użytkownik może zapoznać się z instrukcją korzystania ze słownika oraz z innymi materiałami poświęconymi frazeologii (o tym szerzej jest mowa w podrozdziale [Kompedia elektroniczne](#)). Każdy artykuł hasłowy w SF jest zbudowany z: (1) formy hasłowej (danej postaci frazeologizmu), (2) definicji związku frazeologicznego, (3) kwalifikatora (jednowyrazowego opisu sygnalizującego przynależność stylistyczną i nacechowanie ekspresywne zwrotów i wyrażeń), (4) przykładu użycia (w zdaniu).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego wyszukiwania danych w bazie wraz z możliwością kopiowania fragmentów lub całego tekstu artykułów hasłowych. System pozwala na wyszukiwania haseł z poziomu okienka dialogowego po wpisaniu konkretnego wyrazu (a ściślej mówiąc, jego konkretnej formy fleksyjnej) lub danego ciągu liter. Oprogramowanie nie rozpoznaje więc określonych form fleksyjnych jako realizacji tekstowych przypisanych danemu leksemowi. Wyniki wyszukiwania w słowniku danego wyrazu czy ciągu liter prezentowane są tak, aby użytkownik, widząc poszczególne kolory, mógł się zorientować, z jakiej części mikrostruktury słownika one pochodzą: czy są to poszczególne formy hasłowe (główki haseł, zaznaczone kolorem szarym), czy definicje (kolor niebieski), czy też przykłady użycia (kolor zielony). Dodatkowo system podaje te hasła, które są podobne (pod względem danego układu liter) do wyszukiwanego wyrazu lub ciągu znaków.

Dodatkowe możliwości oprogramowania: możliwość zwijania i rozwijania artykułów hasłowych za pomocą kliknięcia w niebieską strzałkę; możliwość rozwinięcia skrótów kwalifikatorów po naprowadzeniu na nie kursora; liczne hiperłącza pozwalające skorzystać z bazy wiedzy na temat frazeologizmów.

Wydanie drukowane: WSFJP 2003, 2004.

7.2.3.2. SEJF: *Słownik elektroniczny jednostek frazeologicznych*

oprac. Monika Czerepowicka, oprac. informatyczne
Agata Savary (2012)

Forma dostępu: online, <http://zil.ipipan.waw.pl/SEJF>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się. W celu korzystania ze słownika konieczne jest pobranie plików do rozpakowania: albo ze strony <http://zil.ipipan.waw.pl/SEJF?action=AttachFile&do=view&target=SEJF-1.1-Slownik.tar.gz> z prawdopodobnym wymogiem zainstalowania dodatkowego oprogramowania, np. aplikacji Toposław (zob. <http://zil.ipipan.waw.pl/Toposlaw/>), albo ze strony https://bitbucket.org/piotr_sikora/toposlaw w formie plików o nazwie [Toposlaw-1.0.6-SEJF.zip](#); po rozpakowaniu folderu należy otworzyć plik o nazwie Toposlaw (typ: Executable Jar File), który uruchomi SEJF, jeśli mamy zainstalowaną Javę (można pobrać ze strony <http://www.java.com/pl/download/>).

Rodzaj wydania elektronicznego: słownik prymarnie elektroniczny (brak wcześniejszych wydań drukowanych i elektronicznych).

Zawartość: SEJF to komputerowy słownik o postaci bazy danych (powstały w ramach zrealizowanego w latach 2009–2014 projektu badawczego NEKST, którego koordynatorem był IPI PAN), prezentujący opis formalny ok. 5 tys. jednostek wielocłonowych – głównie fraz nominalnych, przymiotnikowych i przysłówkowych.

Słownik ma charakter nie objaśniający, lecz gramatyczny. Informacje gramatyczne dotyczą segmentacji jednostki nieciągłej i jej składników, opisu morfologicznego oraz formalnego za pomocą grafów, które przedstawiają relację między składnikami frazeologizmu oraz składnię zewnętrzną połączenia. Sposób podania informacji

w słowniku powoduje, że opracowanie to jest przeznaczone tylko dla zaawansowanych użytkowników, specjalistów zaznajomionych z formalizmem opisu języków naturalnych typu Multifleks (zob. Czerepowicka, Kosek 2011). Ponieważ ani na stronie bazy, ani w edycji programu nie zamieszczono szczegółowych informacji na temat koncepcji czy makro- i mikrostruktury słownika, aby się z nią zapoznać, trzeba sięgnąć do literatury przedmiotu (zob. m.in. Czerepowicka 2014).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego przeszukiwania bazy. Program umożliwia wiele operacji, w tym m.in. ustawienie filtrów grafów, relacji, statusu, jednak korzystanie z niego nie jest do końca intuicyjne, wymaga specjalistycznej wiedzy i głębszego poznania mechanizmów technicznych. W łatwy sposób można jedynie przeglądać hasła według listy alfabetycznej i wyszukiwać je z poziomu okienka dialogowego. Po wpisaniu konkretnego ciągu liter system wyszukuje właściwe formy hasłowe, ale tylko te, które dany ciąg zawierają w którymś ze składników połączenia. Program nie wyszukuje zatem haseł zawierających jakkolwiek formę fleksyjną wpisanego w wyszukiwarkę leksemu ani nie podaje frazeologizmów, których członem jest leksem reprezentujący wpisaną w wyszukiwarkę dowolną formę fleksyjną.

7.2.3.3. Inne słowniki frazeologiczne w wersji offline

- **PSF: *Popularny słownik frazeologiczny*, oprac. Stanisław Bąba, Jarosław Liberek (2010)**

Forma dostępu: offline, CD.

Zawartość: słownik notuje i opisuje ok. 4 tys. jednostek nieciągłych, na które składają się zarówno stałe związki frazeologiczne (idiotmy), jak i ich warianty. W zbiorze uwzględnia się zróżnicowane stylistycznie frazeologizmy współczesnego języka polskiego wyekscerpowane i opracowane na podstawie bogatej dokumentacji materiałowej do słownika, w tym Korpusu Frazeologicznego Języka Polskiego (dostępnego w Pracowni Leksykograficznej Instytutu Filologii Polskiej UAM; zob. Sobańska-Liberek 2006). W ramach

artykułów hasłowych podaje się definicję znaczenia oraz informuje się o wszystkich wariantach poszczególnych jednostek i wskazuje na ich łączliwość semantyczną czy gramatyczną z najbliższym kontekstem.

Wydanie drukowane: publikacja powiązana – *Słownik frazeologiczny współczesnej polszczyzny* (SFWP 2001) Stanisława Bąby i Jarosława Liberka.

7.2.4. Słowniki gramatyczne

7.2.4.1. SSGCP: *Słownik syntaktyczno-generatywny czasowników polskich*

red. Kazimierz Polański (1980–1992)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=15746&tab=3>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się; format pliku image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne SSGCP (1980–1992).

Zawartość: skany wydanych drukiem wszystkich pięciu tomów *Słownika syntaktyczno-generatywnego czasowników polskich* pod red. Kazimierza Polańskiego (t. 1–5, 1980–1992), zawierających w artykułach hasłowych informacje o schematach zdań, jakie mogą być realizowane przez dane czasowniki, wraz z oznaczeniem obligatoryjnych i fakultatywnych składników w zdaniu oraz podaniem charakterystyki semantycznej fraz nominalnych. Aby móc korzystać ze słownika, należy uprzednio zapoznać się ze sformalizowanym systemem oznaczeń, objaśnionym na początku pierwszego tomu. Co ważne, w SSGCP uwzględnia się odrębne znaczenia wyrazów, jeśli ich wydzielenie determinuje inne schematy zdaniowe.

Możliwości i ograniczenia wyszukiwania danych w zasobach: możliwość prostego przeszukiwania tekstu – plik z dostępnym tzw. brudnym OCR, w którym można kopiować tekst (z prawdopodobieństwem częściowego błędnego odczytu znaków) oraz wyszukiwać dany ciąg liter, o czym

świadczy aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu na pasku narzędzi.

Wydanie drukowane: SSGCP (1980–1992).

7.2.4.2. SGJP 2015: *Słownik gramatyczny języka polskiego*

oprac. Zygmunt Saloni, Marcin Woliński, Robert Wołosz, Włodzimierz Gruszczyński

Forma dostępu: online, <http://sgjp.pl>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: powtórne wydanie elektroniczne na podstawie SGJP 2012 (CD); brak wcześniejszych wydań drukowanych.

Zawartość: SGJP (2015) jest fleksyjnym słownikiem polszczyzny współczesnej opartym na poprawionej i zmodyfikowanej drugiej wersji *Słownika gramatycznego języka polskiego*, wydanej na CD w 2012 r. (zob. m.in. Saloni i in. 2008). W stosunku do wcześniejszego wydania online obecne opracowanie jest poszerzone o blisko 80 tys. haseł i zawiera charakterystykę gramatyczną łącznie ponad 333 tys. leksemów polskich, wśród których ujęto zarówno wyrazy notowane w słownikach i w tekstach, jak i wyrazy potencjalne. Co ważne, SGJP podaje także sprawiającą kłopot zwykłym użytkownikom języka odmianę nazw własnych czy skrótowców. Poza paradygmatem fleksyjnym wyrazu w charakterystyce gramatycznej uwzględnia się m.in.: część mowy, rodzaj rzeczownika, aspekt czasownika, rekcję przyimków i liczebników. W artykule hasłowym może pojawić się też w formie odsyłacza z aktywnym linkiem informacja o wariacie ortograficznym danego wyrazu. Sposób prezentacji form fleksyjnych leksemów w SGJP w postaci tabel jest bardzo czytelny i funkcjonalny dla użytkownika, a poruszanie się po witrynie jest intuicyjne i nie wymaga specjalistycznych umiejętności. Na stronie słownika udostępniono także materiały dodatkowe, w tym: wstęp do wyd. 2 SGJP (jako plik PDF), opis systematyzacji wzorów oraz stosowanych oznaczeń. Jak podano na stronie słownika, w omawianym najnowszym wydaniu elektronicznym „wprowadzono szereg zmian, uzupełnień i poprawek zarówno indywidualnych, jak i systemowych,

m.in. podano informację o kategorii deprecjatywności dla ponad 16 tys. rzeczowników męskoosobowych, poprzez wyróżnienie formy nacechowanej oraz wskazanie rzadkich bądź potencjalnych form niedeprecjatywnych, a także zastosowano nowy system oznaczeń wzorów fleksyjnych oparty na systematyce Jana Tokarskiego zawartej w *Słowniku języka polskiego* pod red. W. Doroszewskiego” (zob. <http://sgjp.pl/online/#historia>, a także Kieraś, Woliński 2017).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego przeszukiwania bazy. Oprogramowanie umożliwia przeszukiwanie słownika według listy haseł: indeksu a fronte oraz indeksu a tergo; z poziomu okienka dialogowego możliwe jest automatyczne odnalezienie hasła po wpisaniu konkretnego leksemu w formie słownikowej, początkowych liter jakiegoś wyrazu oraz dowolnej formy fleksyjnej. Ponadto istnieje opcja wyszukiwania leksemów według wzorów fleksyjnych (typów odmiany) oraz filtrowania danych w wyniku zaznaczenia określonych ograniczeń wyszukiwania, takich jak kategorie gramatyczne, kwalifikatory itd. Można też kopiować fragmenty lub cały tekst artykułów hasłowych z poprawnym odczytem znaków, ale bez zachowania ich układu graficznego.

Dodatkowe możliwości oprogramowania: możliwość wyboru języka interfejsu (angielskiego lub polskiego).

Inne wydania elektroniczne w wersji offline: SGJP 2007 (CD, wyd. 1, słownik prymarne elektroniczny), 2012 (CD, wyd. 2, powtórne wydanie elektroniczne na podstawie SGJP 2007).

7.2.4.3. RAMKI: Baza ram interpretacyjnych dla wybranych jednostek czasownikowych (2009)

Forma dostępu: online, strona projektu badawczego: <http://www.ramki.uw.edu.pl/>, strona bazy: <http://www.ramki.uw.edu.pl/ramki/index.html>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: prymarne wydanie elektroniczne.

Zawartość: baza zawiera wyniki prac nad zakończonym projektem pod kierownictwem Jadwigi Linde-Usiekniewicz, będącym polską

eksperymentalną wersją FrameNetu¹⁷, o nazwie RAMKI: *Rygorystyczna aplikacja metodologii kognitywno-interpretacyjnej (ram interpretacyjnych) do opisu polszczyzny* (zob. Zawisławska (red.) 2010). W ramach badań opracowano i udostępniono online wybrany podzbiór czasowników polskich, obejmujący ok. 200 jednostek, opisanych zgodnie z koncepcją metodologiczną ram interpretacyjnych Charlesa J. Fillmore’a¹⁸. Przyjęta reprezentacja ramy zawiera: (1) powierzchniowy schemat walencyjnych badanych czasowników, (2) spis ról realizowanych przez poszczególne elementy ramy, (3) scenariusz sytuacji, (4) zaczerpnięte z korpusu IPI PAN przykłady, oznakowane morfosyntaktycznie i za pomocą znaczników ról.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania bazy. Oprogramowanie umożliwia tylko przeszukiwanie za pomocą wykazu opisanych czasowników i ram interpretacyjnych (w ramach danego hasła czasownikowego i danej ramy funkcjonuje system odnośników).

7.2.4.4. Walenty: *Słownik walencyjny języka polskiego* (2016)

Forma dostępu: online, <http://walenty.ipipan.waw.pl/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: prymarne wydanie elektroniczne.

Zawartość: słownik o postaci bazy danych, roboczo zwany Walentym (zob. <http://zil.ipipan.waw.pl/Walenty>), powstaje w Instytucie Podstaw

¹⁷ FrameNet to baza ram semantycznych dla czasowników angielskich i innych wyrażeń denotujących sytuacje (zob. <http://framenet.icsi.berkeley.edu>, Baker i in. 2003).

¹⁸ Rama interpretacyjna w ujęciu Fillmore’a to system pojęć, które połączone są z sobą tak, że aby móc zrozumieć jedno z nich, należy odnieść się do całej struktury, w jakiej dane pojęcie się pojawia. Rama interpretacyjna jest elementem wiedzy o świecie. Użycie w tekście konkretnej jednostki leksykalnej polega na przywołaniu ramy, do której ta jednostka jest przypisana, czyli na przywołaniu określonej struktury pojęć – pewnej prototypowej sytuacji i jej stałych elementów (zob. Fillmore 1982, zob. też Zawisławska 2010, Linde-Usiekniewicz 2010).

Informatyki PAN. Podaje on powierzchniowoskładniowe informacje walencyjne głównie dla jednostek czasownikowych, ale także rzeczowników, przymiotników i przysłówków (w ramach schematów składniowych uwzględnia się też opis konstrukcji frazeologicznych¹⁹), obecnie zawiera łącznie ok. 18,5 tys. haseł (w tym nieco ponad 13 tys. to hasła czasownikowe; szczegółowe dane zob. <http://walenty.ipipan.waw.pl/slowniki/>).

Zgodnie z założeniami poza danymi morfoskładniowymi w słowniku mają być prezentowane także informacje semantyczne oraz frekwencyjne, nad czym prace trwają, a ich efekty już częściowo można przeglądać na stronie. Co ważne, przedstawione w słowniku schematy składniowe i ramy semantyczne są ilustrowane autentycznymi cytatami ekscerpowanymi głównie z Narodowego Korpusu Języka Polskiego (zob. Przepiórkowski i in. (red.) 2012).

Trzeba także odnotować, że opracowany dla słownika nowy formalizm zapisu schematów walencyjnych z jednej strony może utrudniać odbiór niespecjaliście, zwykłemu użytkownikowi polszczyzny, ale z drugiej jego zadaniem jest umożliwienie wykorzystania słownika przez programy, zwane parserami, które służą do automatycznej analizy składniowej języka. W bazie danych Walenty nie zamieszcza się typowej dla tradycyjnych opracowań leksykograficznych części wstępnej, nie odnajdziemy więc tu takich materiałów, jak instrukcja obsługi, zasady opracowania czy opis stosowanych oznaczeń i symboli. Takie informacje w sposób ogólny są przekazane w witrynie <http://zil.ipipan.waw.pl/Walenty>, szczegółowe zaś ich ujęcie odnajdziemy m.in. w artykułach: Przepiórkowski i in. 2014b (do pobrania jako plik PDF z powyżej podanej strony), Hajnicz i in. 2015 (do pobrania jako plik PDF ze strony <http://zil.ipipan.waw.pl/ElzbietaHajnicz>), Przepiórkowski i in. 2017b. Na artykuł hasłowy składają się obecnie: (1) schemat (schematy) składniowy, (2) semantyka – opis ról semantycznych i preferencji selekcyjnych w obrębie określonej ramy interpretacyjnej (zob. omówienie wstępnej koncepcji – Andrzejczuk i in. 2014, Hajnicz i in. 2016),

¹⁹ Szerzej o koncepcji reprezentacji informacji frazeologicznych zob. Przepiórkowski i in. 2014a, 2017a, zob. też teksty do pobrania na stronie <http://zil.ipipan.waw.pl/Walenty>.

(3) przykłady użyć powiązane z danym schematem. W przyjętym opisie nie rozróżnia się sensów słów, to znaczy w poszczególnych hasłach nie odnajdziemy podziału na odrębne znaczenia danego leksemu, którym będą przypisane określone schematy walencyjne wraz z wykazem ról realizowanych przez poszczególne elementy ramy.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego przeszukiwania bazy. Oprogramowanie umożliwia przeszukiwanie słownika według listy hasel (indeksu a fronte) oraz wyszukiwanie interesujących nas artykułów hasłowych z poziomu okienka dialogowego (nad listą hasel) po wpisaniu całego wyrazu (odpowiadającego formie hasłowej) bądź jego początkowych liter (ale nie dowolnej formy fleksyjnej). W Walenty dostępna jest także rozbudowana funkcja filtrowania hasel (według części mowy, frazeologii, statusu hasła), schematów (m.in. według typu schematu, zwrotności, negatywności, aspektu, typu frazy i ram – według ról semantycznych i preferencji selekcyjnych). Aby móc skorzystać z filtrowania, należy kliknąć w lewym górnym rogu w ikonkę z niewielkim obrazkiem przypominającym lejek, znajdującą się nad listą hasel, tuż obok okienka dialogowego.

Inne wersje elektroniczne online: możliwość pobrania wersji tekstowej słownika (wprost ze strony startowej po kliknięciu w zakładkę „Pobierz słownik”) oraz wersji PDF (ze strony <http://zil.ipipan.waw.pl/Walenty>, „Available resources”).

7.2.4.5. Inne słowniki gramatyczne w wersji offline

- **SFJP: *Słownik fleksyjny języka polskiego*, oprac. Wiesław Lubaszewski, Henryk Wróbel, Marek Gajęcki, Barbara Moskal, Alicja Orzechowska, Paweł Pietras, Piotr Pisarek, Teresa Rokicka (2001)**

Forma dostępu: offline, CD.

Rodzaj wydania elektronicznego: prymarne wydanie elektroniczne (brak wcześniejszych wydań drukowanych i elektronicznych).

Zawartość: słownik opisuje ponad 120 tys. hasel, podając dla każdego z nich kompletny zbiór form fleksyjnych konkretnego wyrazu oraz

charakterystykę fleksyjną: część mowy, identyfikator wzorca odmiany, rodzaj, aspekt czasownika itp. (skany wybranych haseł zob. <http://www.klk.uj.edu.pl/sfjp>). Publikacja powstała w ramach prac Grupy Lingwistyki Komputerowej tworzonej przez pracowników Katedry Informatyki AGH oraz Katedry Lingwistyki Komputerowej UJ i Katedry Automatyki AGH.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość przeszukiwania bazy za pomocą listy haseł oraz z poziomu okienka dialogowego.

7.2.5. Słowniki relacji semantycznych

7.2.5.1. SSiA 2016: *Słownik synonimów i antonimów*

Interia.pl, Leksykony

Forma dostępu: online, <http://leksykony.interia.pl/synonim>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: opublikowany w portalu Interia.pl SSiA powstał na bazie *Słownika synonimów i antonimów*, pod red. Piotra Żmigrodzkiego (SSiA 2005). Słownik zawiera ok. 5 tys. haseł. Zarówno w wersji książkowej, jak i internetowej opracowania budowa artykułu hasłowego jest taka sama i składają się na nią: wyraz hasłowy, ciąg synonimów wyrazu hasłowego (wraz z ewentualnymi kwalifikatorami), ciąg antonimów wyrazu hasłowego (wraz z ewentualnymi kwalifikatorami). Gdy w danym haśle jest więcej niż jeden łańcuch synonimów bądź antonimów różniących się znaczeniem lub związanych z odmiennymi znaczeniami, wówczas rozdziela się je za pomocą symbolu ♦. Ponadto w strukturze niektórych haseł może pojawić się także informacja (w postaci słowa zapisanego kursywą) dookreślająca znaczenie wyrazu hasłowego (związane z danym ciągiem synonimów czy antonimów) lub dotycząca ograniczonej łączliwości danych synonimów i antonimów z innymi wyrazami.

W wersji online SSiA nie zamieszczono żadnych dodatkowych materiałów na temat koncepcji słownika, budowy hasła czy stosowanych skrótów i oznaczeń.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego przeszukiwania bazy. Oprogramowanie umożliwia wyszukiwanie haseł według listy alfabetycznej oraz z poziomu okienka dialogowego po wpisaniu danej formy słownikowej. System nie wyszukuje artykułów hasłowych na podstawie formy fleksyjnej ani pierwszych liter jakiegось wyrazu, ale za to wyświetla wszystkie hasła, w których wpisana forma słownikowa pojawia się gdziekolwiek w strukturze (np. jako synonim czy antonim).

Tekst można kopiować (także całe hasła) bez błędnego odczytu znaków.

Inne wydania elektroniczne w wersji offline: SSiA 2006 (e-book).

Wydanie drukowane: SSiA 2005.

7.2.5.2. PLWordnet: Słowosieć 3.0

(2016)

Forma dostępu: online, <http://plwordnet.pwr.wroc.pl/wordnet/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp (bezpłatny na licencji wzorowanej na licencji Princeton WordNet) bez konieczności założenia konta i logowania się; istnieje także możliwość pobrania aktualnej wersji bazy (należy skorzystać z formularza na stronie <http://nlp.pwr.wroc.pl/plwordnet/download/>).

Rodzaj wydania elektronicznego: powtórne wydanie elektroniczne zmodyfikowanej, zaktualizowanej i powiększonej bazy danych w jej wcześniejszych wersjach (pierwsza wersja Słowosieci została udostępniona w internecie w 2009 r.; zob. poniżej inne wydania elektroniczne).

Zawartość: Słowosieć (z ang. *wordnet*) to leksykalna sieć semantyczna w formie elektronicznego tezaury dla języka polskiego, opracowywana obecnie w ramach konsorcjum CLARIN-PL przez badaczy z Grupy Technologii Językowych Politechniki Wrocławskiej pod kierownictwem Macieja Piaseckiego. Notuje ona blisko 180 tys. rzeczowników, czasowników, przymiotników i przysłówków, prawie 260 tys. znaczeń oraz ponad 600 tys. relacji (zob. <http://plwordnet.pwr.wroc.pl/wordnet/about>).

Polska Słowosieć jest wzorowana na projekcie Princeton WordNet dla języka angielskiego (ale różni się od niego budową, m.in. ze względu na specyfikę polszczyzny; zob. <http://wordnet.princeton.edu/>) i powstaje półautomatyczną metodą, którą stosuje się do ogromnych korpusów języka polskiego.

Idea WordNetu jest zbieranie danych na temat semantyki wyrazów za pomocą siatki znaczeń opartej na relacjach pomiędzy poszczególnymi wyrazami (Hajnicz 2011: 29–42). Innymi słowy, jak piszą Agnieszka Dziob i Paulina Łazarewicz: „Poprzez Słowosieć należy rozumieć sieć semantycznych relacji leksykalnych dla języka polskiego, w której znaczenie jednostki leksykalnej jest opisywane poprzez umieszczenie tej jednostki w sieci powiązań wyrażających relacje znaczeniowe, w jakie wchodzi ona z innymi jednostkami” (Dziob, Łazarewicz 2011: 34). Tak więc WordNet jest zorganizowany nie wokół leksemów, lecz wokół pojęć, a jego podstawę opisu stanowią relacje semantyczne: relacje synsetów²⁰ (między zbiorami synonimów, np. hiponimia, hiperonimia, meronimia, holonimia, fuzzynimia, bliskoznaczność, instancja), relacje jednostek leksykalnych (między znaczeniami, np. relacje o charakterze derywacyjnym typu zawieranie roli – subiektu, narzędzia, wytworu itd.) oraz relacja synonimii.

Ponadto w ramach artykułu hasłowego podaje się zawsze: (1) informację o części mowy, (2) domenę, do której należy dany wyraz w danym znaczeniu, (3) hiperonimy – ścieżkę do najwyższego hiperonimu. Mogą pojawić się także: (4) skrócona definicja wraz z (5) zaznaczeniem rejestru stylistycznego oraz (6) przykłady użyc. Ze Słowosieci można również korzystać jak ze słownika dwujęzycznego, gdyż polska baza danych wordnetowych została połączona z bazą angielską.

Ogólny opis omawianego tezaury jest dostępny na stronie głównej Słowosieci lub w witrynie GTJ PWr (zob. <http://nlp.pwr.wroc.pl/narzedzia-i-zasoby/zasoby/slowosiec>), natomiast ze szczegółami koncepcji i opisu zapoznamy się jedynie, sięgając do literatury przedmiotu – zob. m.in. Maziarz i in. 2014, Kędzia i in. 2015). Korzystanie z bazy

²⁰ „Synset to zbiór wyrazów tej samej klasy gramatycznej, które mogą być wymieniane w określonym kontekście bez zmiany jego znaczenia, a więc reprezentują to samo pojęcie” (Hajnicz 2011: 29, za: Vossen (red.) 1998).

może stanowić pewną trudność dla niezaawansowanego użytkownika nie ze względu na interfejs, ale z powodu ścisłości opisu i bariery terminologicznej.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego przeszukiwania bazy. Oprogramowanie umożliwia różnorakie sposoby korzystania z bazy i jej przeszukiwania za pomocą:

- 1) wyszukiwarki na stronie głównej (<http://plwordnet.pwr.wroc.pl/wordnet/>) z poziomu okienka dialogowego (wyszukiwanie haseł po wpisaniu leksemu w formie słownikowej lub początkowych liter jakiegoś wyrazu),
- 2) wyszukiwarki na podstronie „Funkcja podobieństwa znaczeniowego jednostek leksykalnych” <http://nlp.pwr.wroc.pl/wordnet/msr> (wraz z możliwością skorzystania z przeglądarki relacji synsetów, zob. <http://nlp.pwr.wroc.pl/slowtool/>, pozwalającej na wyszukiwanie danych, wyświetlanie ich tekstowe oraz wizualizację),
- 3) zaawansowanej aplikacji WordNetLoom-Viewer do podglądu siatki znaczeń Słowosieci (wraz z opcją licznych filtrów przeszukiwania bazy i edycji danych; do pobrania w postaci plików do rozpakowania²¹ ze strony <http://clarin-pl.eu/pl/uslugi/>).

Dodatkowe możliwości oprogramowania: liczne hiperłącza (zwłaszcza pozwalające na szybkie przejście do haseł powiązanych) i wizualizacje danych językowych. Istnieje także możliwość wyboru języka interfejsu (angielskiego lub polskiego), zainstalowania Słowosieci jako darmowej aplikacji mobilnej (zob. <http://clarin-pl.eu/pl/uslugi/> lub bezpośrednio <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.pwr.plwordnet>), pobrania plików źródłowych ze strony <http://nlp.pwr.wroc.pl/plwordnet/download/>. Dodatkowo udostępnia się (obecnie tylko w wersji do pobrania) 31 tys. jednostek oznaczonych ze względu na wydźwięk emocjonalny – pozytywny, negatywny, dwuznaczny lub neutralny.

Inne wydania elektroniczne w wersji online: Słowosiec: 1.6, 1.7., 1.8, 1.8.1, 2.0.1, 2.0.2, 2.0.4, 2.1, 2.2, 2.3 – wersje archiwalne bazy można pobrać ze strony <http://nlp.pwr.wroc.pl/plwordnet/download/>

²¹ Po rozpakowaniu folderu, aby uruchomić aplikację, należy otworzyć plik plWordNet (typ pliku: Executable Jar File (.jar)).

7.2.5.3. Inne słowniki relacji semantycznych w wersji offline

- **SS 1995–1999: *Słownik synonimów*, oprac. Andrzej Dąbrówka, Ewa Geller, Ryszard Turczyn**

Forma dostępu: offline, MS Word.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: zdigitalizowana wersja wydanej drukiem *Słownika synonimów*, oprac. przez Andrzeja Dąbrówkę, Ewę Geller i Ryszarda Turczyzna (SS 1993, 1995), została wbudowana w edytor MS Word 7 i objęła ok. 40 tys. znaczeń (edycja drukowana była bardziej obszerna, zawierała ponad 53 tys. jednostek leksykalnych). Jak podaje sam autor, Andrzej Dąbrówka, „Firma TiP wykupiła od nas na lata 1995–1999 licencję i opracowała elektroniczną [...] wersję, którą sprzedała m.in. Microsoftowi (Word 7). Od 1 stycznia roku 2000 nikt nie ma prawa do posiadania, przerabiania, udostępniania i wykorzystywania w formie elektronicznej źródłowych plików naszych słowników” (zob. http://portal.slovníki.com/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=3).

Wydanie drukowane: SS 1993, 1995.

- **SWB: *Słownik wyrazów bliskoznacznych PWN* (2007)**

Forma dostępu: offline, CD.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: edycja cyfrowa, dołączona do wydania drukowanego, oparta na materiale wydanej drukiem *Wielkiego słownika wyrazów bliskoznacznych* pod red. Mirosława Bańki (2007), zawierającego ponad 80 tys. haseł połączonych za pomocą prawie 180 tys. relacji typu: synonimia, antonimia, hiperonimia, hiponimia, holonimia i meronimia. WSWB (2007) jest oparty na danych z Korpusu języka polskiego PWN i stał się częścią elektronicznych wersji USJP (zob. USJP 2016).

Wydanie drukowane: WSWB (2007).

▪ **SSJP: Słownik semantyczny języka polskiego**

Forma dostępu: offline, <http://www.klk.uj.edu.pl/ssjp>

Rodzaj wydania elektronicznego: prymarne wydanie elektroniczne.

Zawartość: SSJP²² jest wspólnym dziełem pracowników Katedry Lingwistyki Komputerowej UJ oraz Grupy Lingwistyki Komputerowej w Katedrze Informatyki AGH w Krakowie, a także studentów kierunku elektroniczne przetwarzanie informacji. Jak podano na stronie, słownik jest wykorzystywany jako narzędzie w indywidualnych pracach badawczych, aby więc móc się z nim bliżej zapoznać, należy się skontaktować z kierownictwem KLK UJ (<http://www.klk.uj.edu.pl/osoby>).

W SSJP opisy znaczeń danych leksemów są tworzone za pomocą relacji semantycznych, to znaczy, jak wyjaśnia Aleksander Pohl, „każde znaczenie występujące w słowniku przynależy do co najmniej jednej kategorii semantycznej. Semantyka każdej kategorii opisana jest za pomocą relacji semantycznych przysługujących wyrazowi reprezentującemu kategorię, a więc np. *człowiek, zwierzę*” (Pohl 2009: 243–244). Przynależność ta pociąga za sobą dziedziczenie przez dany leksem określonej ogólnej charakterystyki semantycznej. W słowniku pojawiają się m.in. następujące kategorie semantyczne: HUMAN, PLANT, ANIMAL, LOCATION, INSTRUMENT, STRUCTURE, TIME, EVENT, PHYS_OBJ (zob. Pohl 2009: 244–245). Słownik uwzględnia nie tylko relacje paradygmatyczne (synonimia, bliskoznaczność, hiponimia, hiperonimia, meronimia, holonimia), ale także relacje syntagmatyczne – „z opcjonalnym członem RELATED TO, które mają zasadniczy wpływ na możliwość wykorzystania słownika w algorytmach rozstrzygania wieloznaczności” (Pohl 2009: 246), takie jak DESTINATION (np. *młotek* DESTINATION: *wbijanie*) czy ROLE (np. *krzesło* ROLE: RELATED TO: *król: tron*) inne ACTION, STATE, ACTOR, OBJECT, FROM, TO, INSTRUMENT itd. (Pohl 2009: 246–247).

²² Liczba haseł odnotowana na rok 2009 wynosiła ok. 20 tys. (zob. Pohl 2009: 244).

7.2.6. Słowniki wyrazów obcych

7.2.6.1. SWOKop: *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych Władysława Kopalińskiego*

Forma dostępu: online, <http://www.sloownik-online.pl/index.php>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: edycja cyfrowa SWOKop jest oparta na materiale wydanego drukiem *Słownika wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych* Władysława Kopalińskiego (wyd. 1–28, 1967–2002), początkowo uwzględniającego opis ok. 20 tys. jednostek hasłowych. Zbiór ten stopniowo się jednak powiększał wraz z kolejnymi wydaniami tego dzieła. Jak pisze Żmigrodzki, w słowniku ujęte zostało zwłaszcza „słownictwo z zakresu ogólnej kultury humanistycznej”, uwzględnia się też m.in. nazwy postaci mitycznych czy legendarnych oraz określenia związane z motywami literackimi, a także obcojęzyczne (głównie łacińskie i greckie) wyrażenia i zwroty, a nawet cytaty, dlatego też słownik ów można potraktować jako „rodzaj podręcznika współczesnego erudyty” (Żmigrodzki 2005b: 207). Niezwykle cenne dla użytkownika tego słownika, także jego wersji cyfrowej, są nie tylko informacje o znaczeniu danej jednostki, lecz również obszerne wyjaśnienia na temat pochodzenia danego wyrazu, wyrażenia czy frazy. Co więcej, w wersji elektronicznej słownika dostępne są w formie aktywnych hiperłączy odnośniki do haseł powiązanych, np. określeń bliskoznacznych czy innych wyrazów, które wywodzą się ze źródłosłowu podanego w informacji etymologicznej opisywanego hasła.

Na stronie nie zamieszczono żadnych materiałów dodatkowych informujących o koncepcji i budowie słownika czy też stosowanych skrótach i oznaczeniach.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania bazy wraz z możliwością kopiowania tekstu bez błędnego odczytu znaków. Oprogramowanie pozwala obecnie jedynie na wyszukiwanie haseł według alfabetycznej listy (należy

kliknąć w napis „Indeks” na stronie startowej poniżej okienka dialogowego lub bezpośrednio otworzyć podstronę: http://www.sownik-online.pl/indeks_hasel.php). Z nieznanym nam przyczyn wyszukiwanie z poziomu okienka dialogowego nie jest obecnie możliwe.

Inne wydania elektroniczne w wersji offline: SWOKop 1998 (CD).

Wydanie drukowane: SWOKop 1967–2002.

7.2.6.2. SWO Europa: *Słownik wyrazów obcych*

Onet.pl, Portal wiedzy (2016)

Forma dostępu: online, <http://portalwiedzy.onet.pl/polszczyzna.html>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: dla dostępnego w portalu Onet.pl SWO Wydawnictwa Europa (2016) bazę stanowi drukowana wersja *Słownika wyrazów obcych* pod red. Ireny Kamińskiej-Szmaj (SWO 2001), który notuje 25 tys. haseł, od najstarszych po najnowsze, związane z nowymi technologiami czy mediami. Poszczególne artykuły hasłowe w wydaniu online zawierają: (1) informację o pochodzeniu wyrazu, (2) definicję oraz opcjonalnie: (3) wymowę, (4) kwalifikator, (5) wyrazy (hasła) pochodne słowotwórczo i semantycznie.

Na stronie nie są zamieszczone żadne materiały dodatkowe informujące o koncepcji i budowie słownika czy też stosowanych skrótach i oznaczeniach.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego przeszukiwania bazy. Oprogramowanie umożliwia wyszukiwanie haseł według alfabetycznej listy oraz z poziomu okienka dialogowego po wpisaniu formy hasłowej (wyświetlają się hasła jedno- i wielowyrazowe, które dany wyraz zawierają). Jeśli wpisujemy ciąg liter, który nie odpowiada żadnemu hasłu w słowniku, system wyszukuje najbliższe pod względem pisowni formy hasłowe. Istnieje możliwość kopiowania całego artykułu hasłowego lub jego fragmentu bez błędnego odczytu znaków.

Wydanie drukowane: SWO (2001).

7.2.6.3. Inne słowniki wyrazów obcych w wersji offline

- **SWO PWN 2003: *Słownik wyrazów obcych PWN***

Forma dostępu: offline, CD.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: SWO PWN 2003 jest jednym z opracowań leksykograficznych wydanych w ramach publikacji elektronicznej *Słowniki. Portal PWN* (PORTAL PWN 2003). Materiał został zaczerpnięty ze SWO PWN 1995 (zob. też KSJP 1996) pod redakcją Elżbiety Sobol²³. Dodatkowo na płycie zamieszczono SJP PWN wraz z tabelami odmian oraz materiały z takich słowników, jak NSO PWN (zob. inne wydania offline WSO PWN) z zasadami polskiej ortografii i interpunkcji oraz NSPP PWN z hasłami problemowymi.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego wyszukiwania danych w bazie wraz z możliwością kopiowania fragmentów lub całego tekstu artykułów hasłowych. Przeszukiwanie tylko SWO PWN 2003 jest możliwe według zamieszczonej w lewej kolumnie alfabetycznej listy haseł (po wyborze w menu tego słownika na stronie startowej) lub z poziomu okienka dialogowego (po wyborze w zakładce „Narzędzia” wyszukiwania zaawansowanego, a następnie zaznaczeniu opcji szukania wyrazów lub wyrażen w konkretnym typie słownika). Z kolei z poziomu okienka dialogowego (umieszczonego nad listą haseł) szuka się haseł bez możliwości wyboru konkretnego opracowania (system znajduje dane słowo w każdym ze słowników lub typów materiałów dodatkowych) według alfabetycznej listy artykułów hasłowych, indeksu a tergo (jeśli zaznaczymy go w zakładce „Narzędzia”), po wpisaniu całego wyrazu, jego początkowych liter czy dowolnej formy fleksyjnej. Dodatkowo funkcjonuje wyszukiwanie krzyżówkowe oraz zaawansowane wyrazów, wyrażen lub ciągu znaków w całym słowniku

²³ Słownik jest poprawionym i uzupełnionym wydaniem opartym na *Słowniku wyrazów obcych* pod red. Jana Tokarskiego (SWO PWN 1971).

oraz system odnośników, który pozwala na przejście do danego hasła za pomocą kliknięcia w dowolny wyraz w artykule hasłowym.

Inne wydania elektroniczne w wersji offline: SWO PWN 1995 po zdigitalizowaniu został dołączony do KSJP (1996).

Wydanie drukowane: SWO PWN 1995.

- **SWOB PWN 2005: *Słownik wyrazów obcych PWN*, red. Mirosław Bańko**

Forma dostępu: offline, CD.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: wersja cyfrowa powstała na bazie wydanej drukiem *Wielkiego słownika wyrazów obcych PWN*, pod red. Mirosława Bańki (SWO PWN 2003, WSWO PWN 2005), opartej z kolei w pewnym zakresie na SWO PWN 1971. SWOB PWN 2005 zawiera 25 tys. haseł (czyli o ok. 15 tys. mniej niż drukowany WSWO PWN 2005), ale ujęto w nim najnowsze wówczas jednostki leksykalne, dużą grupę wyrazów pochodnych oraz sentencje i zwroty obcojęzyczne. Podaje się także formy fleksyjne wyrazów oraz informację o pochodzeniu leksemów.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego wyszukiwania danych w bazie, w tym opcja wyszukiwania haseł bez znajomości zapisu, na podstawie znanej wymowy.

Wydanie drukowane: WSWO PWN 2005.

- **WSWOiT 2009: *Wielki słownik wyrazów obcych i trudnych*, oprac. Andrzej Markowski, Radosław Pawelec**

Forma dostępu: offline, CD.

Rodzaj wydania elektronicznego: częściowo wtórne, częściowo powtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: WSWOiT 2009 opiera się na materiałach zawartych w następujących publikacjach tych samych autorów: *Wielki słownik wyrazów obcych i trudnych* (WSWOiT 2000), *Język polski: wielki słownik wyrazów obcych i trudnych* (JP WSWOiT 2007)

oraz *Multimedialny słownik wyrazów obcych i trudnych* (MSWOiT 2007). Prace te opisują ok. 16 tys. haseł, w tym głównie nowsze zapożyczenia, skupiając się na ich poprawności i funkcjonowaniu w tekście. Wymienione opracowania leksykograficzne stanowią bowiem połączenie słownika wyrazów obcych ze słownikiem poprawnościowym.

Inne wydania w wersji offline: MSWOiT (2007).

Wydanie drukowane: WSWOiT 2000, JP WSWOiT 2007.

7.2.7. Słowniki polszczyzny historycznej

7.2.7.1. SStp: *Słownik staropolski*

(1953–2002)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=39990&tab=3>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne wersji drukowanej.

Zawartość: elektroniczna edycja *Słownika staropolskiego* w postaci skanów wersji drukowanej, będących plikami w formacie DjVu zawierającymi wyniki tzw. brudnego OCR (umożliwiającego kopiowanie tekstu, ale z wieloma błędami w odczycie znaków). Tekst można przeszukiwać, o czym świadczy aktywna ikonka lornetki u góry po lewej stronie na pasku zadań.

Inne wersje elektroniczne w wersji online: <https://pjs.ijp-pan.krakow.pl/sstp.html>

- Podany adres odsyła do strony Pracowni Języka Staropolskiego IJP PAN, gdzie udostępniono w wersji elektronicznej skany oryginału wydania 11 tomów *Słownika staropolskiego* (1953–2002) w postaci plików PDF²⁴, z rozbiciem na poszczególne tomy w układzie

²⁴ Ze względu na format pliku PDF kolejne tomy otwierają się bardzo wolno. Rodzaj formatu wpływa także na ograniczone możliwości ich przeszukiwania.

alfabetycznym wraz z *Suplementem* (cz. 1, verba absentia, 2014: <https://pjs.ijp.pan.pl/Sstp/Supl.pdf>). Dostępna jest także zdigitalizowana kartoteka *Słownika staropolskiego* (aktywne hiperłącza na stronie, układ alfabetyczny), źródła do *Słownika staropolskiego* (wersja elektroniczna katalogu kartkowego (rękopisy) oraz wydanie elektroniczne tomu drukowanego *Opis źródeł „Słownika staropolskiego”* (2005). Na stronie zamieszczono również linki do wybranych publikacji do pobrania (zakres badań języka doby staropolskiej), linki do wersji elektronicznych najważniejszych słowników oraz prac historycznojęzykowych. Po lewej stronie u dołu, w zakładce „Informacje techniczne”, podano wymagania systemowe niezbędne do przeglądania strony i udostępnionych na niej zasobów cyfrowych oraz linki do bezpłatnych wersji wymaganego oprogramowania.

Wydanie drukowane: SStp, t. 1–11, Wrocław–Kraków 1953–2002.

7.2.7.2. SPJS: *Słownik pojęciowy języka staropolskiego* (2011–2015)

Forma dostępu: online, http://spjs.ijp-pan.krakow.pl/spjs/strona/karta_titulowa

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: prymarna elektroniczna wersja słownika z wyszukiwarką, opracowanego na podstawie *Słownika staropolskiego* pod red. Stanisława Urbańczyka, 1953–2002, oraz *Suplementu* cz. 1 (verba absentia) pod red. Ewy Deptuchowej, 2014.

Zawartość: opracowany w latach 2011–2015 (kierownik projektu: Bożena Sieradzka-Baziur, IJP PAN) elektroniczny słownik o układzie rzeczowym, prezentujący strukturę semantyczną słownictwa staropolskiego²⁵. Bazę materiałową stanowiły wybrane elementy struktury alfabetycznego *Słownika staropolskiego* (1953–2002, 2014), z którego wyekscerpowano: siatkę haseł, znaczenia wyrazów autosemantycznych i funkcje leksemów synsemantycznych, przykład w transliteracji i jego

²⁵ Por. opis projektu Sieradzka-Baziur i in. 2016.

lokalizację (w SPJS dodano jego transkrypcję) oraz znacznik gramatyczny (informacja o przynależności wyrazu do określonej części mowy). Elementy struktury rekordu w SPJS to: wyraz hasłowy (lub w wypadku jednostki nieciągłej wyrażenie hasłowe); typ (pochodzenie) jednostki (pochodzi ze *Słownika staropolskiego* lub *Suplementu*); jej rodzaj (typu: autosemantyczna, synsemantyczna); numer w słowniku; znaczenie w wypadku jednostki autosemantycznej lub funkcja w odniesieniu do jednostki synsemantycznej; znacznik gramatyczny; semantyka – jej przynależność do kategorii pojęciowych; przykład w transliteracji z lokalizacją (za *Słownikiem staropolskim* lub *Suplementem*); ten sam przykład w transkrypcji z lokalizacją. W części końcowej rekordu: „Uwagi” zamieszczono komentarze dotyczące znaczeń, funkcji wyrazu hasłowego, gramatyki, transkrypcji, transliteracji itp. W nawiasach kwadratowych zamieszczono uwagi pochodzące od wykonawców SPJS.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: zaawansowane możliwości przeszukiwania bazy – zawartość słownika można przeglądać przy użyciu dwóch rodzajów wyszukiwarek. Z zakładki „Słownik” możemy przeprowadzić wyszukiwanie, uwzględniając strukturę semantyczną słownictwa (według wyodrębnionych kilkuset kategorii pojęciowych, np. ciała niebieskie, zboża). Nazwy kategorii mają formę hiperłączy – kliknięcie otwiera cały zbiór jednostek danej klasy. Zbiór ten ma formę wyrazów hasłowych w postaci hiperłączy. Najechnie kursorem otwiera artykuł hasłowy ze znaczeniem danej jednostki przypisanym do danej kategorii pojęciowej. Struktura artykułu hasłowego zawiera również odniesienia (w formie hiperłączy) wiążące daną jednostkę z innymi kategoriami, co ukazuje sieć powiązań semantycznych jednostki. Zaawansowane wyszukiwanie można przeprowadzić także, uwzględniając: części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik itd., z ograniczeniem wyszukiwania do haseł w obrębie jednej litery), układ alfabetyczny haseł oraz rodzaj jednostki (autosemantyczna, synsemantyczna, nieciągła itd.). Każdorazowo wyniki wyszukiwania mają formę hiperłączy odsyłających do kolejnych artykułów hasłowych.

Z poziomu okienka dialogowego (zakładka „Wyszukiwarka”) można wyszukiwać dowolne wyrazy lub ciągi znaków bez uwzględnienia udogodnień wyszukiwania zaawansowanego. Po wpisaniu poszukiwanego

wyrazu albo ciągu znaków otrzymujemy wynik w postaci wszystkich poświadczeń poszukiwanego wyrazu lub ciągu znaków gdziekolwiek w strukturze hasła w słowniku. Poświadczenie ma formę hiperłącza, po którego kliknięciu zostajemy odesłani do artykułu hasłowego zawierającego poszukiwany wyraz lub ciąg znaków.

Elementy artykułu hasłowego (definicja, poświadczenia w transliteracji i transkrypcji, lokalizacja) można kopiować do pliku tekstowego.

7.2.7.3. SP XVI: *Słownik polszczyzny XVI wieku* (1956–2012)²⁶

Forma dostępu: online, <http://spxvi.edu.pl/wersja-cyfrowa/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne elektroniczne wydanie słownika z wyszukiwarką, oparte na drukowanym 32-tomowym wydaniu oraz prymarne²⁷ wydanie elektroniczne t. 33–36 *Słownika polszczyzny XVI wieku* (t. 1–32, 1956–2004; t. 33–36, 2009–2012).

Zawartość: adres odsyła do strony *Słownika polszczyzny XVI wieku* Instytutu Badań Literackich PAN, na której udostępniono w wersji cyfrowej: 36 tomów *Słownika polszczyzny XVI wieku* z różnymi możliwościami przeglądania ich zawartości, spis kanonu tekstów słownika oraz przykładowe teksty powstającego korpusu polszczyzny XVI wieku. W zakładce „Wersja cyfrowa” znajdują się aktywne linki do elektronicznie przetworzonych wersji słownika (zob. wykaz poniżej).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: zaawansowane możliwości wyszukiwania danych. Możliwe są następujące sposoby przeszukiwania bazy: (1) według elektronicznego indeksu haseł w układzie alfabetycznym, (2) z poziomu okienka dialogowego (wyszukiwanie haseł zaczynających się od danego ciągu znaków, zawierających go lub kończących się nań) oraz (3) zaawansowanego wyszukiwania artykułów

²⁶ Słownik pozostaje w opracowaniu i nie jest jeszcze ukończony, ale online jest dostępny indeks haseł, także tych jeszcze nieopracowanych: <http://spxvi.edu.pl/indeks/>

²⁷ Jedynie tomy 33–36 są już „urodzone jako cyfrowe” (za: Bień 2010: 132).

hasłowych (np. poświadczenia w innych słownikach: SStp, Cn, L). Z kolei spis kanonu tekstów słownika można przeglądać, wyszukując teksty w układzie alfabetycznym lub chronologicznym, z kanonu i spoza niego. W zakładce „Dodatki” znajduje się elektroniczna wersja (plik PDF) opracowania Krystyny Wilczewskiej *Czasowniki w „Słowniku polszczyzny XVI wieku” (odmiana i słowotwórstwo)*.

Inne wersje elektroniczne w wersji online:

- Wersja elektroniczna (prezentowana także w witrynie słownika, zob. zakładka „Wersja cyfrowa”) t. 1 słownika; skany w formacie DjVu bez możliwości przeszukiwania zawartości: <https://old.mimuw.edu.pl/polszczyzna/SpXVIw/>.
- Wersja elektroniczna zeszytu próbnego i wydanych 36 tomów słownika, prezentowana na stronie słownika w zakładce „Wersja cyfrowa”: <http://kpbc.umk.pl/dlibra/publication?id=17781> – oprócz możliwości przeglądania skanów w formacie DjVu tomy można przeszukiwać tekstowo (wyszukiwać ciąg znaków i kopiować tekst, o czym świadczy aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w pasku narzędzi), ale ze względu na słabą jakość OCR możliwości wyszukiwania informacji są ograniczone.
- Najbardziej zaawansowane możliwości wyszukiwania daje wersja elektroniczna z wyszukiwarką do słownika. Wersja ta ma formę dwuwarstwowego (teksty i skany) korpusu DjVu z wyszukiwarką Poliqarp (dostęp online <http://poliqarp.wbl.klf.uw.edu.pl/sownik-polszczyzny-xvi-wieku/>, <https://szukajwsownikach.uw.edu.pl/sownik-polszczyzny-xvi-wieku/>). Wykorzystywane przez wyszukiwarkę 36 tomów obejmuje hasła od [A do ROZTYRKNOŚĆ](#) (aktywny link przekierowuje do wersji cyfrowej słownika udostępnionej w Kujawsko-Pomorskiej Bibliotece Cyfrowej).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: po wpisaniu znaków w okienko dialogowe pojawia się lista konkordancji. Kliknięcie w aktywny numer konkordancji otwiera wersję tekstową z poszerzonym kontekstem poszukiwanego wyrazu lub ciągu znaków. Najechnie kursorem na aktywny link zawierający poszukiwany ciąg znaków odsyła z kolei do skanu słownika, który można przeszukiwać i kopiować tak jak pliki DjVu w bibliotekach cyfrowych. Przeszukiwanie zawartości

słownika z poziomu okienka dialogowego może się odbywać przy użyciu określonej składni zapytań, takiej samej jak w opisanym wcześniej słowniku [Lindego](#).

Wydanie drukowane: SP XVI, t. 1–36, Warszawa 1956–2012.

7.2.7.4. SJP XVII–XVIII: *Słownik języka polskiego XVII i 1. połowy XVIII wieku*

(tylko tom 1: z. 1–5, 1999–2004)²⁸

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=43827&from=&dirids=1&tab=1&lp=17&QI>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne (skany) wersji drukowanej słownika.

Zawartość: elektroniczna wersja t. 1 (z. 1–5) *Słownika języka polskiego XVII i 1. połowy XVIII wieku*.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego przeszukiwania publikacji w formacie application/octet-stream. Możliwe jest jedynie wyszukiwanie ciągu znaków i kopiowanie tekstu (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w pasku narzędzi).

Wydanie drukowane: SJP XVII–XVIII, t. 1, z. 1–5, Kraków 1999–2004.

7.2.7.5. ESJP XVII–XVIII: *Elektroniczny słownik języka polskiego XVII i XVIII wieku*

(2004 – praca w toku)

Forma dostępu: online, <http://sxvii.pl>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się; na stronie tytułowej słownika podano aktywny link (<http://sxvii.pl/index.php?strona=wtyczki>) z instrukcją instalacji wtyczki wyszukiwania dla przeglądarek Firefox i Microsoft Internet Explorer.

²⁸ Kolejne tomy wydawane są jedynie w wersji elektronicznej (por. *Elektroniczny słownik języka polskiego XVII i XVIII wieku*: <http://sxvii.pl>).

Rodzaj wydania elektronicznego: prymarne wydanie elektroniczne słownika²⁹.

Zawartość: elektroniczna wersja *Słownika języka polskiego XVII i XVIII wieku* z wyszukiwarką powstającą w ramach projektu rozwojowego, którego kierownikiem jest Włodzimierz Gruszczyński. Na artykuł hasłowy w słowniku składają się następujące dane: wyraz hasłowy, informacja gramatyczna, informacja o chronologii formy i jej notowaniach w innych słownikach historycznej polszczyzny (np. SSStp, SP XVI, L, SW), formy gramatyczne, w wypadku formy zapożyczonej – informacja o pochodzeniu (etymologia), definicja oraz poświadczenia z lokalizacją.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: zaawansowane możliwości przeszukiwania bazy wraz z możliwością kopiowania i eksportowania artykułów hasłowych do plików tekstowych. Zawartość słownika można przeglądać na różne sposoby.

Z zakładki „Lista haseł” można przeglądać hasła w układzie alfabetycznym. Z zakładki „Zaawansowane wyszukiwanie” możliwe jest wprowadzenie wielu złożonych filtrów, które zawężą wyszukiwanie do: wyszukiwania haseł lub podhaseł; formy hasłowej z możliwością wyboru na przykład form nieodmiennych; funkcji znaczenia (np. nazwa własna); wyszukiwania form z określoną etymologią (źródło pochodzenia); szukania określonych fraz w definicjach i w cytatach; wyszukiwania związków frazeologicznych, przysłów i przerośnię; przeszukiwania zawartości haseł według kwalifikatorów itp. Z kolei z zakładki „Kwerendy” można przeszukiwać źródła słownika (ekscerpcja cytatów z określonego źródła – wybór z listy), wyszukiwać ustabilizowane połączenia wyrazowe, związki frazeologiczne, przysłowia, przerośnię, nazwy własne, informacje dodatkowe (komentarze filologiczne do określonych haseł).

Przeszukiwanie możliwe jest także z poziomu okienka dialogowego, które umożliwia wyszukiwanie haseł: zaczynających się od określonego ciągu znaków lub kończących się nań, zawierających określony ciąg znaków lub dokładnie w podanej formie a fronte, a tergo w hasłach

²⁹ Elektroniczna wersja oparta jest częściowo na drukowanych materiałach t. 1, z. 1–5, Kraków 1999–2004.

już opracowanych, ale też właśnie opracowywanych, z możliwością przeszukiwania również haseł w indeksie.

Wydanie drukowane: tylko t. 1, z. 1–5, Kraków 1999–2004.

7.2.8. Słowniki łaciny średniowiecznej w Polsce

7.2.8.1. SŁŚP: *Słownik łaciny średniowiecznej w Polsce* (1953–1988)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=15584&from=&dirids=72&tab=1&lp=2&QI=>

Wymogi techniczne: dostęp ograniczony, konieczność kontaktu z Pracownią Łaciny Średniowiecznej IJP PAN.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika, t. 1–8 (A–S, z z. 2, dodatkowym), Wrocław 1953–1988.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego przeszukiwania tekstu (zapisanego w formacie plików image/x.djvu z dostępnym OCR) oraz jego kopiowania (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi), lecz z wieloma błędami w odczycie znaków.

Wydanie drukowane: SŁŚP, t. 1–8, Wrocław 1953–1988.

7.2.8.2. ESŁŚP: *Elektroniczny słownik łaciny średniowiecznej w Polsce* (2011 – praca w toku)

Forma dostępu: online, <http://scriptores.pl/elexicon/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne słownika z wyszukiwarką, oparte na materiałach drukowanej wersji *Słownika łaciny średniowiecznej w Polsce* (t. 1–8, do litery S, 1953–).

Zawartość: elektroniczna wersja *Słownika łaciny średniowiecznej w Polsce* z wyszukiwarką, projekt rozwojowy, redagowany przez zespół Pracowni Łaciny Średniowiecznej IJP PAN w składzie: Aleksandra Kulbicka, Anna Ledzińska, Agnieszka Maciąg, Krzysztof Nowak, Krzysztof Pawłowski, Michał Rzepliela.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: zaawansowane możliwości przeszukiwania bazy. Zawartość słownika można przeszukiwać na wiele sposobów. Z poziomu okienka dialogowego możliwe jest wyszukiwanie poprzez wprowadzony ciąg znaków oddający wyniki wyszukiwania a fronte. Otwierające się okienko prezentuje ogólną wersję artykułu hasłowego, zawierającego: formę, odmianę, etymologię, informację o części mowy oraz znaczenie (znaczenia) formy. Z zakładki „Pełna wersja” można wyświetlić wersje hasła z poświadczeniami formy i ich lokalizacją. Zakładka „Więcej” umożliwia sprawdzenie notowania formy w innych słownikach oraz dostępnych online korpusach łaciny. Z tego poziomu wyszukiwania otrzymujemy również dostęp do listy haseł w formie hiperłączy, sytuujący poszukiwany przez nas ciąg znaków (hasło) w obrębie układu alfabetycznego (hasła poniżej i powyżej). Wyszukiwarka umożliwia także przeszukiwanie zaawansowane: z zakładki „Zaawansowane” możemy wprowadzić filtry zawężające poszukiwania do wyrazów hasłowych, definicji, cytatów z uwzględnieniem dodatkowych kryteriów, takich jak: morfologia (wybór części mowy, typu odmiany), etymologia (wybór języka, glosy polskiej), znaczenie formy (zawężenie do określonych kategorii semantycznych oraz słowa w definicjach polskiej i łacińskiej).

Wyszukiwarka umożliwia także przeszukiwanie źródeł słownika (zakładka „Źródła”) poprzez wybór skrótu, autora, tytułu i rodzaju źródła. Wynik wyszukiwania może odesłać nas do wersji online tekstu źródłowego (jeśli jest dostępna), który można przeszukiwać w zależności od możliwości oferowanych przez wydawcę elektronicznego.

Wydanie drukowane: *Słownik łaciny średniowiecznej w Polsce*, t. 1–, 1953–.

7.2.9. Słowniki i atlasy dialektologiczne

7.2.9.1. SGP PAN: *Słownik gwar polskich*

(1979–2013)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=15429&from=&dirids=72&tab=1&lp=2&QI=>

Wymogi techniczne: do t. 1–7 (tylko do z. 1, t. 7) pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, do t. 7 (od z. 2) dostęp ograniczony, konieczność kontaktu z Pracownią Dialektologii Polskiej IJP PAN.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika, t. 1–7 (A–F), Kraków 1979–2010.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: format plików image/x.djvu z dostępnym OCR – możliwość przeszukiwania tekstu oraz jego kopiowania z wieloma błędami w odczycie znaków (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi).

Wydanie drukowane: SGP PAN, t. 1–7, Wrocław–Kraków 1979–2010.

7.2.9.2. SGOWiM: *Słownik gwar Ostródzkiego, Warmii i Mazur*

(praca w toku)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=15588&from=&dirids=72&tab=1&lp=5&QI=>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne (skany) tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika, t. 1–6 (A–Pó), Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1987–2014.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania tekstu (zapisanego w formacie image/x.

djvu z dostępnym OCR) oraz jego kopiowania (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi), lecz z wieloma błędami w odczycie znaków.

Wydanie drukowane: SGOWiM, t. 1–6, Wrocław 1987–2014.

7.2.9.3. SGMP: *Słownik gwary miejskiej Poznania*

red. Monika Gruchmanowa, Bogdan Walczak (1997)

Forma dostępu: online, <http://www.poznan.pl/mim/slownik/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: internetowe wydanie słownika jest uproszczoną wersją wydanego drukiem *Słownika gwary miejskiej Poznania*, opracowanego przez zespół badaczy z Zakładu Języka Polskiego Instytutu Filologii Polskiej UAM pod kierunkiem Moniki Gruchmanowej i Bogdana Walczaka (1997). Edycja cyfrowa tego dzieła jest udostępniona w portalu <http://www.poznan.pl/> prowadzonym przez Urząd Miasta Poznania. SGWP notuje używane przez mieszkańców Poznania potoczne i codzienne słownictwo (gwarę miejską) z jego cechami dialektalnymi i regionalnymi oraz zapożyczeniami. Uproszczenie słownika w wersji online dotyczy głównie jego mikrostruktury, na którą składają się maksymalnie następujące elementy: (1) forma hasłowa, (2) informacja gramatyczna, (3) kwalifikator, (4) definicja, (5) przykłady użycia (źródła przykładów są dostępne tylko w wydaniu drukowanym), (6) związki frazeologiczne (z kwalifikatorami, definicją znaczeniową i przykładami użycia). Na stronie słownika dostępne są także materiały dodatkowe, takie jak *Słowo wstępne* oraz rozwinięcie stosowanych kwalifikatorów i innych skrótów.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego przeszukiwania bazy. Oprogramowanie umożliwia kopowanie tekstu (w tym całych haseł) bez błędnego odczytu znaków oraz wyszukiwanie haseł według listy alfabetycznej i z poziomu okienka dialogowego po wpisaniu danej formy słownikowej lub ciągu liter

występujących w określonej formie hasłowej. System nie wyszukuje artykułów hasłowych na podstawie dopasowania formy fleksyjnej (form fleksyjnych) do danego leksemu, będącego główką hasła.

Dodatkowe możliwości oprogramowania: liczne hiperłącza, możliwość opublikowania treści słownika w portalu społecznościowym, np. na Facebooku.

Wydanie drukowane: SGMP 1997.

7.2.9.4. SH: *Słownik huculski*

Jan Janów (2001)

Forma dostępu: online, http://rcin.org.pl/dlibra/docmetadata?id=24698&from=&dirids=72&ver_id=&lp=14&QI=

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika opracowanego przez Janusza Riegera na podstawie materiałów Jana Janowa i Stefana Hrabca.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość prostego przeszukiwania tekstu oraz jego kopiowania (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi), lecz z wieloma błędami w odczycie znaków; pliki zapisano w formacie image/x.djvu z dostępnym OCR.

Wydanie drukowane: SH, oprac. J. Rieger, Kraków 2001.

7.2.9.5. Zbor: *Słownik gwary Zakopanego i okolic*

Juliusz Zborowski (2009)

Forma dostępu: online, http://rcin.org.pl/dlibra/docmetadata?id=2338&from=&dirids=72&ver_id=&lp=1&QI=

Wymogi techniczne: dostęp ograniczony, konieczność kontaktu z Pracownią Dialektologii Polskiej IJP PAN (możliwość wygenerowania loginu i hasła dostępu).

Rodzaj wydania elektronicznego: wydanie elektroniczne tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika drukowanego, opracowanego w IJP PAN na podstawie rękopiśmiennych materiałów Juliusza Zborowskiego.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania tekstu (zapisanego w formacie image/x.djvu z dostępnym OCR) oraz jego kopiowania (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi), lecz z wieloma błędami w odczycie znaków.

Wydanie drukowane: Zbor, Zakopane–Kraków 2009.

7.2.9.6. **MAGP: *Mały atlas gwar polskich*** (1957–1970)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=36303&from=&dirids=72&tab=1&lp=4&QI=>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału atlasu, t. 1–13, Wrocław–Kraków 1957–1970.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: format plików image/x.djvu z dostępnym OCR – możliwość przeszukiwania tekstu oraz jego kopiowania (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi), lecz z wieloma błędami w odczycie znaków.

Wydanie drukowane: MAGP, t. 1–13, Wrocław–Kraków 1957–1970.

7.2.9.7. **AJPPz: *Atlas językowy polskiego Podkarpacia – zeszyty z badań gwarowych*** (1930–1934)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=41215&from=&dirids=1&tab=1&lp=39&QI=>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne tekstu rękopiśmiennego.

Zawartość: skany rękopiśmiennych zeszytów z badań gwarowych z lat 1930–1934.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: format plików image/x.djvu bez dostępnego OCR – brak możliwość przeszukiwania tekstu oraz jego kopiowania.

Wydanie drukowane: brak – teksty rękopiśmienne.

7.2.9.8. *AGM: Atlas gwar mazowieckich*

(1971–1992)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=15533&from=&dirids=72&tab=1&lp=1&QI=>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne (skany) tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału atlasu, t. 1–10, Wrocław 1971–1992.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania tekstu (zapisanego w formacie image/x.djvu z dostępnym OCR) oraz jego kopiowania (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi), lecz z wieloma błędami w odczycie znaków.

Wydanie drukowane: AGM, t. 1–10, Wrocław 1971–1992.

7.2.9.9. *AJŚ: Atlas językowy Śląska*

Alfred Zaręba (1969–1996)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=43411&from=&dirids=1&tab=1&lp=16&QI=>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału atlasu, t. 1–8, Kraków–Warszawa 1969–1996.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: format plików image/x.djvu z dostępnym OCR – możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania tekstu według ciągu liter oraz jego kopiowania (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi), lecz z wieloma błędami w odczycie znaków.

Wydanie drukowane: AJS, t. 1–8, Kraków–Warszawa 1969–1996.

7.2.10. Słowniki etymologiczne³⁰

7.2.10.1. SP: *Słownik prasłowiański*

Franciszek Sławski, Mariola Jakubowicz (1974–2001)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=6907&from=&dirids=1&tab=1&lp=16&QI=>

Wymogi techniczne: dostęp ograniczony, konieczność kontaktu z Pracownią Języka Prasłowiańskiego IS PAN.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne (skany) tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika, t. 1–8 (A–Gy), Wrocław 1974–2001.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: format plików image/x.djvu z dostępnym OCR – możliwość przeszukiwania tekstu (rozpoznanie tekstu polskiego) oraz jego kopiowania (aktywna ikonka lornetki

³⁰ *Słownik etymologiczny języka polskiego* A. Brücknera (SEBr, Kraków 1927) został opisany w rozdziale 7.1.3.10. Inne słowniki XIX i I. połowy XX w. są dostępne pod adresem https://pl.wikisource.org/wiki/Słownik_etymologiczny_języka_polskiego

i aktywne „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi), lecz z wieloma błędami w odczycie znaków.

Wydanie drukowane: SP, t. 1–8, Wrocław 1974–2001.

7.2.10.2. SEK: *Słownik etymologiczny Kaszubszczyzny*

Wiesław Boryś, Hanna Popowska-Taborska (1994–2010)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=6833&from=&dirids=1&tab=1&lp=2&QI=>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne (skany) tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika, t. 1–6, Warszawa 1994–2010.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: format plików image/x.djvu z dostępnym OCR – możliwość prostego przeszukiwania tekstu (wyszukiwania ciągu znaków) oraz jego kopiowania (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi), lecz z wieloma błędami w odczycie znaków.

Wydanie drukowane: SEK, t. 1–6, Warszawa 1994–2010.

7.2.10.3. SEMSNO: *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*

red. Aleksandra Cieślíkowa (2000–2002)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=42984&from=&dirids=72&tab=1&lp=1&QI=>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne (skany) tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika, cz. 1–7 (z suplementem), Kraków 2000–2002.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego przeszukiwania tekstu (format plików image/x.djvu z dostępnym OCR) według ciągu liter oraz jego kopiowania (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi), lecz z wieloma błędami w odczycie znaków.

Wydanie drukowane: SEMSNO, cz. 1–7, Kraków 2000–2002.

7.2.11. Słowniki onomastyczne

7.2.11.1. SSNO: *Słownik staropolskich nazw osobowych*

red. Witold Taszycki (1965–1987)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=39927&from=&dirids=72&tab=1&lp=8&QI=>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne (skany) tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika, t. 1–7 (z suplementem), Wrocław 1965–1987.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: format plików image/x.djvu z dostępnym OCR – możliwość przeszukiwania tekstu oraz jego kopiowania (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi), lecz z wieloma błędami w odczycie znaków.

Wydanie drukowane: SSNO, t. 1–7 (z suplementem), Wrocław 1965–1987.

7.2.11.2. NMP: *Nazwy miast Polski*

Kazimierz Rymut (1987)

Forma dostępu: online http://rcin.org.pl/dlibra/docmetadata?id=24803&from=&dirids=1&ver_id=&lp=32&QI=

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne (skany) tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika, Wrocław 1987.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania tekstu (zapisanego w formacie image/x.djvu z dostępnym OCR) poprzez wpisanie ciągu liter oraz jego kopiowania (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi), lecz z wieloma błędami w odczycie znaków.

Wydanie drukowane: NMP, Wrocław 1987.

7.2.11.3. NMiejP: *Nazwy miejscowe Polski: historia, pochodzenie, zmiany*

red. Kazimierz Rymut (2004–2013)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/ijp/dlibra/publication?id=15454>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się, z wyjątkiem t. 9 (Po–Q), Kraków 2013 – dostęp ograniczony.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne (skany) tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika, t. 1–9 (A–Q), Kraków 2004–2013.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: format plików image/x.djvu z dostępnym OCR – możliwość przeszukiwania tekstu według ciągu znaków oraz jego kopiowania (aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu paska narzędzi), lecz z wieloma błędami w odczycie znaków.

Wydanie drukowane: NMiejP, t. 1–9, Kraków 2004–2013.

7.2.11.4. SNNP: *Słownik najstarszych nazwisk polskich*

Zofia Kaleta, *Słownik najstarszych nazwisk polskich: pochodzenie językowe nazwisk omówionych w „Historii nazwisk polskich”*, t. 1 (2007)

Forma dostępu: online, http://rcin.org.pl/dlibra/docmetadata?id=38217&from=&dirids=1&ver_id=&lp=56&QI=

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne (skany) tekstu drukowanego.

Zawartość: skany oryginału słownika, Warszawa 2007.

Możliwości i ograniczenia wyszukiwania danych w zasobach: format plików application/pdf obsługiwany przez program Adobe Reader – możliwość przeszukiwania tekstu pod kątem występowania określonego ciągu znaków i kopiowania go.

Wydanie drukowane: SNNP, Warszawa 2007.

7.2.11.5. *ESHP: Elektroniczny słownik hydronimów Polski* (2012–, praca w toku)

Forma dostępu: online, <http://eshp.ijp.pan.pl/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: prymarne wydanie elektroniczne.

Zawartość: elektroniczny słownik hydronimów Polski wykorzystujący jako podstawę bazę tekstową projektu badawczego „Nazwy wodne Polski”. Nad onomastykonem trwają obecnie prace w Pracowni Onomastyki IJP PAN pod kierunkiem Barbary Czopek-Kopeciuch. Baza oparta jest głównie na materiałach zaczerpniętych z opublikowanych tomów serii Hydronymia Europaea, ze słowników historyczno-geograficznych Polski w średniowieczu, z regionalnych monografii onomastycznych oraz zestawień hydronimów dorzecza Wisły i Odry, a także na danych Komisji Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych. ESHP zawiera ok. 40 tys. haseł głównych oraz ok. 25 tys. haseł odsyłaczowych notujących nazwy wodne z obszaru Polski w jej dzisiejszych granicach.

Artykuł hasłowy w prezentowanym onomastykonie obejmuje wszystkie nazwy, także innojęzyczne, określające dany obiekt wodny. Tytułem hasła jest urzędowa forma nazwy wodnej lub przy braku notowań przez KNMiOF – jej wersja oficjalna. Po tytule hasła podany jest typ obiektu wodnego, informacja o długości cieków w kilometrach, a dla zbiorników wodnych (jeziora, stawy) – o powierzchni w hektarach. Artykuł zawiera informację o lokalizacji obiektu wodnego oraz

materiał historyczny (dokumentację) w porządku chronologicznym. Po materiale historycznym przedstawiana jest etymologia nazwy wodnej (litery A–C). Hasło zamyka literatura podawana w wyborze, cytowany jest odpowiedni tom HE wraz z nazwiskiem autora, także skróty tytułów innych monografii onomastycznych, słowniki historyczno-geograficzne oraz opracowania przynoszące istotne informacje źródłowe lub etymologiczne.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwe jest wyszukiwanie proste z poziomu okienka dialogowego na stronie tytułowej (wyszukiwanie podanego ciągu znaków w tytule artykułu hasłowego), a także zaawansowane, z użyciem szczegółowych kryteriów (np. poprzez typ obiektu, dokumentację, datę notowania). Opis sposobów zaawansowanego przeszukiwania zawartości słownika oraz składni za pytań stosowanej przy wpisywaniu postaci tytułu artykułu hasłowego znajduje się w zakładce „Informacje” → „Pomoc” (prawy górny róg paska narzędzi na stronie głównej). Artykuł hasłowy można kopiować do pliku tekstowego.

7.2.12. Słowniki języka autorów

7.2.12.1. SPJK: *Słownik polszczyzny Jana Kochanowskiego* red. Marian Kucała (1994–2008)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=41880&tab=3>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się; format pliku image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skany wydanych drukiem czterech tomów *Słownika polszczyzny Jana Kochanowskiego*, pod red. Mariana Kucały (t. 1–4, 1994–2008), obejmujących hasła do litery Ś i opracowanych przez zespół badaczy w IJP PAN. Digitalizacją nie został jeszcze objęty ostatni tom opracowania (SPJK 2012), zawierający artykuły hasłowe od litery T do Ż, wraz z indeksem a tergo.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość prostego przeszukiwania tekstu – plik z dostępnym tzw. brudnym OCR, w którym można kopiować tekst (z dużym prawdopodobieństwem błędnego odczytu znaków) oraz wyszukiwać dany ciąg liter, o czym świadczą aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu na pasku narzędzi.

Wydanie drukowane: SPJK, Kraków 1994–2008.

7.2.12.2. ISJChP: *Indeks a tergo do „Słownika Jana Chryzostoma Paska”*

oprac. Anna Pasoń, Kazimierz Żelazko, pod kier. Stanisława Skorupki, Salomei Szlifersztejnowej (1976)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/plain-content?id=3342>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się; format pliku image/x.djvu.

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skany wydane go drukiem *Indeksu a tergo do „Słownika Jana Chryzostoma Paska”*, opracowanego w IJP PAN pod kierunkiem Stanisława Skorupki i Salomei Szlifersztejnowej (1976). W wersji cyfrowej nie został udostępniony sam *Słownik języka Jana Chryzostoma Paska*, pod red. Haliny Konecznej (t. 1–2, 1965–1973), ale jak podaje Magdalena Majdak, omawiając to dzieło w opracowaniu na stronie www.leksykografia.uw.edu.pl/slowniki, materiał z niego został w większości włączony do elektronicznego *Słownika języka polskiego XVII i XVIII wieku* (zob. <http://www.sxvii.pl>).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość ograniczonego, prostego przeszukiwania tekstu – plik z dostępnym tzw. brudnym OCR, w którym można kopiować tekst (z dużym prawdopodobieństwem błędnego odczytu znaków) oraz wyszukiwać dany ciąg liter, o czym świadczą aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu na pasku narzędzi.

Wydanie drukowane: *Indeks a tergo do „Słownika Jana Chryzostoma Paska”*, Wrocław–Kraków 1976.

7.2.12.3. SJAM: *Słownik języka Adama Mickiewicza*

red. Konrad Górski, Stefan Hrabec (1962–1983)

Forma dostępu: online, dostęp ograniczony tylko z komputerów w czytelni Biblioteki UJK: <http://dlibra.ujk.edu.pl/dlibra/publication?id=403&tab=3>

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skany wydanych drukiem jedenastu tomów *Słownika języka Adama Mickiewicza*, pod red. Konrada Górskiego oraz Stefana Hrabca (1962–1983).

Wydanie drukowane: SJAM, Kraków–Wrocław 1962–1983.

7.2.12.4. SJCN: *Internetowy słownik języka Cypriana Norwida*

oprac. Jadwiga Puzynina, Tomasz Korpysz (2009–2016)

Forma dostępu: online, <http://www.sownikjezykanorwida.uw.edu.pl/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Rodzaj wydania elektronicznego: prymarne wydanie elektroniczne.

Zawartość: ten pierwszy ogólnie dostępny online słownik języka autora powstaje w ramach trwającego projektu badawczego realizowanego w Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida Wydziału Polonistyki UW (PSJCN UW) przez Jadwigę Puzyninę i Tomasza Korpysza przy współpracy merytorycznej Jolanty Chojak, a technicznej – Jadwigi Miernik i Mateusza Żółtaka. Źródło materiału słownikowego stanowi kartoteka PSJCN UW, przygotowana w latach 1983–1989 na podstawie wydanych przez Juliusza W. Gomulickiego *Pism wszystkich Cypriana Norwida* (t. 1–11, 1971–1876), z dodanymi opublikowanymi później tekstami w postaci listów i notatek. Bezpośrednią podstawą opracowania internetowego jest pełna zdigitalizowana wersja w formie skanów jedenastu tomów *Pism wszystkich*, z dodatkiem licznych poprawek i uzupełnień poczynionych dzięki informacjom zawartym w kartotece. Tak więc SJCN notuje niemal wszystkie wyrazy pospolite obecne

w twórczości Norwida wraz z pełną ilustracją materiałową. Co więcej, jak podaje się na stronie słownika, „zapis lokalizacji wszystkich użyć słownictwa pism Norwida” zamierza się „prezentować w słowniku podstawowym, obejmującym użycia nazw pospolitych, i w dwóch indeksach: 1. indeksie nazw własnych oraz 2. indeksie charakterystycznych dla zapisów Norwida wyrażen z tzw. dywizem łączącym (typu: *wiek-złoty*)” (zob. zakładka „Zawartość i budowa słownika” – <http://www.sloownikjezykanorwida.uw.edu.pl/index.php?budowa>).

Obecna wersja słownika zawiera blisko 30 tys. jednostek hasłowych, w tym wieloznacznych nieco ponad 2,5 tys., i nie obejmuje większości spójników i przymków oraz części partykuł, jednak w przyszłości planuje się uwzględnienie użyć także i tych części mowy. Prace nad słownikiem trwają, tak więc choć użytkownik może skorzystać już ze wszystkich haseł, to nie każde z nich będzie w ostatecznej i pełnej postaci.

Struktura artykułu hasłowego obejmuje przede wszystkim takie elementy, jak: (1) wyraz hasłowy (w formie w zasadzie zgodnej ze współczesną normą ortograficzną), (2) określenie części mowy z ewentualnymi dodatkowymi informacjami gramatycznymi, (3) liczba wszystkich użyć wyrazu hasłowego, (4) liczba użyć z podziałem na poezję i prozę, (5) informacja o ewentualnej liczbie użyć wyrazu hasłowego we frazeologizmach w poezji i w prozie (skrót: fr), (6) definicja, (7) dane dotyczące lokalizacji, którym towarzyszą liczne kwalifikatory oraz możliwe warianty graficzne, (8) frazeologizmy, przysłowia i użycia przenośne, (9) warianty (fonetyczne, fleksyjne) bądź skróty lub zapisy cyfrowe, (10) informacje o archaicznej rekcji (rozumianej szeroko, jako łączliwość składniowa), (11) odsyłacze (do innych haseł słownika podstawowego bądź do haseł w indeksie nazw własnych). Wszystkie szczegółowe materiały dotyczące makro- i mikrostruktury słownika są dostępne w poszczególnych zakładkach na stronie głównej słownika.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego przeszukiwania bazy. Oprogramowanie umożliwia kopiowanie całości lub fragmentów artykułu hasłowego, wyświetlenie wersji

do druku oraz wyszukiwanie proste haseł czy grupy haseł z poziomu okienka dialogowego: (1) według listy a fronte, (2) według listy a tergo, (3) zaczynających się na jakąś literę bądź ciąg liter, (4) zawierających dowolny ciąg znaków, (5) kończących się na dowolny ciąg znaków, (6) mających dokładnie jakąś postać oraz (7) mieszczących się w określonym przedziale liter.

Możliwe jest także ograniczenie zasięgu wyszukiwania do haseł, znaczeń czy lokalizacji, a także wyszukiwanie zaawansowane, które jest dostępne tylko wtedy, gdy wcześniej zostanie wybrane jakieś hasło lub zakres haseł. Możliwymi filtrami przeszukiwania zaawansowanego są: (1) hipotetyczne neologizmy, (2) kwalifikacja gramatyczna, (3) wyrazy mające przynajmniej dwa znaczenia, (4) zakres materiału źródłowego, (5) wyrazy hasłowe pochodzące z rękopisów, (6) wyszukiwanie wyrazów hasłowych, których użycia znajdują się w określonych typach tekstów, (7) wyrazy hasłowe zawierające: (a) użycia, w których występują dywizy rozdzielające, (b) użycia, w których występują dywizy łączące, (c) użycia będące skrótami, (d) użycia będące wariantami fonetycznymi lub fleksyjnymi, (e) użycia wchodzące w skład przysłów bądź frazeologizmów, (f) użycia o przestarzałej lub autorskiej rekcji (zob. zakładka „Jak korzystać” – <http://www.slownikjezykanorwida.uw.edu.pl/index.php>).

Wydanie drukowane: publikacje powiązane – *Słownik języka Cypriana Norwida. Zeszyt próbny*, red. Jolanta Chojak (1988), oraz pięć zeszytów tematycznych:

1. *Słownictwo etyczne Cypriana Norwida. Część 1: Prawda, fałsz, kłamstwo*, red. Jadwiga Puzynina (1993).
2. Ewa Teleżyńska, *Nazwy barw w twórczości Cypriana Norwida* (1994).
3. *Słownictwo estetyczne Cypriana Norwida*, red. Jolanta Chojak (1994).
4. Tomasz Korpysz, Jadwiga Puzynina, *Wolność i niewola w pismach Cypriana Norwida* (1998).
5. Anna Kadyjewska, Tomasz Korpysz, Jadwiga Puzynina, *Chrześcijaństwo w pismach Cypriana Norwida* (2000).

7.2.13. Słowniki polszczyzny potocznej

7.2.13.1. SPLP: *Słownik polskich leksemów potocznych*

red. Władysław Lubaś (2001–2013)

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=39408&tab=3>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się (tylko do t. 1–4).

Rodzaj wydania elektronicznego: wtórne wydanie elektroniczne.

Zawartość: skany wydanych drukiem siedmiu tomów *Słownika polskich leksemów potocznych*, pod red. Władysława Lubasia (t. 1–7, 2001–2013), obejmujących hasła od litery A do Oż, opracowanych przez zespół badaczy w IJP PAN. Ogólnie dostępne są jednak tylko cztery pierwsze tomy (do litery L) i aby móc skorzystać z pozostałych trzech³¹, należy skontaktować się z właściwą pracownią IJP PAN. W wersji cyfrowej nie zostały ujęte w RCIN kolejne trzy tomy tego drukowanego opracowania, pod redakcją Władysława Lubasia i Katarzyny Skowronek (t. 8–10, 2015–2016), zawierające hasła do liter Pir.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość prostego przeszukiwania tekstu – plik z dostępnym tzw. brudnym OCR, w którym można kopiować tekst (z dużym prawdopodobieństwem błędnego odczytu znaków) oraz wyszukiwać dany ciąg liter, o czym świadczą aktywna ikonka lornetki i aktywne „T” w lewym górnym rogu na pasku narzędzi.

Wydanie drukowane: SPLP, Kraków 2001–2013.

³¹ Na stronie RCIN znajduje się następująca informacja: „Ta publikacja, zgodnie z Ustawą o prawie autorskim i prawach pokrewnych, obecnie udostępniona jest wyłącznie w bibliotece Instytutu Konsorcjum RCIN, który zdigitalizował tę pozycję, i będzie dostępna dla wszystkich po uzyskaniu zgody autorów lub ich spadkobierców” (zob. <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=39408&tab=3>).

8. KARTOTEKI

Kartoteki słowników i innych prac naukowych powstających w IJP PAN, zebrane w zbiorach RCIN, to zdigitalizowane (wtórnie wydane elektronicznie) materiały i fiszki (rękopisy lub maszynopisy), które zostały udostępnione w formie plików graficznych w Federacji Bibliotek Cyfrowych. Są to zbiory bez możliwości wyszukiwania danych w tekście, o czym świadczy – w zależności od typu przeglądarki i zainstalowanego oprogramowania – albo pasek narzędzi tylko z możliwością przeglądania kolejnych skanów, albo nieaktywna ikonka lornetki u góry po lewej stronie na pasku zadań.

8.1. Kartoteki prac historycznojęzykowych i słowników historycznej polszczyzny

- **KSSStp: Kartoteka *Słownika staropolskiego***

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=43801&tab=3>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

- **ŽSSStp: Źródła do kartoteki SSStp**

Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/doccontent?id=26853&from=FBC>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

- **ASStp: Aneks do SStp**
Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=44447&tab=3>
Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.
Zawartość: m.in. orytle prawa magdeburskiego, teksty wielkopolskich rot sądowych z XIV i XV w.

- **KSP XVI: Kartoteka *Słownika polszczyzny XVI wieku***
Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=23662&tab=3>
Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

- **KSJP XVII-XVIII: Kartoteka *Słownika języka polskiego XVII i 1. połowy XVIII wieku***
Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=20029&tab=3>
Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

- **KRozp: Kartoteka *Rozmyślania przemyskiego***
Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=43483&from=&dirids=72&tab=1&lp=9&QI=>
Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.
Zawartość: ekscerpcja zabytku wykonana na matrycach według transliteracji Henryka Kowalewicz, Pracownia Słownika Staropolskiego IJP PAN.

- **KSLŚ: Kartoteka *Słownika łaciny średniowiecznej***
Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=31986&from=&dirids=72&tab=1&lp=10&QI=>
Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

8.2. Kartoteki prac dialektologicznych i onomastycznych

- **KSSNO: Kartoteka *Słownika staropolskich nazw osobowych* (SSNO)**
Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=22867&tab=3>
Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.
- **KNMiejP: Kartoteka *Słownika nazw miejscowych Polski* (NMiejP)**
Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=38790&from=&dirids=72&tab=1&lp=11&QI=>
Wymogi techniczne: dostęp ograniczony, konieczność kontaktu z Pracownią Onomastyki IJP PAN.
- **KT: Kartoteka toponomastyczna – varia**
Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=36341&from=&dirids=72&tab=1&lp=4&QI=>
Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.
Zawartość: zapisy historyczne, materiały gwarowe prof. Kazimierza Rymuta, [materiały gwarowe Anny Kowalskiej](#), [zapisy gwarowe](#) (m.in. z woj. tarnowskiego, krakowskiego, kieleckiego i radomskiego), Pracownia Onomastyki IJP PAN.
- **KAP XVI–XVIII: Kartoteka *Antroponimii Polski od XVI do XVIII wieku* (*Antroponimia Polski od XVI do XVIII wieku*, red. Aleksandra Cieślikowa)**
Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=31636&from=&dirids=72&tab=1&lp=7&QI=>
Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

- **KMAGP: Kartoteka *Małego atlasu gwar polskich* (MAGP)**
Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=42738&from=&dirids=1&tab=1&lp=17&QI=>
Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.
- **KSGP PAN: Kartoteka *Słownika gwar polskich PAN* (SGP PAN)**
Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=37156&tab=3>
Wymogi techniczne: dostęp ograniczony, konieczność kontaktu z Pracownią Dialektologii Polskiej IJP PAN. Wygenerowanie loginu i hasła za pośrednictwem administracji IJP PAN Kraków.
- **KAJŚ: Kartoteka *Atlasu językowego Śląska* (AJŚ)**
Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/publication/42739>
Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.
- **KSGOWiM: Kartoteka *Słownika gwar Ostródzkiego, Warmii i Mazur* (SGOWiM)**
Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=18953&tab=3>
Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.
- **KOLA: Kartoteka *Ogólnosłowiańskiego atlasu językowego***
Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=46466&from=&dirids=72&tab=1&lp=7&QI=>
Wymogi techniczne: dostęp ograniczony, konieczność kontaktu z Pracownią Etymologii i Geolingwistyki IJP PAN.
Zawartość: materiały do *Ogólnosłowiańskiego atlasu językowego* z 88 punktów na terenie Polski.

- **KALE: Kartoteka *Atlasu językowego Europy***
Forma dostępu: online, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=49860&from=&dirids=72&tab=1&lp=8&QI=>
Wymogi techniczne: dostęp ograniczony, konieczność kontaktu z Pracownią Etymologii i Geolingwistyki IJP PAN.
Zawartość: materiały do map Atlas Linguarum Europae³².

³² Strona polska wykonała dla *Atlasu językowego Europy* 7 map: bleuet ‘chaber bławatek’ (fasc. 5, 1997, Zakład Językoznawstwa IJP PAN pod kier. Mieczysława Szymczaka), bouleau ‘brzoza’ (fasc. 2, 1986, Zakład Językoznawstwa IJP PAN pod kier. Mieczysława Szymczaka), orge ‘jęczmień’ (fasc. 5, 1997, Zenon Leszczyński), tomate ‘pomidor’ (fasc. 7, 2007, Janusz Siatkowski), peigne ‘grzebień’ (fasc. 7, 2007, Janusz Siatkowski), papier ‘papier’ (fasc. 9, 2015, Przemysław Dębowski, Jadwiga Waniakowa), crayon ‘ołówek’ (fasc. 9, 2015, Przemysław Dębowski, Jadwiga Waniakowa).

9. KORPUSY JĘZYKA POLSKIEGO

W przedstawionym poniżej opisie celowo nie uwzględniliśmy korpusów równoległych (rozumianych jako zbiór tekstów wraz z ich przekładami na inny język), ponieważ doczekały się one odrębnych opracowań, takich jak: *Praktyczny przewodnik po korpusach języków słowiańskich*, pod red. Mileny Hebal-Jezińskiej (2014; dostępny online, do pobrania, zob. http://www.iszip.uw.edu.pl/files/pdf/praktyczny_przewodnik.pdf) oraz *Polsko-języczne korpusy równoległe*, pod red. Ewy Gruszczyńskiej i Agnieszki Leńko-Szymańskiej (2016; zob. http://rownolegle.blog.ils.uw.edu.pl/files/2016/03/0000_Korpusy.pdf).

Z tych samych względów nie omawiamy szczegółowo ani Narodowego Korpusu Języka Polskiego, ani wyszukiwarki IPI PAN czy PELCRA, które zostały drobiazgowo przedstawione w pracy zbiorowej z 2012 r., również udostępnionej w internecie (zob. Przepiórkowski i in. (red.) 2012; http://nkjp.pl/settings/papers/NKJP_ksiazka.pdf).

9.1. NKJP: Narodowy Korpus Języka Polskiego

(2008–2010)

Forma dostępu: online, <http://nkjp.pl/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Forma wydania elektronicznego: teksty wtórnie lub powtórnie³³ wydane elektronicznie.

Zawartość: korpusy językowe, w tym także NKJP, należą do zasobów cyfrowych bardzo obszernych i dysponujących najbardziej zaawansowanymi możliwościami i narzędziami wyszukiwania danych. NKJP w wersji zrównoważonej³⁴ obejmuje 300 mln segmentów, a w wersji pełnej – 1,8 mld segmentów. Teksty zawarte w NKJP (a ściśle mówiąc, w korpusie zrównoważonym) są datowane od 1945 r., choć od tej reguły trafiają się pewne wyjątki w wypadku tekstów literackich, dla których data została przesunięta na początek XX w. (aby móc ująć ważne dla współczesnej kultury polskiej, a wydane po 1936 r. dzieła m.in. Reymonta, Żeromskiego czy Dołęgi-Mostowicza). NKJP jest korpusem znakowanym morfoskładniowo, sensami słów, składniowo, a także dokonano w nim anotacji jednostek nazewniczych (zob. Przepiórkowski i in. (red.) 2012: 49–193).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość bardzo zaawansowanego przeszukiwania bazy za pomocą wyszukiwarek omówionych poniżej.

9.1.1. Wyszukiwarka IPI PAN (2008–2010)

Forma dostępu: online, <http://nkjp.pl/poliqarp/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: aby przeszukać zasoby, zwykle wybiera się podkorpus zrównoważony NKJP. Jeśli jednak nie zależy nam na zrównoważeniu stylistycznym badanych tekstów, ale na

³³ Przypomnijmy, że zgodnie z przyjętą klasyfikacją zasobów cyfrowych korpusy należą do tej grupy, w której znajdują się zarówno zasoby wtórnie elektroniczne – powstałe w wyniku digitalizacji właściwej, jak i zasoby powtórnie elektroniczne, a więc „urodzone jako cyfrowe”, już na etapie tworzenia wprowadzone do pamięci komputera, i powtórnie poddane obróbce cyfrowej w celu ich ponownej edycji elektronicznej.

³⁴ Zrównoważenie w korpusie to dbanie o to, aby w jego budowie żaden z elementów nie dominował nad innym (zob. Przepiórkowski i in. (red.) 2012: 25–36).

odnalezieniu konkretnej formy, konkretnego użycia, to można wybrać podkorpus pełny. W celu zmiany sposobu wyświetlania danych językowych na bardziej czytelny należy kliknąć: „Ustawienia (Settings)” → „Pokazuj tylko segmenty (Show: in match segments only)” itd. + „Sortuj wyniki (Sort results)” (m.in. w zależności od prawo- lub lewostronnego kontekstu) + „Wyników na stronę³⁵ (Results per page)” → „300” (można wpisać tyle wyników, ile potrzebujemy).

Za pomocą wyszukiwarki IPI PAN korpus można przeszukiwać na rozmaite sposoby:

- a. najprostsze wyszukiwanie (wszystkie formy danego leksemu)
[base=.....], np. [base=ożyna], [base=robić], [base=piękny];
- b. przykłady stosowania najprostszych symboli:
 - lub: | np. [base=matka][base=ojciec]
 - i: & np. [pos=subst & cas=dat] (rzeczowniki i w celowniku)
 - nie: ! np. [base=malować & !pos=ger] (formy fl. malować i nie formy);
- c. wyszukiwanie ciągu znaków, np.
 - wyszukiwanie dowolnej liczby znaków po wpisanym ciągu liter: wyprodukowany.*
 - wyszukiwanie jednego znaku po wpisaniu danego ciągu liter: wyprodukowan*.
 - wyszukiwanie dowolnego ciągu znaków przed podanym ciągiem lub po nim: .*sku (wyniki: polsku, angielsku...) dez.* (wyniki: dezaktywacja, dezaprobata...) "(pod|na|za|wy)robić.*" (podrobić, narobić, wyrobić...);
- d. wyszukiwanie konkretnej formy leksemu: [orth=.....], np. [orth=robił], [orth=Warszawa], [orth=warszawa], ale UWAGA! [orth=robił][orth=eś], a nie [orth=robiłeś], gdyż w NKJP ruchome końcówki czasu przeszłego to osobne segmenty;
- e. wyszukiwanie kolokacji: [] oznacza dowolny segment, ^ rozdziela wyrazy, np. []^[base=dom] lub [base=narobić]^[];

³⁵ Choć na stronie jest okienko umożliwiające zmianę języka interfejsu (z polskiego na angielski i odwrotnie), to obecnie i tak menu wyświetla się tylko po angielsku.

- f. wyszukiwanie kolokacji z konkretną częścią mowy: [pos=adj], [pos=verb] itd. zob. „Pomoc” → „Klasy gramatyczne”: <http://nkjp.pl/poliqarp/help/pl.html>), np. [pos=adj]^[base=mięśniak] lub [base=mięśniak]^[pos=adj], [base=agresywny]^[pos=subst] + „Ustawienia” → „Sortuj według prawego/lewego dopasowania”;
- g. wyszukiwanie przez metadane: np. ograniczenie stylistyczne: [pos=subst] {2} meta type=nd & kanał=książka lub ograniczenie roku lub autora, lub tytułu: [pos=subst] {2} meta created>=1951 & created<=1960 albo [pos=verb] meta (author=żeromski & title=popioły) bądź [base=ojczyzna] meta (author=sienkiewicz).

9.1.2. Wyszukiwarka PELCRA

(2008–2010)

Forma dostępu: online, <http://www.nkjp.uni.lodz.pl/index.jsp>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: wyszukiwanie danych językowych jest możliwe na dwa sposoby: poprzez przeszukiwanie konkordancji i przy użyciu kolokatora. Szczegółowa składnia zapytań dotycząca korzystania z zakładki „K Konkordancje” jest rozpisana na przykładach na podstronie wyszukiwarki: http://www.nkjp.uni.lodz.pl/help.jsp#skladnia_w_przykladach; zob. też Pęzik 2012a), tutaj nadmienimy jedynie, że:

- konkretnej formy szuka się, wpisując np. model lub modelem, lub biały dom,
- szuka się różnych form fleksyjnych, wpisując: model** lub biały** dom**,
- nie ma możliwości przeszukiwania zasobów poprzez pytanie o konkretne klasy i kategorie gramatyczne,
- po wyświetleniu się użyć, aby zobaczyć cały cytat wraz z pełnymi danymi źródłowymi, należy kliknąć znak „+” po prawej stronie,
- istnieje również możliwość wyszukiwania zaawansowanego (należy kliknąć w odpowiedni napis u góry po lewej stronie pod okienkiem

dialogowym), w tym wprowadzenia ograniczeń pod względem danych źródłowych, typu publikacji czy wyrazów występujących bądź niewystępujących w kontekście,

- dodatkowymi możliwościami oprogramowania są tu narzędzia „Czas” i „Profil”, dzięki którym dane językowe na temat danego słowa (jego frekwencji w tekstach w określonych latach oraz częstości pojawienia się w jakimś typie tekstu lub za pomocą danego kanału) podawane są zbiorczo w tabelarycznych zestawieniach liczbowych i na wykresie,
- wyniki można pobrać także z dodatkowymi metadanymi w postaci arkusza kalkulacyjnego MS Excel, po kliknięciu przycisku „Excel” (należy je otwierać bezpośrednio z programu MS Excel lub Open Office).

Przeszukiwanie bazy jest możliwe także pod kątem najczęstszych połączeń wyrazowych za pomocą niezwykle istotnego w językoznawstwie korpusowym i komputerowym narzędzia, jakim jest kolokator (również z opcją wyszukiwania zaawansowanego). Aby móc z niego skorzystać, należy:

- wpisać wyraz w okienku tekstowym, np. agresywny** (** oznacza żądanie wyszukania wszystkich form fleksyjnych),
- zaznaczyć interesującą nas część mowy kolokatu lub pozostawić dowolną,
- kliknąć ikonkę „Szukaj”,
- po wyświetleniu się konkordancji można kliknąć znak „+”, który pozwoli na rozwinięcie cytatu wraz z informacjami o źródle.

9.1.3. Wyszukiwarka SlopeQ

(PELCRA dla NKJP2, 2014–2016)

Forma dostępu: online, <http://pelcra.clarin-pl.eu/NKJP/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp (bezpłatny) z koniecznością założenia konta i logowania się.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: wyszukiwarka SlopeQ jest testową wersją nowej wyszukiwarki PECLRA dla NKJP 2. Umożliwia

ona bardziej wnikliwe i zaawansowane, ale jednocześnie i bardziej skomplikowane dla użytkownika przeszukiwanie bazy, w tym także wyszukiwanie metadanych, m.in. poprzez bogatszą składnię zapytań czy filtry wyszukiwania. Oferuje też lepsze wizualizacje danych językowych, eksport danych oraz dostęp programistyczny (zob. Pęzik 2015; http://clarin-pl.eu/pliki/warsztaty/korp_ref.pdf). Z językiem zapytań można się zapoznać, przeglądając materiały z zakładki „Pomoc” (zob. http://pelcra.pl/docs/doku.php?id=slopeq_for_nkjp)³⁶. Najogólniej mówiąc, możliwe są m.in. następujące sposoby pytania o dane językowe (zapytanie należy wpisać w główne okienko tekstowe):

- pytanie o konkretne formy wyrazowe (bez konieczności specjalnego zapisu zapytania),
- pytanie o wszystkie formy fleksyjne danego leksemu: symbol ** na końcu wyrazu lub zapis: <lemma=...>, np. konserwatywny** lub <lemma=konserwatywny>,
- pytanie z wykluczeniem czegoś, np. jakiejś formy fleksyjnej <lemma=dom>|!domem,
- zapytanie o wymiennie występujące formy wyrazowe w określonym kontekście, np. pisać|czytać bądź pisać|czytać list|listy,
- zapytanie o segmenty, np. o dowolny ciąg znaków przed określonym ciągiem liter lub po nim, np. .*sku lub dom.*, albo o jeden znak w miejscu kropki, np. polsk.,
- zapytanie o klasę czy kategorie gramatyczne, np. wyszukiwanie połączeń danego leksemu z kolokatem reprezentującym konkretną część mowy: <tag=adj.*> dom**; ogólne zapytanie zapisujemy więc tak: <tag=...>, podając w miejsce kropek skrót odpowiadający danemu znacznikowi morfosyntaktycznemu (zob. ich zestawienie <http://nkjp.pl/poliqarp/help/plse2.html#x3-20002>).

Po wpisaniu zapytania uzyskane wyniki możemy przeglądać i analizować, klikając w poszczególne pola: konkordancje, fasety (kanał przekazu, typ tekstu, kategorie WIKI – według klasyfikatora tematycznego tekstów WiKNN, zob. <http://pelcra.clarin-pl.eu/tools/classifier/#>), kolokacje. Istnieje także opcja wielostopniowego sortowania danych

³⁶ Obecnie cały interfejs oraz instrukcja ze składnią zapytań są dostępne tylko w języku angielskim.

(zgodnie ze składnią zapytań DisMax dla metadanych; zob. ikonka „Options” pod głównym okienkiem dialogowym). Należy podkreślić, że ta wyszukiwarka jest przeznaczona tylko dla specjalistów i zaawansowanych użytkowników tego rodzaju zasobów i narzędzi.

9.2. KJP PWN: Korpus języka polskiego PWN

Forma dostępu: online, <http://sjp.pwn.pl/korpus>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Zawartość: korpus w wersji zrównoważonej zawiera 70 mln słów, a w wersji pełnej liczy 100 mln słów. Obejmuje on teksty datowane od 1920 do 2005 r. KJP PWN był pierwszym internetowym korpusem polszczyzny. Inicjatorką jego powstania była Maria Krajewska, a redaktorem przez wiele lat był Marek Łaziński.

Jak podaje się na stronie KJP PWN, cechą odróżniającą ten zbiór od innych jest to, że uwzględni on dość dużo tekstów literackich: „Postanowiliśmy bowiem uwzględnić szczególnie żywą w Polsce tradycję autorytetu kulturalnego jako kryterium poprawności językowej” (zob. zakładka „O korpusie” w menu po lewej stronie). W wyniku znakowania plików tekstowych korpusu wzbogacono opis o dane dotyczące struktury tekstu, oznaczenie nietypowych lub błędnych wyrazów i konstrukcji, a także o informacje charakteryzujące autorów i uczestników rozmowy. Na stronie udostępnia się także opis struktury korpusu oraz podaje instrukcję, jak z niego korzystać.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego przeszukiwania bazy. Oprogramowanie umożliwia przeszukiwanie bazy z poziomu okienka dialogowego za pomocą: (1) zapytania o wszystkie formy fleksyjne danego leksemu (wystarczy wpisać jakiś wyraz bez żadnej specjalnej składni zapytań), (2) zapytania o dowolny zestaw liter po wpisaniu danym ciągu, np. *matk**, (3) zapytania o ciąg znaków zakończony dowolną, ale tylko jedną literą, np. *matk?*, (4) zapytania o konkretną formę lub wyrażenia czy frazę, np. „*matką*” bądź „*biały kruk*”. Szczegóły dotyczące możliwości korzystania z KJP PWN są dostępne w zakładce „Jak szukać”.

9.3. Monco: Korpus z wyszukiwarką Monco PL

(2016)

Forma dostępu: online, <http://monco.frazeo.pl/>

Wymogi techniczne: dostęp częściowy bez konieczności założenia konta i logowania się, dostęp pełny (np. do modułu „Pliki”) z koniecznością założenia konta i zalogowania się.

Zawartość: jest to obecnie najbardziej aktualny korpus współczesnej polszczyzny, zawierający blisko 2,5 mld słów (segmentów), zaczerpniętych z tekstów dostępnych w internecie. Korpus jest dynamiczny i powiększa się w zasadzie każdego dnia, dlatego też możliwe jest znalezienie poświadczeń dla użyć najnowszych polskich neologizmów, zapożyczeń semantycznych i strukturalnych.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość bardzo zaawansowanego przeszukiwania bazy. Wyszukiwarka Monco umożliwia wyszukiwanie według takich samych zapytań jak te podane przy opisie [SlopeQ](#) (zob. 9.1.3). Szczegółowa instrukcja dotycząca zasad przeszukiwania korpusu jest dostępna w zakładce „Narzędzia” → „Pomoc” (zob. <http://monco.frazeo.pl/help>). Została ona napisana w języku polskim, w sposób dość przystępny i zrozumiały dla początkującego użytkownika. Co więcej, bardziej czytelny (choć formalnie podobny, jeśli nie tożsamy) w porównaniu z wyszukiwarką SlopeQ jest interfejs strony, który pozwala na intuicyjne poruszanie się po witrynie i wybieranie określonych modułów. Podobnie jak w wypadku wyszukiwarki SlopeQ (po wpisaniu zapytania na stronie głównej w okienko dialogowe) ogląd danych językowych możliwy jest w ramach następujących modułów: konkordancje, podsumowanie, fasyty (typy tekstów), pliki. Mamy także dostęp do opcji wyszukiwania kolokacji (w zakładce „Narzędzia”). Dane językowe są ponadto wizualizowane i ujmowane statystycznie.

9.4. HASK: Interaktywna baza HASK

(2011–2012)

Forma dostępu: online, http://pelcra.pl/hask_pl/

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Zawartość: HASK jest interaktywną bazą połączeń wyrazowych, które są najczęstsze i które wygenerowano automatycznie z polskich i angielskich korpusów referencyjnych (zob. Pęzik 2013).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość bardzo zaawansowanego wyszukiwania danych za pomocą dwóch narzędzi. Pierwszym z nich jest przeglądarka kolokacji, która wyszukuje najczęstsze połączenia wyrazowe według tych samych zasad co PELCRA i sortuje je (według istotności) wraz z przykładami użyć (trzeba wpisać leksem, z którym szukamy kolokacji, następnie zaznaczyć klasy gramatyczne, do jakich należą badany leksem i jego kolokaty). Możliwa jest także wizualizacja wyników w formie wykresu oraz pobranie ich w postaci arkusza kalkulacyjnego.

Drugim narzędziem jest kolozaaurus, który służy nie tylko do przeglądania kolokacji (z możliwością graficznego zobrazowania wyników), ale przede wszystkim do porównywania (w sposób zarówno ilościowy, jak i wizualny) możliwych połączeń konkretnych wyrazów reprezentujących daną klasę (przymiotniki, rzeczowniki, przysłówki, czasowniki, np. *przyjazny*, *agresywny*, wpisanych w okienko dialogowe) z kolokatami z wybranej grupy części mowy; narzędzie to służy zwłaszcza do badania synonimii czy antonimii.

Dodatkowe możliwości oprogramowania: możliwość wyboru języka interfejsu (angielskiego lub polskiego).

9.5. Korpusy języka mówionego

9.5.1. Spokes: Korpus języka mówionego z wyszukiwarką danych konwersacyjnych Spokes (2014)

Forma dostępu: online, <http://spokes.clarin-pl.eu/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Zawartość: baza zawiera obecnie ponad 240 tys. transkrybowanych wypowiedzi (tj. ok. 2,4 mln słów) w mowie spontanicznej. Do większości wypowiedzi jest dołączona ilustracja materiałowa w postaci pliku audio (zob. Pęzik 2015). Interfejs zaplanowany jest tylko w języku

angielskim, podobnie jak instrukcja korzystania z korpusu i wyszukiwarka, dostępna w zakładce „Help” (zob. http://pelcra.pl/docs/doku.php?id=spokes_documentation).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość bardzo zaawansowanego przeszukiwania bazy. Dane językowe można wyszukiwać z poziomu okienka dialogowego, korzystając ze składni zapytań (takiej samej jak w wyszukiwarce [SlopeQ](#), zob. [9.1.3](#), oraz w pliku instrukcji z zakładki „Help”) lub modułu „Options” pozwalającego na zaawansowane wyszukiwanie za pomocą metadanych i na sortowanie wyników (np. wybór wypowiedzi osób określonej płci lub wykształcenia bądź z ilustracją w formie plików audio). Istnieje także możliwość wyboru oglądu danych w trzech modułach: konkordancje, fasyty (typy tekstów), kolokacje (tak samo jak w wyszukiwarce [SlopeQ](#)) oraz w postaci ilościowego wykazu i podziału wyników wyszukiwania według kryteriów: wiek, wykształcenie, płeć mówiącego, miejsce (miasto), region, zawartość plików audio.

9.5.2. KJM PELCRA: Korpus języka mówionego z wyszukiwarką danych PELCRA (2008–2010)

Forma dostępu: online, <http://www.nkjp.uni.lodz.pl/spoken.jsp>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Zawartość: baza zawiera ponad 2 mln słów języka mówionego, zarówno medialnych (występujących w transkrypcjach audycji telewizyjnych i radiowych), jak i konwersacyjnych (notowanych w transkrypcjach nagrań rozmów dokonywanych na potrzeby przygotowania korpusu PELCRA oraz NKJP). Większość rozmówców w korpusie anotowano znacznikami dotyczącymi wieku, wykształcenia, płci oraz regionu Polski, w którym stosunkowo najdłużej mieszkali (zob. <http://www.nkjp.uni.lodz.pl/help.jsp#mowione>; Pęzik 2012a, 2012b). Interfejs zaplanowany jest tylko w języku polskim, podobnie jak instrukcja korzystania z korpusu i wyszukiwarka, dostępna w zakładce „Pomoc” (zob. <http://www.nkjp.uni.lodz.pl/help.jsp#mowione>).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwości przeszukiwania bazy są bardzo zaawansowane i takie same jak za pomocą wyszukiwarki [PELCRA](#) (zob. [9.1.2](#) – składnia zapytań do wyszukiwania konkordancji).

9.5.3. Zasoby AGH

(2011–2014)

- **KM AGH: Korpus mowy AGH**
Forma dostępu do opisu korpusu: offline, <http://www.dsp.agh.edu.pl/pl:resources:korpusmowy#.V4-iITVbcZN>
Wymogi techniczne: na stronie nie ma informacji o możliwościach skorzystania z korpusu czy też jego zakupu.
Zawartość: korpus obejmuje prawie 93 godz. anotowanych (częściowo na poziomie fonemów, wyrazów bądź całych fraz) nagrań wypowiedzi ok. 600 osób, przeważnie w wieku 20–30 lat. Dodatkowo baza zawiera ok. 30 min nagrań testowych bez anotacji czasowych. W korpusie znajdują się nagrania zróżnicowane pod względem długości wypowiedzi i płci mówiącego (z niewielką przewagą płci męskiej), warunków i sprzętu służącego do rejestracji danych.
- **AKM AGH: Audiowizualny korpus mowy**
Forma dostępu do opisu korpusu: offline, <http://www.dsp.agh.edu.pl/pl:resources:korpusav#.V4-mAzVbcZM>
Wymogi techniczne: na stronie nie ma informacji o możliwościach skorzystania z korpusu czy też jego zakupu.
Zawartość: korpus zbiera i prezentuje 200 min nagrań audiowizualnych mowy polskiej, to jest twarzy (en face) dwudziestu osób reprezentujących obie płcie, mówiących na ten sam temat. Głównym przeznaczeniem korpusu jest wykorzystanie go do badań nad systemami wspomagania rozpoznawania mowy poprzez analizę ruchu twarzy mówiącego. Dodatkowo do bazy dołączonych jest 40 min niejednolitych jakościowo nagrań czterech rozmówców.

- KEwM AGH: Korpus emocji w mowie
Forma dostępu do opisu korpusu: offline, <http://www.dsp.agh.edu.pl/pl:resources:korpusemo#.V4-o3TVbcZM>
Wymogi techniczne: istnieje możliwość nabycia licencji na wykorzystanie bazy nagrań do celów naukowych lub komercyjnych.
Zawartość: baza stanowi usystematyzowany zbiór nagrań wyrażających, jak podaje się na stronie, „pięć spośród emocji podstawowych (radość, smutek, złość, strach, zdziwienie), ironię oraz stan neutralny/obojętny jako sygnał referencyjny”. Nagranych zostało 12 osób (6 kobiet i 6 mężczyzn) w wieku od 20 do 30 lat; niektórzy z nich byli profesjonalnymi aktorami lub aktorami amatorami, a inni – studentami wolontariuszami. W opisie korpusu czytamy, że: „Po uprzednim zapoznaniu się z tekstami mowy zostali poproszeni o przeczytanie ich kolejno w sposób wyrażający poszczególne emocje. Dla każdego mówcy zarejestrowano nagrania o tej samej treści (ok. 10 min dla każdego mówcy)”. Na zawartość nagrań składają się zarówno pojedyncze słowa (cyfry, polecenia sterujące), jak i zdania dialogowe (46 zdań z naturalnych codziennych rozmów) oraz jeden tekst ciągły. Treść starano się dobrać w taki sposób, aby była ona jak najbardziej neutralna i nie wywoływała pojawienia się konkretnej emocji. Łącznie dla każdego mówcy nagrano 282 słowa, każde w 6 stanach emocjonalnych.

9.6. Korpusy dawnej polszczyzny

9.6.1. EKŁŚ: Elektroniczny korpus polskiej łaciny średniowiecznej (2016)

Forma dostępu: online, <http://scriptores.pl/efontes/>; <http://scriptores.pl/corpus/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Zawartość: cyfrowy, reprezentatywny i zróżnicowany korpus języka łacińskiego używanego na ziemiach polskich w średniowieczu

i w początkach renesansu, tj. w latach ok. 1000–1550, jest redagowany przez zespół Pracowni Łaciny Średniowiecznej IJP PAN. W jego skład wchodzi zarówno dokumenty, kroniki i teksty literackie, naukowe oraz specjalistyczne, jak i mowy, kazania, zapiski sądowe czy listy prywatne. Planuje się ujęcie w korpusie ogółu łacińskiego piśmiennictwa polskiego średniowiecza, a więc wszystkich tekstów źródłowych wykorzystanych w pracach nad *Słownikiem łaciny średniowiecznej w Polsce* (wykaz źródeł zob. <http://scriptores.pl/efontes/corpus/plany/>). W obecnej wersji opisywana baza obejmuje ok. 5 mln wyrazów (Nowak 2014: 107). Zgodnie z założeniami koncepcyjnymi teksty korpusu są lematyzowane i anotowane morfoskładniowo (więcej na temat opisu założeń zob. Nowak 2014).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość bardzo zaawansowanego korzystania z bazy (zob. <http://scriptores.pl/efontes/pomoc/>, <http://scriptores.pl/efontes/pomoc/wyszukiwanie-w-korpusie/>). Wyszukiwanie danych odbywa się w opisywanej wersji korpusu z poziomu dwóch okienek dialogowych, z których tylko jedno ma dołączony poniżej formularz zawierający ograniczone kryteria wyboru. Wpisanie dowolnej frazy w okienko bez formularza (na samej górze strony) spowoduje domyślne poszukiwanie form podstawowych wyrazów. Wybór drugiego okienka dialogowego (z formularzem, który otwiera się po kliknięciu w „Typy wyszukiwania”) umożliwia zawężenie i doprecyzowanie wyszukiwania w korpusie, m.in. do następujących zapytań: o wyrazy rozpoczynające się od określonego ciągu liter w ramach prostego wyszukiwania (symbol * zastępuje dowolną liczbę znaków po wpisanym ciągu, a znak ? – jeden znak), o wszystkie formy wyrazowe danego lematu (formy podstawowej), o konkretne wyrażenia lub formy fleksyjne. Możliwe jest także poszukiwanie danych językowych jedynie w poszczególnych rodzajach tekstów z ograniczeniem wyboru, np. tylko do określonego autora czy tytułu. System umożliwia ponadto zarówno przeglądanie konkordancji czy sortowanie wyników, jak i ustalanie najczęstszych połączeń wyrazowych bądź pobranie danych frekwencyjnych. Można również wyszukiwać dane z poziomu morfoskładniowego za pomocą składni CQL (zob. <http://www.cis.uni-muenchen.de/~schmid/tools/TreeTagger/data/Lamap-Tagset.pdf>).

9.6.2. KTS: Korpus tekstów staropolskich do roku 1500 (KS 2016)

Forma dostępu: online, <https://www.ijp-pan.krakow.pl/publikacje-elektroniczne/korpus-tekstow-staropolskich>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności zakładania konta i logowania się.

Zawartość: transkrypcja najdawniejszych zabytków języka polskiego (teksty do 1500 r.), w większości wykonana w Pracowni Języka Staropolskiego IJP PAN w formie plików PDF, dodatkowa wersja w postaci pliku XML. Transkrybowane teksty: (1) *Żywot świętego Błażeja*, (2) *Biblia królowej Zofii*, (3) *Kodeks Działyńskich*, (4) *Ewangeliarz Zamojskich*, (5) *Psalterz floriański*, (6) *Kazania gnieźnieńskie*, (7) *Kazania świętokrzyskie*, (8) List chana perekopskiego z r. 1500 do króla Jana Olbrachta, (9) *Modlitwy Waclawa*, (10) *Książeczka do nabożeństwa Jadwigi księżniczki polskiej*, tzw. *Książeczka Nawojki*, (11) Wyroki sądów miejskich, czyli ortyle, (12) Najstarsze staropolskie tłumaczenie ortyli magdeburskich, (13) *Pieśni* – utwory wierszowane do końca XV w., (14) *Psalterz puławski*, (15) *Kazanie na dzień Wszech Świętych*, (16) *Rozmyślanie przemyskie*, (17) *Kodeks Świętosławów*.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: pliki z możliwością ograniczonego, prostego przeszukiwania (wynajdywanie ciągu znaków w tekście) i kopiowania tekstu (do otwarcia plików potrzebne jest oprogramowanie, np. Adobe Reader, dostępne dla wszystkich systemów operacyjnych).

9.6.3. POLDI: PolDi – a Polish Diachronic Online Corpus (2012)

Forma dostępu: online, <http://rhssl1.uni-regensburg.de/SlavKo/korpus/poldi>

Wymogi techniczne: dostęp częściowy (obecnie próbny) bez konieczności założenia konta, ale z koniecznością logowania się (zob. Access; <http://rhssl1.uni-regensburg.de:8888/Annis-web/search.html>, login: poldi, hasło: poldi). Aby uzyskać dostęp do całości zasobów, należy przesłać podpisaną umowę licencyjną (w tym celu najlepiej

skontaktować się z osobą odpowiedzialną za korpus, mianowicie z Rolandem Meyerem – roland.meyer@ur.de.).

Zawartość: PolDi to zbiór tekstów polszczyzny historycznej udostępniony w internecie dla badaczy zajmujących się lingwistyką. Korpus jest eksperymentalnie anotowany za pomocą znaczników morfosyntaktycznych przy użyciu programu Morfeusz. Część materiału była ponadto na poziomie składniowym znakowana ręcznie. Większość tekstów z korpusu PolDi transkrybowano i (lub) zdigitalizowano w IJP PAN. W pracach z tego zakresu uczestniczył m.in. także Gerd Hentschel z Uniwersytetu w Oldenburgu.

W korpusie znajdują się m.in. następujące teksty: (1) *Modlitewnik Nawojki* [Naw], (2) *Kazania gnieźnieńskie* [Gn], (3) *Ewangeliarz Zamojskich* [EwZam], (4) *Modlitwy Wacława* [MW], (5) *Żywot świętego Błażeja* [ZywBlaz], (6) Jewłaszewski, *Pamiętnik* [PamJewl], (7) *Konstytucja 3 maja* [konstytucja]. Łącznie planuje się udostępnić w korpusie 40 tekstów.

Możliwości i ograniczenia wyszukiwania danych w zasobach: możliwość zaawansowanego przeszukiwania bazy zgodnie ze składnią zapytań właściwą dla tekstów zapisanych w formacie XML (zob. instrukcja obsługi w zakładce „Tutorial”).

Inne wydania elektroniczne w wersji online: publikacja powiązana – PolDiLemma-Corpus: <https://fedora.clarin-d.uni-saarland.de/poldilemma/license.html> (pliki do pobrania).

9.6.4. KP XVI: Korpus polszczyzny XVI wieku

(2012–2016)

Forma dostępu: online, <http://spxvi.edu.pl/korpus/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się, obecnie tylko do przykładów tekstów, gdyż projekt jest w trakcie realizacji.

Zawartość: elektroniczny korpus tekstów polszczyzny XVI w. powstaje od 2012 r. w Instytucie Badań Literackich PAN. Jest on opracowywany w formacie HML – TEI (Text Encoding Initiative) w wersji P5. Obecnie możliwe jest skorzystanie tylko z załączka korpusu w postaci dwóch znakowanych tekstów: *O sprawie, sypaniu, wymierzaniu i rybieniu*

stawow Olbrychta Strumieńskiego i *Odprawy posłów greckich* Jana Kochanowskiego. Planuje się udostępnienie wszystkich tekstów tzw. kanonu SP XVI (w postaci transliterowanej, z zachowaniem wszystkich cech oryginału, zgodnie z założeniami przyjętymi dla materiału ilustracyjnego SP XVI, zob. wykaz tekstów kanonu <http://spxvi.edu.pl/kanon/>), jak też połączenie korpusu z elektronicznym indeksem SP XVI oraz ze skanami oryginałów w bibliotekach cyfrowych, tak by utworzyć repozytorium tekstów polskich z XVI w.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: obecnie nie są dostępne żadne zaawansowane narzędzia do przeszukiwania bazy, można jedynie korzystać z załączonej listy tekstów; istnieje możliwość kopiowania fragmentów tekstu.

9.6.5. KT XVI–XVIII: Korpus tekstów XVI–XVIII w.

Korpus GT projektu IMPACT (wersja 1-w.), 1570–1756

Korpus GT projektu IMPACT (wersja 2-w.), 1570–1756

Forma dostępu: online,

http://poliarp.wbl.klf.uw.edu.pl/IMPACT_GT_1/, https://szukajw.sownikach.uw.edu.pl/IMPACT_GT_1/

http://poliarp.wbl.klf.uw.edu.pl/IMPACT_GT_2/, https://szukajw.sownikach.uw.edu.pl/IMPACT_GT_2/

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się.

Zawartość: jak podano na stronie, korpus w wersji pierwszej jednowymiarowej cechuje się tym, że „słowa podzielone przy przenoszeniu do nowego wiersza zostały automatycznie odtworzone”. Zawiera on ok. 1,5 mln segmentów. Z kolei w korpusie w wersji drugiej dwuwymiarowej „zachowane są podziały słów przy przenoszeniu do nowego wiersza” i ujęto w nim ok. 1,6 mln segmentów. Obie wersje wykorzystują zasoby udostępnione przez Zespół Bibliotek Cyfrowych Poznańskiego Centrum Superkomputerowo-Sieciowego w postaci zbioru pełnotekstowych wersji cyfrowych wybranych dokumentów historycznych z czterech bibliotek cyfrowych w Polsce (zob. lista tekstów na stronie korpusu). Dane przygotowano w ramach projektu [IMPACT](#) jako teksty

wzorcowe do oceny i trenowania programów w celu optycznego rozpoznawania znaków (OCR) (zob. Bień 2012).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego przeszukiwania bazy. Po wpisaniu ciągu znaków w okienko dialogowe pojawia się lista konkordancji. Kliknięcie w aktywny numer konkordancji otwiera wersję tekstową z poszerzonym kontekstem poszukiwanego wyrazu lub ciągu znaków. Kliknięcie w aktywny link zawierający poszukiwany ciąg znaków odsyła do skanu słownika. Przeszukiwanie zawartości korpusu z poziomu okienka dialogowego może odbywać się przy użyciu określonej składni zapytań. Składnia zapytań w wyszukiwarce korpusów DjVu jest zbliżona do tej z NKJP, chociaż są pewne ograniczenia:

- wyszukiwanie jest możliwe jak w NKJP, ale tylko za pomocą zapytań o segmenty (zob. <http://nkjp.pl/poliqarp/help/plse3.html#x4-60003.1>, np. domk.* – wyszukanie dowolnej liczby znaków po wpisaniu ciągu liter lub domk*. – wyszukanie tylko jednego znaku po wpisaniu ciągu liter),
- możliwe jest wyszukiwanie tylko konkretnych form fleksyjnych wyrazów (np. bić, biję, ale nie [base=bić] i połączeń wyrazowych (np. []^dom lub mieszkać w^[]).

9.6.6. EK XVII/XVIII: Elektroniczny korpus tekstów polskich z XVII i XVIII w. (do roku 1772) (2013–2017)

Forma dostępu: online, strona projektu badawczego: <http://korba.edu.pl/>

Wymogi techniczne: planowany pełny (bezpłatny) dostęp w internecie. **Zawartość:** korpus tekstów polskich z XVII i XVIII w. powstaje jako zadanie zespołowe realizowane od 2013 do 2017 r. w IJP PAN oraz IPI PAN. Kierownikiem projektu jest Włodzimierz Gruszczyński. Zgodnie z planem udostępnione w korpusie teksty mają być w całości anotowane strukturalnie i językowo (pod kątem charakterystyki autorskiej, stylistyczno-genologicznej, edytorskiej i typograficznej) i częściowo – morfologicznie. Obecnie można już korzystać z pierwszej wersji korpusu jeszcze nieoznakowanej morfosyntaktycznie.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: w udostępnionej pierwszej wersji możliwe jest proste przeszukiwanie nieuwzględniające cech gramatycznych, w szczególności lematyzacji. Korpus przeszukiwany jest za pomocą wyszukiwarki Poliqarp2, do której składnia zapytań została umieszczona na stronie w zakładce „Podręcznik języka zapytań” (zob. http://korba.edu.pl/static/extra/user_manual.pdf). W opisie projektu podaje się jednak, że oprogramowanie będzie umożliwiać w przyszłości zaawansowane sposoby wyszukiwania danych, w tym „tworzenie konkordancji żądanych form, tworzenie indeksów występujących w nim słów oraz otrzymywanie informacji o frekwencji słów tekstowych i leksemów, a także o dokładnej lokalizacji poszczególnych słów (rozumianej jako lokalizacja w tekście oryginalnym, z dokładnością do strony)” (Werla, Maryl (oprac.) 2014: 76, zob. też Gruszczyński i in. 2013).

9.6.7. KJP XIX: Korpus języka polskiego lat 1830–1918 (2013–2016)

Forma dostępu: online, strona projektu badawczego: <http://www.f19.uw.edu.pl/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności założenia konta i logowania się; obecnie istnieje dostęp do wersji końcowej korpusu w postaci plików do pobrania zawierających tekst (pliki *_sample.txt) oraz metryczki (pliki *_meta.txt) (zob. <http://www.f19.uw.edu.pl/pliki-do-pobrania/>). Aby móc korzystać z korpusu z wyszukiwarką, należy pobrać przeglądarkę Poliqarp (zob. <https://sourceforge.net/projects/poliqarp/>). Można także skorzystać z korpusu bezpośrednio na stronie (zob. <https://szukajwslownikach.uw.edu.pl/f19/>).

Zawartość: korpus tekstów z 2. poł. doby nowopolskiej, oznakowany i zawierający milion segmentów, powstał jako jeden z elementów większego projektu badawczego pt. „Automatyczna analiza fleksyjna tekstów polskich z lat 1830–1918 z uwzględnieniem zmian w odmianie i pisowni”. Kierownikiem projektu realizowanego w latach 2013–2016 jest Magdalena Derwojedowa. Teksty ekscerpowane są głównie z zasobów bibliotek cyfrowych, takich jak Polona czy Wielkopolska Biblioteka Cyfrowa, ale też z takich źródeł, jak WikiSource, Wolne-Lektury oraz Katalog HINT. Korpus, choć niewielki, jest zróżnicowany

stylistycznie. Zawiera po 200 próbek według pięciu stylów reprezentowanych przez następujące typy tekstów: teksty popularnonaukowe, drobne wiadomości prasowe, publicystyka (w tym reportaże), proza artystyczna (w tym powieść poetycka i poematy), dramat artystyczny (zob. Bilińska i in. 2016, Derwojedowa i in. 2014).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość bardzo zaawansowanego przeszukiwania bazy za pomocą przeglądarki Poliqarp. Oprogramowanie pozwala m.in. na wyszukiwanie danego ciągu liter, wszystkich form fleksyjnych określonego leksemu oraz połączeń wyrazowych, jak również umożliwia zapytania według kryteriów gramatycznych i metatekstowych (zob. [9.1.1](#). składnia zapytań dla wyszukiwarki IPI PAN). Dodatkowo można skorzystać z demonstracyjnej wersji analizatora Morfeusz 2, który został wyposażony w słownik do analizy tekstów z lat 1830–1918 (zob. <http://sgjp.pl/morfeusz/demo-f19>).

9.7. Korpusy gwar i odmian językowych

9.7.1. DFWP UJ: Dialektologiczna Fonoteka Wydziału Polonistyki UJ (2014–2016)

Forma dostępu: online: <http://www.fonoteka.polonistyka.uj.edu.pl>

Wymogi techniczne: brak wymagań sprzętowych oraz specjalistycznego oprogramowania. Baza danych z nagraniami dźwiękowymi jest udostępniana użytkownikom na dwóch poziomach: ogólnodostępnym (pozwala na odsłuch najbardziej reprezentatywnych nagrań przez wszystkich użytkowników bazy internetowej) oraz dostępnym po zalogowaniu (umożliwia odsłuchanie wszystkich nagrań zapisanych w bazie; login oraz hasło będą przyznawane przez administratorów na osobistą prośbę osoby zainteresowanej). Administratorami DFWP UJ są kierownik projektu Aleksandra Skórzak oraz opiekun naukowy Kazimierz Sikora.
Zawartość: Dialektologiczna Fonoteka jest projektem badawczym realizowanym w latach 2014–2016 na Wydziale Polonistyki UJ, w Katedrze Historii Języka i Dialektologii. Projekt zakłada stworzenie interaktywnej bazy danych ze zarchiwizowanymi i zdigitalizowanymi nagraniami dialektologicznymi, które były przeprowadzane i rejestrowane od lat 60. XX w.

Nagrania w liczbie ok. 1,2 tys. plików, zapisane w formacie mp3 (z możliwością uzyskania dostępu do formatu WAVE na indywidualną prośbę użytkownika), pochodzą z 447 miejscowości, z czego największą część stanowią nagrania pochodzące z terenów Małopolski (ok. 70%). W bazie znajdują się również pliki pozyskane z pozostałych zespołów dialektalnych (wraz z kilkunastoma godzinami nagrań z Kaszub). W fonotece podzielono materiał na takie bloki, jak: teksty gwarowe uporządkowane według podziału geograficznego i tematycznego; uproszczona transkrypcja fonetyczna części nagrań, stosowana zgodnie z regułami ortografii ogólnopolskiej, ale z zachowaniem ważniejszych fonetycznych cech gwarowych, oraz podstawowe dane o wsiach i o informatorach zamieszczone w formie wizytówek. Fakultatywnie dołączane są pliki zawierające opis poszczególnych elementów gwarowych: fonetycznych, fleksyjnych, składniowych i leksykalnych.

9.7.2. KJM: Korpus języka młodzieży

(2014)

Forma dostępu: online, obecnie korpus jest dostępny tylko w postaci plików do pobrania ze strony http://www.laboratoriumjezykowe.uw.edu.pl/?page_id=1669 (zob. również szczegółowe instrukcje dotyczące obsługi korpusu w wersji lokalnej), planuje się także udostępnienie bazy bezpośrednio na stronie.

Zawartość: korpus obejmuje teksty zawierające ponad 1,5 mln słów, w tym 275 tys. słów pochodzi z rozmów, współczesnych tekstów i pozostałych tekstów z korpusu porównawczego literatury młodzieżowej z 2. poł. XX w.

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość zaawansowanego przeszukiwania bazy z uwzględnieniem polskiej odmiany z ujednoznaczonymi formami oraz według danych socjologicznych: płci, wieku i wykształcenia. Aby skorzystać z możliwości wyszukiwarki Poliqarp (w wersji zmodyfikowanej na potrzeby KJM), należy wcześniej zapoznać się ze szczegółową instrukcją (do pobrania ze strony http://www.laboratoriumjezykowe.uw.edu.pl/?page_id=1669).

10. KOMPENDIA ELEKTRONICZNE

10.1. BZPPŚ: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*

Forma dostępu: offline, wyd. na DVD.

Zawartość: nowe wydanie krytyczne ciągłych zabytków piśmiennictwa średniowiecznego (do 1500 r.) w języku polskim, zawierające skany oryginałów, transliteracje i transkrypcje tekstów. Teksty w transliteracji i transkrypcji zapisane są jako odrębne pliki PDF, które umożliwiają wyszukiwanie wyrazów z określonym ciągiem znaków w danym pliku. Edycja zawiera: *Kazania świętokrzyskie*, *Kazania gnieźnieńskie*, *Kazanie praskie*, *Biblię królowej Zofii*, *Psalterz floriański*, *Psalterz puławski*, *Modlitwy Waclawa*, *Ewangeliarz Zamojskich*, *Kodeks Suleda*, *Kodeks Działyńskich*, ortyle z rękopisu Biblioteki Ossolińskich, ortyle z rękopisu Biblioteki Baworowskich (tzw. ortyle Maciejowskiego), wybór pieśni średniowiecznych. Przedsięwzięcie edytorskie zrealizowane zostało pod red. Waclawa Twardzika w Instytucie Języka Polskiego PAN w Krakowie (2006).

Dostępność: https://sklep.ijp.pan.pl/index.php?route=product/product&product_id=97&search=biblioteka+zabytk%C3%B3w

10.2. Spl: Staropolska.pl

Forma dostępu: online, <http://staropolska.pl/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności logowania się lub zakładania konta.

Zawartość: serwis naukowo-edukacyjny poświęcony dawnej literaturze polskiej. Jego zasadniczą część stanowi biblioteka utworów staropolskiego piśmiennictwa oraz towarzyszący jej wybór opracowań, materiał ikonograficzny i dźwiękowy.

Dział „Konteksty” gromadzi teksty i opracowania na temat historii, filozofii, religii i sztuki w dawnej Polsce. Dział „Tradycja” zawiera wybór materiałów z zakresu kultury starożytnej i biblijnej, europejskiego średniowiecza, renesansu i baroku. Dział „Linki” umożliwia dostęp do najważniejszych światowych bibliotek, portali i stron WWW o pokrewnej tematyce. W dziale „Translations” zamieszczane są tłumaczenia najważniejszych utworów dawnej literatury polskiej. W „Bibliografii 2000” odnotowywane są aktualne wydawnictwa książkowe z zakresu literatury staropolskiej.

Na stronie została zamieszczona wersja elektroniczna *Słownika staropolskiego* (3936 haseł opracowanych przez Romana Mazurkiewicza i Alberta Gorzkowskiego). Serwis staropolska.pl jest prowadzony pod red. Romana Mazurkiewicza (AP Kraków, <http://polonistyka.staropolska.pl/>).

10.3. PPNT: Piętnastowieczne przekłady Nowego Testamentu

Elektroniczna konkordancja staropolska. Internetowa baza danych

Forma dostępu: online, <http://stnt.ijp-pan.krakow.pl/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności logowania się lub zakładania konta.

Zawartość: średniowieczne tłumaczenia Nowego Testamentu. Serwis udostępnia wszystkie rozpoznane staropolskie tłumaczenia z XIV i XV w. Na stronie przygotowano transkrypcje do prawie 4 tys. wersetów łacińskich, co stanowi ok. 42% całego Nowego Testamentu. Są one dostępne w formie przeglądarki wersetów równoległych, która umożliwia jednoczesny podgląd wszystkich odnalezionych translacji. Dodatkowo serwis zaopatrzone w narzędzia ułatwiające segregowanie danych oraz weryfikację zamieszczonych transkrypcji. Opis korzystania z zasobów serwisu w zakładce „Informacje” → „Instrukcja korzystania ze strony”. Projekt badawczy zrealizowano w latach

2012–2015 w Instytucie Języka Polskiego PAN w Krakowie pod kierunkiem Mariusza Leńczuka.

10.4. SPE: Szesnastowieczne przekłady Ewangelii

Forma dostępu: online, <http://www.ewangelie.uw.edu.pl/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności logowania się lub zakładania konta.

Zawartość: renesansowe tłumaczenia Pisma Świętego na język polski. Portal zawiera edycje krytyczne dziesięciu polskich translacji Ewangelii drukowanych w latach 1551–1599. Są one dostępne także w formie przeglądarki wersetów równoległych, która umożliwi jednoczesny podgląd wybranych wersetów wszystkich lub tylko wybranych Ewangelii. Na stronie: przeglądarka tekstów, przekłady oraz materiały i opracowania w formie plików PDF.

Projekt zrealizowano w latach 2010–2013 w Instytucie Języka Polskiego UW pod kierunkiem Izabeli Winiarskiej-Górskiej.

10.5. DOG: Dawne ortografie, gramatyki, podręczniki języka polskiego. Internetowe kompendium edukacyjne

Forma dostępu: online, <http://www.gramatyki.uw.edu.pl/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności logowania się lub zakładania konta.

Zawartość: serwis poświęcony dziełom gramatycznym, które powstały od XV w. do 1939 r. Kompendium zawiera omówienie historii gramatyk języka polskiego oraz przegląd najważniejszych dzieł od *Traktatu ortograficznego* Jakuba Parkoszowica (ok. 1440) do *Gramatyki współczesnej polszczyzny kulturalnej w zarysie* Zenona Klemensiewicza (1939). Uzupełnienie przeglądu stanowi [Bibliografia gramatyk języka polskiego](#). Internetowe kompendium edukacyjne opracowano pod red. nauk. Wandy Decyk-Zięby, Aliny Kępińskiej, Moniki Kresy, Agnieszki Piotrowskiej, Izabeli Stąpor (Warszawa 2014).

10.6. SDW: Słowniki dawne i współczesne. Internetowy przewodnik edukacyjny

Forma dostępu: online: <http://www.leksykografia.uw.edu.pl>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności logowania się lub zakładania konta.

Zawartość: witryna zawiera opisy najważniejszych słowników używanych w edukacji polonistycznej, prezentowane według wspólnego schematu analizy leksykograficznej. Opisy słowników w formie hiperłącza można przeglądać według daty wydania, autora, typu i zakresu chronologicznego słownictwa. Serwis prezentuje też hasła diagnostyczne z poszczególnych słowników w postaci plików PDF.

Internetowy przewodnik edukacyjny opracowano pod red. Mirosława Bańki, Magdaleny Majdak, Macieja Czeszewskiego (UW).

10.7. DGP: Dialekty i gwary polskie. Kompendium internetowe

Forma dostępu: online, <http://www.dialektologia.uw.edu.pl/index.php?l1=start>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności logowania się lub zakładania konta.

Zawartość: DGP to poszerzona wersja *Gwar polskich. Przewodnika multimedialnego*. Obejmuje materiał językowy z ponad 100 wsi położonych w obrębie 4 obszarów dialektalnych Polski. Przewodnik multimedialny ma następującą strukturę: strona główna, strony dialektów oraz strony regionów gwarowych. Stałe elementy strony głównej to interaktywna mapa dialektów polskich (ogólna), linki do plików zawierających ogólne informacje o przewodniku – wskazówki ułatwiające swobodne poruszanie się po nim (pomoc), literatura przedmiotu, leksykon terminów i pojęć dialektologicznych oraz podstawy dialektologii. Oprogramowanie umożliwia przeszukiwanie stron za pomocą spisu treści oraz systemu odnośników; kompendium zawiera również wiele fotografii, map i materiałów audio, z możliwością przesłuchania nagrań gwarowych.

Kompendium zostało opracowane pod red. Haliny Karaś (UW 2010).

10.8. PPwPSU: Prasa polskojęzyczna w początkach sowietyzacji Ukrainy (2012–2016)

Forma dostępu: online, <https://prasapolukr.ijp.pan.pl/katalog>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności logowania się lub zakładania konta.

Zawartość: katalog udostępnionych w internecie skanów tekstów z 46 różnych tytułów czasopism (o łącznej liczbie numerów: 174) z lat 1918–1939 wraz z wyszukiwarką powstał w ramach opracowania „Prasa polskojęzyczna w początkach sowietyzacji Ukrainy. Wybór źródeł” pod red. Ewy Dzięgieł, które z kolei jest jednym z elementów większego projektu badawczego pod nazwą „Język polski w prasie i innych źródłach pisanych w początkach sowietyzacji Ukrainy (lata 20. i 30. XX wieku)” zrealizowanego w latach 2012–2016 w Pracowni Polszczyzny Kresowej IJP PAN (zob. szczegóły projektu na stronie <https://prasapolukr.ijp.pan.pl/content/projekt>).

Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów: możliwość prostego przeszukiwania bazy według tytułów i lat wydania poszczególnych czasopism (dodatkowo udostępniono opis prasoznawczy poszczególnych czasopism); brak możliwości wyszukiwania ciągu znaków i kopiowania tekstu po otwarciu pliku graficznego zawierającego skan danego numeru.

10.9. PolFon: Portal poświęcony fonetyce

Forma dostępu: online, <http://polfon.upol.cz/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności logowania się lub zakładania konta.

Zawartość: PolFon jest interaktywnym portalem edukacyjnym, na którym są prezentowane treści z zakresu fonetyki polskiej. Powstał w ramach realizacji grantu „Fonematyka polszczyzny z perspektywy funkcjonalizmu aksjomatycznego. Fonetyczna i fonologiczna analiza współczesnego języka polskiego”, finansowanego ze środków Ministerstwa Szkolnictwa, Młodzieży i Sportu Republiki Czeskiej.

Na stronie można skorzystać z takich zasobów wiedzy, jak na przykład klasyfikacja polskich spółgłosek i samogłosek zapisanych zarówno fonetycznym alfabetem międzynarodowym, jak i alfabetem przystosowanym do zapisu głosek typowych dla języków słowiańskich. Najechnanie kursorem na daną głoskę przenosi na podstronę, na której podaje się łączną i szczegółową charakterystykę fonetyczną, wraz z rentgenogramem oraz ilustracją dźwiękową. Ponadto użytkownicy mają dostęp do zestawienia różnic między wymową a pisownią, testów z zakresu fonetyki oraz obszernej literatury polsko-, czesko-, słowacko- i anglojęzycznej.

10.10. Frazeologia.pl

Forma dostępu: online, <http://www.frazeologia.pl>

Wymogi techniczne: dostęp płatny z koniecznością założenia konta i logowania się.

Zawartość: portal jest poświęcony frazeologii w powiązaniu ze SF (2016, oprac. Piotr i Łukasz Müldner-Nieckowscy) opartym na WSFJP 2003 i WSFJP 2004. Użytkownik po wykupieniu dostępu może skorzystać nie tylko ze słownika, lecz przede wszystkim z: (1) bazy wiedzy frazeologicznej, w której wyjaśnia się liczne pojęcia i terminy związane z tą dziedziną, (2) szczegółowego omówienia różnych klasyfikacji związków frazeologicznych, (3) bibliografii, obejmującej 919 pozycji i dotyczącej frazeologii, leksykografii oraz reklamy, (4) szkolnego poradnika frazeologicznego (z podziałem na zakres informacji dla uczniów i dla nauczycieli wraz z podstawową literaturą przedmiotu).

10.11. Portal PWN: *Słownik języka polskiego*

Forma dostępu: online, <http://sjp.pwn.pl/>

Wymogi techniczne: pełny dostęp bez konieczności logowania się lub zakładania konta.

Zawartość: w portalu PWN nie tylko udostępnia się omówione wyżej słowniki języka polskiego: SJPdor (2016), SJP 2016 oraz WSO 2016 PWN, ale także umożliwia dostęp do Korpusu języka polskiego PWN

(zob. KJP PWN). Ponadto w ramach portalu jest prowadzona poradnia językowa, do której można zarówno napisać z konkretnym problemem językowym, jak i przejrzeć tematyczną listę odpowiedzi (można także skorzystać z wyszukiwarki, wpisując interesujące nas słowo czy zagadnienie). Udostępnia się również dział „Ciekawostki”, zawierający informacje na temat frazeologii, ortografii, wyrazów mylonych oraz zmieniających się i znikających słów, przysłów, a także gwary śląskiej.

10.12. DS: *Dobry słownik*

oprac. Łukasz Szalkiewicz, Artur Czesak, Sebastian Żurowski

Forma dostępu: online, <https://dobrysloownik.pl/>

Wymogi techniczne: dostęp częściowo płatny z koniecznością założenia konta i logowania się.

Zawartość: DS to, jak informują redaktorzy, popularnonaukowy serwis mający naukowe podstawy, a ściślej mówiąc, baza poprawnej polszczyzny łącząca informacje podawane zwykle w odrębnych słownikach i poradnikach, takich jak: słownik ogólno-definityjny, ortograficzny, fleksyjny, frazeologiczny, poprawnej polszczyzny, wymowy, dobrego stylu i kolokacji, wyrazów obcych czy nazw własnych itp. W ramach portalu DS można także skorzystać z poradni językowej, kompendium dobrej polszczyzny oraz przeczytać poświęcone językowi wpisy na blogu.

Dostęp darmowy do DS obejmuje: definicje poszczególnych haseł, słownik ortograficzny, słownik synonimów i wyrazów bliskoznacznych, sieć słów (w tym kolokacje). Dostęp płatny jest poszerzony o słownik poprawnej polszczyzny, reguły językowe (w tym zasady pisowni, będące nowym opracowaniem z komentarzami) oraz zapis poprawnej wymowy, wyszukiwarkę uwzględniającą przybliżoną wymowę, a także takie słowniki, jak: słownik odmiany i wymowy imion i nazwisk obcych używanych w polszczyźnie, słownik wyrazów przeciwstawnych oraz słownik wyrazów mylonych. Możliwe jest także (w wersji odpłatnej) zgłaszanie wątpliwości językowych i haseł do opracowania. Na strukturę artykułu hasłowego w DS składają się: (1) definicja, (2) istotne informacje poprawnościowe, (3) lista synonimów (leksemów tożsamych znaczeniowo wraz z kwalifikatorami), (4) lista wyrazów

bliskoźnacznym (podobnym znaczeniowo wraz z kwalifikatorami), (5) autentyczne przykłady użycia, (6) sieć słów (wyrażenia powiązane z opisywanym wyrazem; wyrazy pokrewne i kolokacje), (7) ciekawostki językowe, (8) gramatyka (informacja o części mowy, odmienności leksemu; wyliczenie wszystkich form fleksyjnych bez podawania nazw kategorii gramatycznych, takich jak przypadek, liczba, rodzaj, czas, tryb itd.³⁷). W ramach opisywanego portalu samodzielnie funkcjonuje również słownik poprawnej polszczyzny, notujący ok. 2,5 tys. haseł (w obrębie których podaje się wyjaśnienia związane z poprawnością danego hasła czy znaczenia, interpunkcją, ortografią, odmianą oraz wymową). Z kolei kompendium dobrej polszczyzny zawiera: (1) reguły językowe i zasady pisowni (łącznie ponad 300 reguł m.in. z zakresu etykiety językowej, odmiany, skracania, wymowy, interpunkcji, pisowni z łącznikiem, edycji tekstu, słotwórstwa oraz transkrypcji i transliteracji), (2) ciekawostki (ok. 1000) będące prezentacją interesujących, a także żartobliwych opowieści, np. na temat pochodzenia wyrazów czy wyrażań bądź historii dawnych form. Ponadto w ramach portalu prowadzony jest blog o tytule *Szalone żurek u Artura. Językowe kąski na talerzu*, na którym są zamieszczone głównie teksty poświęcone frapującym zagadnieniom z kultury języka, funkcjonowaniu samego DS oraz prowadzi się poradnię językową (w ramach której można zgłosić zarówno swoje wątpliwości językowe, jak i hasło do opracowania w słowniku). **Możliwości i ograniczenia korzystania z zasobów:** możliwość zaawansowanego wyszukiwania danych w bazie³⁸. System umożliwia wyszukiwanie haseł z poziomu okienka dialogowego po wpisaniu konkretnego wyrazu lub frazy, dowolnej formy fleksyjnej danego wyrazu lub

³⁷ Dla rzeczowników odmiana podawana jest zgodnie z przyjętą ogólnie kolejnością poszczególnych przypadków, bez podawania ich nazw czy pytań diagnostycznych, lecz ze zdaniową informacją kontekstową, np. ten *blog*, nie widzę tego *bloga* (rzadziej *blogu*), przyglądam się temu *blogowi* itd. Jeśli zaś chodzi o odmianę przymiotników, zaimków, liczebników czy czasowników, to podawana jest ona w formie wyliczenia zgodnie z układem alfabetycznym poszczególnych liter w formie fleksyjnej, np. *pisać*; *pisali*; *pisaliby*; *pisalibyście*; *pisalibyśmy*; *pisaliście*; *pisaliśmy*; *pisal*; *pisala*; *pisalaby*; *pisalabym*; *pisalabyś*; *pisalam*; *pisalaś*; *pisalby* itd. (zob. <https://dobrysloownik.pl/slowo/pisa%C4%87/38484/0/>).

³⁸ Opiswane możliwości dotyczą pełnego dostępu do DS.

frazy, ciągu początkowych liter (system automatycznie wyszukuje hasła najbardziej zbieżne z danym ciągiem znaków). Istnieje także możliwość ograniczenia przeszukiwania DS do wyszukiwania tylko: (a) w hasłach, (b) według przybliżonej wymowy, (c) w regułach językowych, (d) w *Słowniku poprawnej polszczyzny*, (e) w ciekawostkach. Dla *Słownika poprawnej polszczyzny*, wybranego oddzielnie, możliwe jest wyświetlenie pełnej listy alfabetycznej haseł (jeśli klikniemy w poszczególne litery i będziemy przesuwac pasek stron).

Dodatkowe możliwości oprogramowania: wybór w okienku dialogowym między klawiaturą ekranową a klawiaturą znaków diakrytycznych, liczne hiperłącza, możliwość połączenia własnego konta w portalu DS z profilem facebookowym.

Inne wersje elektroniczne online: możliwość pobrania DS w wersji 0.8.50 tekstowej do programu KWord (zob. <https://dobryslownik.pl/pobierz/>).

ALFABETYCZNY INDEKS ZASOBÓW CYFROWYCH I DRUKOWANYCH

- AGM:** *Atlas gwar mazowieckich*, red. H. Horodyska, A. Kowalska, t. 1–10, Wrocław 1971–1992, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=15533&from=&dirids=72&tab=1&lp=1&QI=> (zob. [7.2.9.8](#))
- AJPPz:** *Atlas językowy polskiego Podkarpacia – zeszyty z badań gwarowych* (rękopisy z lat 1930–1934), <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=41215&from=&dirids=1&tab=1&lp=39&QI=> (zob. [7.2.9.7](#))
- AJŚ:** Alfred Zaręba, *Atlas językowy Śląska*, t. 1–8, Kraków–Warszawa 1969–1996, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=43411&from=&dirids=1&tab=1&lp=16&QI=> (zob. [7.2.9.9](#))
- AKM AGH:** Audiowizualny korpus mowy, <http://www.dsp.agh.edu.pl/pl/resources/korpusav#.V4-mAzVbcZM> (zob. [9.5.3](#))
- ASStp:** Aneks do SSStp, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=44447&tab=3> (zob. [8.1](#))
- Bandtkie:** *Słownik dokładny języka polskiego i niemieckiego do podoręcznego używania dla Polaków i Niemców = Vollständiges Polnisch-Deutsches Vörterbuch zum Handgebrauch für Deutsche und Polen* ułożony przez Jerzego Samuela Bandtkie, t. 1–2, Breslau (Wrocław) 1806, <http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/doccontent?id=136992> (zob. [7.1.3.2](#))
- BartByd:** *Słownik łacińsko-polski Bartłomieja z Bydgoszczy*, cz. 1, podług rękopisu z r. 1532 opracował i wydał Bolesław Erzepki, Poznań 1898, <http://www.wbc.poznan.pl/Content/118573/index.djvu> (zob. [7.1.1.4](#))
- BC KLF UW:** Biblioteka Cyfrowa Katedry Lingwistyki Formalnej Uniwersytetu Warszawskiego, <http://bc.klf.uw.edu.pl/> (zob. [3.6](#))

- Bg:** *Bogurodzica* (przekaz Aa, Rps 1619a II BJ), <http://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/doccontent?id=287313> (zob. 6.1.2)
- BZ:** *Biblia królowej Zofii (Biblia szarospatacka*, dwie karty: Rps R 3164, BUWr Oddział Rękopisów), <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/docmetadata?id=34317&from=publication> (zob. 6.1.4)
- BZPPŚ:** *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006, https://sklep.ijp.pan.pl/index.php?route=product/product&product_id=97&search=biblioteka+zabytk%C3%B3w (zob. 10.1)
- Calagius:** *Synonyma Latina Vocum Phrasium[ue] Orationis Tam Prosaie Quam Ligatae Ex Classicis Selecta Autoribus*, Andreas Calagius, wyd. Johann Scharffenberg, Wrocław 1579, <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/doccontent?id=5630> (zob. 7.1.1.7)
- Calepinus:** *Dictionarium Decem Linguarum. Nuper hac postrema editione quanta maxima fide ac diligentia fieri potuit, accurate emendatum, multisque partibus cumulatum, et aliquot milibus vocabulorum locupletatum. Ubi Latinis Dictionibus Hebraeae, Graecae, Gallicae, Italicae, Germanicae, et Hispanicae, itemque nunc primo et Polonicae, Vngaricae, atque Anglicae adiecta sunt*, Ambrosius Calepinus, Ambrosii Calepini, wyd. Jacques du Puys, Lyon 1585, <http://mbc.malopolska.pl/dlibra/doccontent?id=82844> (zob. 7.1.1.8)
- CBN Polona:** Cyfrowa Biblioteka Narodowa Polona, www.polona.pl (zob. 3.3)
- CLARIN-PL:** Common Language Resources and Technology Infrastructure: <http://clarin-pl.eu> (CLARIN-PL), <https://www.clarin.eu> (CLARIN) (zob. 4.1)
- CLIP IPI PAN:** Computational Linguistics in Poland, Language Tools and Resources for Polish, <http://clip.ipipan.waw.pl/LRT> (zob. 4.2)
- Cnapius I:** *Thesaurus polono-latino-graecus seu promptuarium lingua Latinae et Graecae [...]*, Gregorius Cnapius (Grzegorz Knapski, Knapiusz), wyd. F. Caesario (Franciszek Cezary), Cracoviae (Kraków) 1621, <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=104808> (zob. 7.1.1.12)
- Cnapius II:** *Thesavri Polono-latino-graeci Gregorii Cnapii [...]* Tomvs [...], t. 2, *Latinopolonicvs, Simul idem Index verborum primi Tomi, ab Auctore confectus & secundae editioni correctae ac multum auctae*,

accommodatus [...] Sumptu & Typis Francisci Caesarii (Franciszek Cezary), Cracoviae (Kraków) 1626 (elektroniczna wersja wydania z 1644 r., http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=16084&from=&dirids=1&ver_id=&lp=1&QI=223D6A83ADADA20FC3074CAA681489AD-5) (zob. [7.1.1.12](#))

Cnapius III: *Thesauri Polono-Latino-Graeci Gregorii Cnapii e Societate Iesu, Tomus Tertius. Continens Adagia Polonica selecta, & sententias morales ac dicteria faceta, honesta. Latine & Graece reddita. Quibus, praesertim obscurioribus, addita est lux & interpretatio ex variis auctoribus, ac multiplex eruditio passim inspersa*, Typis Francisci Caesarii (Franciszek Cezary), Cracoviae (Kraków) 1632, <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=105517> (zob. [7.1.1.12](#))

Danet: *Nouveau Grand Dictionnaire de M'L' Abbe Danet, Francois, Latin & Polonois: Enrichi des mellieurs Façons [!] de parler, Avec Des Notes De Critique & de Grammaire Sur Ces Trois Langues [...]*, t. 1 [A–E], Pierre Dannel, współtwórca Franciszek Kola (tł.), Drukarnia Pijarów, Warszawa 1743, <http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/doccontent?id=155380>; *Nouveau Grand Dictionnaire De M'L' Abbe Danet, Francois, Latin & Polonois: Enrichi des mellieurs Françons de parler, Avec Des Notes De Critique & de Grammaire Sur Ces Trois Langues [...]*, t. 2 [F–Z], Pierre Dannel, współtwórca Franciszek Kola (tł.), Drukarnia Pijarów, Warszawa 1745, <http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra/doccontent?id=155381> (zob. [7.1.1.19](#))

Dasypodius: *Dasypodius Catholicus: Hoc est, Dictionarium Latino-Germanico-Polonicum, Germanico-Latinum Et Polono-Latino-Germanicum [...]* *Cum Appendice nominum priopriorum Deorum, Dearum, Viro-rum, Mulierum, Regionum, Insularum, Urbium, Fluviorum et Montium*, Petrus Dasypodius, wyd. Andrzej Hünefeld, Dantisci (Gdańsk) 1642, <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/docmetadata?id=12396&from=publication> (zob. [7.1.1.14](#))

DFWP UJ: Dialektologiczna Fonoteka Wydziału Polonistyki UJ (2014–2016), <http://www.fonoteka.polonistyka.uj.edu.pl> (zob. [9.7.1](#))

DGP: Dialekty i gwary polskie. Kompendium internetowe, red. H. Karaś, UW 2010, <http://www.dialektologia.uw.edu.pl/index.php?11=start> (zob. [10.7](#))

DobZaw: *Dobór wyrazów: słownik wyrazów bliskoznacznych i jednoznacznych do praktycznego użytku*, R. Zawiliński, wyd. „Poradnik Językowy”,

- Warszawa 1926, <http://rcin.org.pl/dlibra/doccontent?id=36954> (zob. 7.1.3.9)
- DOG:** Dawne ortografie, gramatyki, podręczniki języka polskiego. Internetowe kompendium edukacyjne, red. nauk. W. Decyk-Zięba, A. Kępińska, M. Kresa, A. Piotrowska, I. Stapor, Warszawa 2014, <http://www.gramatyki.uw.edu.pl/> (zob. 10.5)
- DS:** *Dobry słownik*, oprac. Ł. Szalkiewicz, A. Czesak, S. Żurowski, <https://dobrysloownik.pl/> (zob. 10.12)
- DykcjAmsz:** *Dykcjonarz zawierający wyrazy i wyrażenia z obcych języków polskiemu przyswojone, a mianowicie w umiejętnościach, sztukach, tudzież w stylu prawniczym, administracyjnym, gazeciarskim, naukowo-filozoficznym, literackim i w potocznej mowie używane do użytku powszechnego*, Michał Amszejewicz, w Drukarni Alexandra Gins, Warszawa 1859, <https://sbc.org.pl/dlibra/publication/21681/edition/19648> (zob. 7.1.3.4)
- EKLŚ:** Elektroniczny korpus polskiej łaciny średniowiecznej (2016), <http://scriptores.pl/efontes/> (zob. 9.6.1)
- EK XVII/XVIII:** Elektroniczny korpus tekstów polskich z XVII i XVIII w. (do roku 1772) (2013–2017), <http://wiki.nlp.ipipan.waw.pl/korba> (zob. 9.6.6)
- EncTrzas:** Trzaski, Everta i Michalskiego *Encyklopedyczny słownik wyrazów obcych: pochodzenie wyrazów, wymowa, objaśnienia pojęć, skróty, przysłówia, cytaty*, poprzedzony rozprawą A. Brücknera *O wyrazach obcych*, red. S. Lam, Księgarnia Wydawnicza Trzaski, Everta i Michalskiego, Warszawa 1939, <http://mbc.malopolska.pl/dlibra/doccontent?id=88245> (zob. 7.1.3.12)
- ESHp:** *Elektroniczny słownik hydronimów Polski*, kier. projektu B. Czopek-Kopciuch, Pracownia Toponomastyczna IJP PAN (praca w toku), <http://eshp.ijp.pan.pl/> (zob. 7.2.11.5)
- ESJP XVII–XVIII:** *Elektroniczny słownik języka polskiego XVII i XVIII wieku*, red. W. Gruszczyński, IJP PAN (praca w toku), <http://sxvii.pl> (zob. 7.2.7.5)
- ESLŚP:** *Elektroniczny słownik łaciny średniowiecznej w Polsce*, red. zespół Pracowni Łaciny Średniowiecznej IJP PAN (praca w toku), <http://scriptores.pl/elexicon/> (zob. 7.2.8.2)

- eSWil:** Elektroniczna edycja tzw. słownika wileńskiego: *Słownik języka polskiego*, red. A. Zdanowicz i in., wydany staraniem i kosztem M. Orgelbranda, t. 1–2, Wilno 1861, <http://eswil.ijp.pan.pl/> (zob. 7.1.2.2)
- EwZam:** *Ewangeliarz Zamojskich (Harmonia ewangeliczna. Tractatus de sacramentis*, Rps sygn. 1116 Biblioteki Narodowej w Warszawie, pochodzący ze zbiorów Biblioteki Ordynacji Zamojskiej), <https://polona.pl/item/6064147/4/> (zob. 6.1.8)
- FBC:** Federacja Bibliotek Cyfrowych, <http://fbc.pionier.net.pl/> (zob. 3.1)
- Frazeologia.pl:** <http://www.frazeologia.pl> (zob. 10.10)
- Georgijevic:** *Rozmowa z Turczynem o wierze Krzesciyańskiej i o tajności Trojce świętej ktora w Alkoranie stoi napisana. Przez Bartłomeja Georgiewits ktory czternascie lat był więzieniem Tureckim*, Bartłomej Georgijevic, wyd. Helena Unglerowa, Kraków 1548, <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/doccontent?id=3099> (zob. 7.1.1.5)
- Google Książki (Google Books):** <https://books.google.pl/> (zob. 5)
- GTJ PWR:** Grupa Technologii Językowych G4.19 Politechniki Wrocławskiej, <http://www.nlp.pwr.wroc.pl/narzedzia-i-zasoby> (zob. 4.3)
- Gulden:** *Onomasticum trilingue, Latino-Germano-Polonicum rerum et verborum ad officinam pharmaceuticam spectantium, in Gratiam et Usum Juventutis huic arti addictae, collectum et conscriptum a Paulo Guldenio*, Paweł Gulden, wyd. Wawrzyniec Segebade, Królewiec 1641, <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/docmetadata?id=400792&from=publication> (zob. 7.1.1.13)
- HASK:** Interaktywna baza HASK (2011–2012), http://pelcra.pl/hask_pl/ (zob. 9.4)
- Hexaglosson:** *Hexaglosson Dictionarivm: Cum multis colloquijs Pro diuersitate status hominum quotidie occurrentibus*, drukarnia Piotra Elereta, Warszawa 1646, <http://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/doccontent?id=116119> (zob. 7.1.1.15)
- IlArct:** *Michala Arcta słownik ilustrowany języka polskiego*, t. 1–3, wyd. M. Arcta, Warszawa 1916, <http://mbc.cyfrowemazowsze.pl/dlibra/docmetadata?id=7903&from=publication> (zob. 7.1.3.8)
- ISJChP:** *Indeks a tergo do „Słownika Jana Chryzostoma Paska”*, oprac. A. Pasoń, K. Żelazko, pod kier. S. Skorupki, S. Szlifersztejnowej, Zakład

- Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Kraków 1976, <http://rcin.org.pl/dlibra/plain-content?id=3342> (zob. 7.2.12.2)
- ISJP**: *Inny słownik języka polskiego*, red. M. Bańko, t. 1–2, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000 (zob. MSS PWN), (zob. 7.2.1.5)
- JP WSO**: A. Markowski, W. Wichrowska, *Język polski: wielki słownik ortograficzny*, Langenscheidt Polska, Warszawa 2007 (zob. WSO 2009), (zob. 7.2.2.3)
- JP WSWOiT**: A. Markowski, R. Pawelec, *Język polski: wielki słownik wyrazów obcych i trudnych*, Wydawnictwo Langenscheidt Polska, Warszawa 2007 (zob. WSWOiT 2009), (zob. 7.2.6.3)
- KAJŚ**: Kartoteka *Atlasu językowego Śląska* (AJŚ), <http://rcin.org.pl/publication/42739> (zob. 8.2)
- KALE**: Kartoteka *Atlasu językowego Europy* (ALE), <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=49860&from=&dirids=72&tab=1&lp=8&QI=> (zob. 8.2)
- KAP XVI–XVIII**: Kartoteka *Antroponimii Polski od XVI do XVIII wieku*, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=31636&from=&dirids=72&tab=1&lp=7&QI=> (zob. 8.2)
- KDział**: *Kodeks Działyńskich* (Rps nr 801 Biblioteki Kórnickiej), płyta DVD: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006 (zob. 6.2.6)
- KEwM AGH**: Korpus emocji w mowie, <http://www.dsp.agh.edu.pl/pl/resources/korpusemo#.V4-o3TVbcZM> (zob. 9.5.3)
- Kgn**: *Kazania gnieźnieńskie* (Rps sygn. Ms 24 Biblioteki Kapitulnej w Gnieźnie), płyta DVD: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006 (zob. 6.2.1) (zob. 6.2.1)
- KJM**: Korpus języka młodzieży (2014), http://www.laboratoriumjezykowe.uw.edu.pl/?page_id=1669 (zob. 9.7.2)
- KJM PELCRA**: Korpus języka mówionego z wyszukiwarką danych PELCRA (2008–2010), <http://www.nkjp.uni.lodz.pl/spoken.jsp> (zob. 9.5.2)
- KJP PWN**: Korpus języka polskiego PWN, <http://sjp.pwn.pl/korpus> (zob. 9.2)
- KJP XIX**: Korpus języka polskiego lat 1830–1918 (2013–2016), <http://www.fl9.uw.edu.pl/> (zob. 9.6.7)
- KM AGH**: Korpus mowy AGH, <http://www.dsp.agh.edu.pl/pl/resources/korpusmowy#.V4-iITVbcZN> (zob. 9.5.3)

- KMAGP:** Kartoteka *Małego atlasu gwar polskich* (MAGP), <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=42738&from=&dirids=1&tab=1&lp=17&QI=> (zob. 8.2)
- KNMiejP:** Kartoteka *Słownika nazw miejscowych Polski* (NMiejP), <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=38790&from=&dirids=72&tab=1&lp=11&QI=> (zob. 8.2)
- KOLA:** Kartoteka *Ogólnosłowiańskiego atlasu językowego*, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=46466&from=&dirids=72&tab=1&lp=7&QI=> (zob. 8.2)
- Komensky:** *Joh. Amos Comenii Orbis Sensualium Pictus, Hoc est omnium [...] rerum [...] Pictura & Nomenclatura [...]* Kaspar Müller, Christoph Tschorn, Bregae Silesiorum (Brzeg); (Wrocław) 1667, <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/doccontent?id=24757&from=FBC> (zob. 7.1.1.16)
- Komensky:** *Orbis sensualium pictus quadrilinguis emendatus [...] pictura et nomenclatura Latina, Polonica, Gallica et Germanica*, Joh. Amos Comenii, wyd. Michał Gröll, Warszawa 1770, <http://dlibra.biblioteka.tarnow.pl/dlibra/docmetadata?id=63&dirids=1&tab=1> (zob. 7.1.1.16)
- Kp:** *Kazanie praskie* (Rps sygn. D LII Biblioteki Kapitulnej na Hradczanach w Pradze), płyta DVD: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006 (zob. 6.2.2)
- KP XVI:** Korpus polszczyzny XVI wieku (2012–2016), <http://spxvi.edu.pl/korpus/> (zob. 9.6.4)
- KRozp:** Kartoteka *Rozmyślania przemyskiego*, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=43483&from=&dirids=72&tab=1&lp=9&QI=> (zob. 8.1)
- KSD BIH UW:** Kolekcja Starych Druków Biblioteki Instytutu Historii Uniwersytetu Warszawskiego, <http://www.staredruki.ihuw.pl/stWeb/resource/> (zob. 3.5)
- KSGOWiM:** Kartoteka *Słownika gwar Ostródzkiego, Warmii i Mazur* (SGOWiM), <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=18953&tab=3> (zob. 8.2)
- KSGP PAN:** Kartoteka *Słownika gwar polskich PAN* (SGPPAN), <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=37156&tab=3> (zob. 8.2)
- KSJp:** *Komputerowy słownik języka polskiego*, oprac. firma Litterae, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996 (CD) (zob. 7.2.1.5)
- KSJp XVII–XVIII:** Kartoteka *Słownika języka polskiego XVII i 1. połowy XVIII wieku*, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=20029&tab=3> (zob. 8.1)

- KSLŚ:** Kartoteka *Słownika łaciny średniowiecznej*, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=31986&from=&dirids=72&tab=1&lp=10&QI=> (zob. 8.1)
- KSP XVI:** Kartoteka *Słownika polszczyzny XVI wieku*, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=23662&tab=3> (zob. 8.1)
- KSSNO:** Kartoteka *Słownika staropolskich nazw osobowych* (SSNO), <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=22867&tab=3> (zob. 8.2)
- KSStp:** Kartoteka *Słownika staropolskiego*, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=43801&tab=3> (zob. 8.1)
- KSul:** *Kodeks Suleda* (Rps nr 1418 Biblioteki XX. Czartoryskich w Krakowie), płyta DVD: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006 (zob. 6.2.5)
- Ksw:** *Kazania świętokrzyskie* (Rps 8001 BN), <http://www.polona.pl/item/304920/0/> (zob. 6.1.1)
- KT:** Kartoteka toponomastyczna – varia, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=36341&from=&dirids=72&tab=1&lp=4&QI=> (zob. 8.2)
- KTS:** Korpus tekstów staropolskich do roku 1500 (KS 2016), <https://www.ijp-pan.krakow.pl/publikacje-elektroniczne/korpus-tekstow-staropolskich> (zob. 9.6.2)
- KT XVI–XVIII:** Korpus tekstów XVI–XVIII w.: Korpus GT projektu IMPACT (wersja 1-w.), 1570–1756, Korpus GT projektu IMPACT (wersja 2-w.), 1570–1756, http://poliqarp.wbl.klf.uw.edu.pl/IMPACT_GT_1/, https://szukajwslownikach.uw.edu.pl/IMPACT_GT_1/, http://poliqarp.wbl.klf.uw.edu.pl/IMPACT_GT_2/, https://szukajwslownikach.uw.edu.pl/IMPACT_GT_2/ (zob. 9.6.5)
- L:** *Słownik języka polskiego* przez M. Samuela Bogumiła Linde, t. 1–6, Warszawa 1807–1814; wyd. 2, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Lwów 1854–1860, Warszawa 1807–1814, <http://poliqarp.wbl.klf.uw.edu.pl/slownik-lindego-nowy/>, <https://szukajwslownikach.uw.edu.pl/slownik-lindego-nowy/> (zob. 7.1.2.1)
- Loderecker:** *Dictionarium septem diversarum linguarum, videlicet Latine, Italice, Dalmatice, Bohemicè, Polonicè, Germanicè et Ungaricè, una cum cuiuslibet Linguae Registro sive Repertorio vernaculo, in quo candidus factor sui idiomatis Vocabulum, facile innenire poterit*, Singulari studio et industria collectum a Petro Lodereckero Prageno, Bohemo, etc. P. 1–2, Petrus Loderecker. wyd. Mikulaš Pštros, Praga (Praga) 1605, <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication/494302?tab=1> (zob. 7.1.1.11)

- Maczinsky:** *Lexicon Latino Polonicum ex optimis Latinae linguae Scriptoribus concinnatum* [...], Ioannes Maczinsky (Jan Mączyński), wyd. Typographus Ioannes Daubmannus, Regiomonti Borussiae (Königsberg) 1564, <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=23849> (zob. 7.1.1.6)
- MAGP:** *Mały atlas gwar polskich*, red. K. Nitsch, M. Karaś, t. 1–13, Wrocław–Kraków 1957–1970, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=36303&from=&dirids=72&tab=1&lp=4&QI=> (zob. 7.2.9.6)
- Malczowski:** *Der Jugend zu Nutz Deutsch und Polnisches vermehrtes und verbessertes Vocabularium, To iest, Bardzo potrzebny dla Młodzi Niemiecki y Polski Wokabularz* [...], Stanisław Malczowski, wyd. Georg Matthias Nöllern, Ryga (1688?), <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=111107> (zob. 7.1.1.18)
- MONCO:** Korpus z wyszukiwarką Monco PL (2016), <http://monco.frazeo.pl/> (zob. 9.3)
- Mrongovius:** *Dokładny słownik polsko-niemiecki. Krytycznie wypracowany*, Christoph Cölestin Mrongovius (K.C. Mrongowiusz), Königsberg 1835, <https://books.google.co.uk/books?printsec=frontcover&id=J4xgAAAAcAAJ&hl=pl#v=onepage&q&f=false> (zob. 7.1.3.3)
- MSO:** A. Markowski, W. Wichrowska, *Multimedialny słownik ortograficzny*, Langenscheidt Polska, Warszawa 2007 (CD) (zob. WSO 2009) (zob. 7.2.2.3)
- MSS PWN:** *Multimedialny szkolny słownik języka polskiego PWN*, Wersja 1.0, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005 (CD) (zob. 7.2.1.5)
- MSWOiT:** A. Markowski, R. Pawelec, *Multimedialny słownik wyrazów obcych i trudnych*, Wydawnictwo Langenscheidt Polska, Warszawa 2007 (zob. WSWOiT 2009) (zob. 7.2.6.3)
- Murmelius:** *Dictionarius Ioannis Murmellii variarum rerum tum pueritum adultis utilissimus, cum Germanica atque Polonica interpretatione, adiecto etiam vocabulorum et capitulorum indice* [...], Murmelius (Jan Murmeliusz), wyd. H. Vietor (Wietor), Cracoviae (Kraków) 1526, <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=174463> (zob. 7.1.1.1)
- MW:** *Modlitwy Wacława* (Rps sygn. Codices Slavici Ms VI nr 2, Biblioteka Uniwersytecka w Budapeszcie), płyta DVD: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006 (zob. 6.2.4)

- Mymer:** *Dictionarius trium linguarum: Latine, Teutonice et Polonice potiora vocabula continens nunc denuo pluribus in locis auctus in titulis per seriem alphabeti concinnatus tum peregrinantibus tum domi desidentibus et quibuslibet tribus loqui linguis cupientibus maxime necessarius et utilissimus*, Mymerus (Franciszek Mymer), wyd. H. Vietor (Wietor), Cracoviae (Kraków) 1528, <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/doccontent?id=3173> (zob. [7.1.1.2](#))
- NKJP:** Narodowy Korpus Języka Polskiego (2008–2010), <http://nkjp.pl/> (zob. [9.1](#))
- NMiejP:** *Nazwy miejscowe Polski: historia, pochodzenie, zmiany*, red. K. Rymut, t. 1–9 (A–Q), Kraków 2004–2013, <http://rcin.org.pl/ijp/dlibra/publication?id=15454> (zob. [7.2.11.3](#))
- NMP:** K. Rymut, *Nazwy miast Polski*, Wrocław 1987, http://rcin.org.pl/dlibra/docmetadata?id=24803&from=&dirids=1&ver_id=&lp=32&QI= (zob. [7.2.11.2](#))
- Nomenclator:** *Nomenclator, selectissimas rerum appellationes tribus linguis, latina, germanica, polonica, explicatas indicans. In usum Scholarum Borussiae et Polonicarum. Cum Serenissimi Regis Poloniae gratia et privilegio ad decennium*, Piotr Artomiusz, wyd. Andrzej Koteniusz (A. Cotenii), Toruń 1591, <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/100909/edition/94965> (zob. [7.1.1.9](#))
- NSO 2005:** A. Markowski, W. Wichrowska, *Nowy słownik ortograficzny*, Wydawnictwo Wilga, Warszawa 2005 (zob. WSO 2009) (zob. [7.2.2.3](#))
- NSO PWN 1996:** *Nowy słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. E. Polański, Wydawnictwo Naukowe PWN, wyd. 1, Warszawa 1996 (zob. WSO 2016a, MSS PWN) (zob. [7.2.2.2](#), zob. też [7.2.1.5](#))
- NSO PWN 1999:** *Nowy słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. E. Polański, Wydawnictwo Naukowe PWN, wyd. 4, Warszawa 1999, dodruk: 2000, 2002, 2003 (zob. MSS PWN) (zob. [7.2.2.2](#))
- NSO PWN 2003:** *Nowy słownik ortograficzny PWN*, Wydawnictwo Naukowe PWN (CD) (zob. PORTAL PWN 2003, WSO 2016a) (zob. [7.2.2.2](#))
- NSPP PWN 1999:** *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, red. A. Markowski, Wydawnictwo Naukowe PWN, wyd. 1, Warszawa 1999 (zob. SPP PWN 2003) (zob. [7.2.2.1](#))
- NSPP PWN 2000:** *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, red. A. Markowski, Wydawnictwo Naukowe PWN, wyd. 2, Warszawa 2000 (zob. SPP PWN 2003) (zob. [7.2.2.1](#))

- OrtArct:** *M. Arcta słownik ortograficzny języka polskiego: nowa pisownia, uchwalona przez Komitet Ortograficzny Polskiej Akademii Umiejętności w roku 1936*, wyd. 6, wyd. M. Arcta, Warszawa 1936, <http://bc.mbrpadom.pl/dlibra/docmetadata?id=24733&from=publication> (zob. 7.1.3.11)
- OrtMac:** Ortyłe Maciejowskiego (ortyle prawa magdeburgskiego z rękopisu Biblioteki Baworowskich, tzw. ortyle Maciejowskiego, Rps 12575 II BN), <https://polona.pl/item/5897124/0/> (zob. 6.1.6)
- OrtOssol:** Ortyłe z rękopisu Biblioteki Ossolińskich, Rps nr 50/II Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (ortyle prawa magdeburgskiego z rękopisu Biblioteki Ossolińskich), http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/docmetadata?id=5470&from=&dirids=1&ver_id=&lp=1&QI= (zob. 6.1.7)
- Osinski:** A. Osiński, *Bogactwa mowy polskiej* (t. 1–14, rękopis, XIX w.), <http://www.osinski.ibi.uw.edu.pl/> (zob. 7.1.3.1)
- PBC:** Polonijna Biblioteka Cyfrowa, <http://pbc.uw.edu.pl/> (zob. 3.4)
- Pf:** *Psalterz floriański (Psalterium trilingue)*, Rps 8002 III BN), <https://polona.pl/item/285246/0/>, <https://polona.pl/item/52212659/0/> (zob. 6.1.3)
- Pieśni:** Wybór pieśni średniowiecznych, płyta DVD: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006 (zob. 6.2.7)
- PLWordNet:** Słowosieć 3.0 (2016), <http://plwordnet.pwr.wroc.pl/wordnet/> (zob. 7.2.5.2)
- POLDI:** PolDi – a Polish Diachronic Online Corpus (2012), <http://rhssl1.uni-regensburg.de/SlavKo/korpus/poldi> (zob. 9.6.3)
- PolDiLemma-Corpus:** <https://fedora.clarin-d.uni-saarland.de/poldilemma/license.html> (zob. 9.6.3)
- PolFon:** portal poświęcony fonetyce, <http://polfon.upol.cz/> (zob. 10.9)
- Portal PWN:** *Słownik języka polskiego*, <http://sjp.pwn.pl/> (zob. 10.11)
- Portal PWN 2003:** Słowniki PWN. Portal, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003 (CD) (zob. 7.2.1.3; zob. 7.2.2.1, zob. 7.2.1.5)
- PPNT:** Piętnastowieczne przekłady Nowego Testamentu – elektroniczna konkordancja staropolska. Internetowa baza danych, 2012–2015 IJP PAN w Krakowie, kier. projektu M. Leńczuk, <http://stnt.ijp-pan.krakow.pl/> (zob. 10.3)
- Ppuł:** *Psalterz puławski* (Rps nr 1269 Biblioteki XX. Czartoryskich w Krakowie), płyta DVD: *Biblioteka zabytków polskiego piśmiennictwa średniowiecznego*, red. W. Twardzik, IJP PAN, Kraków 2006; wersja online: <https://polona.pl/item/67350084/10/> (zob. 6.2.3)

- PPwPSU:** Prasa polskojęzyczna w początkach sowietyzacji Ukrainy (2012–2016), <https://prasapolukr.ijp.pan.pl/katalog> (zob. 10.8)
- PSF:** *Popularny słownik frazeologiczny*, S. Bąba, J. Liberek, Langenscheidt Polska, Warszawa 2010 (CD) (zob. 7.2.3.3)
- RAMKI:** Baza ram interpretacyjnych dla wybranych jednostek czasownikowych (2009), <http://www.ramki.uw.edu.pl/>, strona bazy: <http://www.ramki.uw.edu.pl/ramki/index.html> (zob. 7.2.4.3)
- RCIN:** Repozytorium Cyfrowe Instytutów Naukowych, <http://rcin.org.pl/dlibra> (zob. 3.2)
- Rozp:** *Rozmyślanie o żywocie Pana Jezusa (Rozmyślanie przemyskie)*, Rps 8024 II BN), <https://polona.pl/item/257324/1/> (zob. 6.1.5)
- Rykaczewski:** *Słownik języka polskiego, podług Lindego i innych nowszych źródeł*, wypracowany przez Erazma Rykaczewskiego, t. 1–2, Berlin 1866, t. 1: <http://zbc.uz.zgora.pl/dlibra/doccontent?id=21693>; t. 2: <http://zbc.uz.zgora.pl/dlibra/doccontent?id=21694> (zob. 7.1.3.5)
- SDW:** Słowniki dawne i współczesne. Internetowy przewodnik edukacyjny, red. M. Bańko, M. Majdak, M. Czeszewski, UW, <http://www.leksyko-grafia.uw.edu.pl> (zob. 10.6)
- SEBr:** A. Brückner, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Krakowska Spółka Wydawnicza, Kraków 1927, https://pl.wikisource.org/wiki/Słownik_etymologiczny_języka_polskiego (zob. 7.1.3.10)
- SEJF:** *Słownik elektroniczny jednostek frazeologicznych*, oprac. M. Czerepowicka (oprac. informatyczne A. Savary) (2012), <http://zil.ipipan.waw.pl/SEJF> (zob. 7.2.3.2)
- SEK:** W. Boryś, H. Popowska-Taborska, *Słownik etymologiczny Kaszubszczyzny*, t. 1–6, Warszawa 1994–2010, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=6833&from=&dirids=1&tab=1&lp=2&QI=> (zob. 7.2.10.2)
- SEMSNO:** *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, red. A. Cieślíkowa, cz. 1–7 (z suplementem), Kraków 2000–2002, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=42984&from=&dirids=72&tab=1&lp=1&QI=> (zob. 7.2.10.3)
- SF:** *Słownik frazeologiczny*, oprac. P. i L. Müldner-Nieckowsy (2016), <http://www.frazeologia.pl> (zob. 7.2.3.1)
- SFJP:** W. Lubaszewski, H. Wróbel, M. Gajęcki, B. Moskal, A. Orzechowska, P. Pietras, P. Pisarek, T. Rokicka, *Słownik fleksyjny języka polskiego*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Kraków 2001 (CD) (zob. 7.2.4.5)

- SFWP:** S. Bąba, J. Liberek, *Słownik frazeologiczny współczesnej polszczyzny*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001 (zob. PSF) (zob. [7.2.3.3](#))
- SGJP 2007:** Z. Saloni, M. Woliński, R. Wołosz, W. Gruszczyński, D. Skowrońska, *Słownik gramatyczny języka polskiego*, wyd. 1, Wiedza Powszechna, Warszawa 2007 (CD) (zob. [7.2.4.2](#))
- SGJP 2012:** Z. Saloni, M. Woliński, R. Wołosz, W. Gruszczyński, D. Skowrońska, *Słownik gramatyczny języka polskiego*, wersja 2.0, Wydawnictwo Sowa, Warszawa 2012 (CD) (zob. [7.2.4.2](#))
- SGJP 2015:** *Słownik gramatyczny języka polskiego*, Z. Saloni, M. Woliński, R. Wołosz, W. Gruszczyński, <http://sgjp.pl> (zob. [7.2.4.2](#))
- SGMP:** *Słownik gwary miejskiej Poznania*, red. M. Gruchmanowa, B. Walczak, Zakład Języka Polskiego Instytutu Filologii Polskiej UAM, 1997, <http://www.poznan.pl/mim/sownik/> (zob. [7.2.9.3](#))
- SGOWiM:** *Słownik gwar Ostródzkiego, Warmii i Mazur*, red. Z. Stamirowska, H. Perzowa, D. Kołodziejczykowa, t. 1–6 (praca w toku), Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1987–2014, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=15588&from=&dirids=72&tab=1&lp=5&QI=> (zob. [7.2.9.2](#))
- SGPKarl:** J. Karłowicz, *Słownik gwar polskich*, t. 1–6, Akademia Umiejętności, Kraków 1900–1911, <http://zbc.uz.zgora.pl/dlibra/publication?id=9017&tab=3> (zob. [7.1.3.7](#))
- SGP PAN:** *Słownik gwar polskich*, red. M. Karaś, J. Reichan, S. Urbańczyk, J. Okoniowa, B. Grabka, t. 1–8 (praca w toku), Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Kraków 1979–2013, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=15429&from=&dirids=72&tab=1&lp=2&QI=> (zob. [7.2.9.1](#))
- SH:** *Słownik huculski*, J. Janów, oprac. J. Rieger, Kraków 2001, <http://rcin.org.pl/dlibra/docmetadata?id=24698&from=&dirids=72&verid=&lp=14&QI=> (zob. [7.2.9.4](#))
- SJAM:** *Słownik języka Adama Mickiewicza*, red. K. Górski, S. Hrabec, t. 1–11, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Kraków 1962–1983, <http://dlibra.ujk.edu.pl/dlibra/publication?id=403&tab=3> (zob. [7.2.12.3](#))
- SJCN:** *Internetowy słownik języka Cypriana Norwida*, oprac. J. Puzynina, T. Korpysz, Pracownia SJCN Wydziału Polonistyki UW (2009–2016), <http://www.sownikjezykanorwida.uw.edu.pl/> (zob. [7.2.12.4](#))
- SJPDor 1958–1969:** *Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski, t. 1–11, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1958–1969 (zob. SJPDor 2012) (zob. [7.2.1.1](#))

- SJPDor 1997**: przedruk elektroniczny SJPDor 1958–1969 (CD) (zob. SJPDor 2012) (zob. [7.2.1.1](#))
- SJPDor 2012**: wydanie elektroniczne SJPDor 1958–1969, <http://www.sjpd.pwn.pl/>, <http://doroszewski.pwn.pl/>, <http://sjp.pwn.pl/doroszewski/lista/A.html> (zob. [7.2.11](#))
- SJPDun 1996**: *Słownik współczesnego języka polskiego*, red. B. Dunaj, Wilga, Warszawa 1996 (zob. WSJPL) (zob. [7.2.1.5](#))
- SJPDun 1999**: *Słownik współczesnego języka polskiego*, red. B. Dunaj, t. 1–2, Wilga, Warszawa 1999 (zob. WSJPL) (zob. [7.2.1.5](#))
- SJPDun 2007**: *Współczesny słownik języka polskiego*, red. B. Dunaj, t. 1–2, Langenscheidt Polska, Warszawa 2007 (tytuł słownika zmieniono bez wiedzy i zgody redaktora oraz autorów) (zob. WSJPL) (zob. [7.2.1.5](#))
- SJP PWN 2003**: *Słownik języka polskiego PWN* (CD) (zob. też PORTAL PWN 2003) (zob. [7.2.1.5](#))
- SJPPWN 2016**: *Słownik języka polskiego PWN*, <http://sjp.pwn.pl/sjp/lista/A.html> (zob. [7.2.1.3](#))
- SJPSzym**: *Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, t. 1–3, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1978–1981 (zob. SJP PWN 2003, KSJP) (zob. [7.2.1.5](#))
- SJP XVII–XVIII**: *Słownik języka polskiego XVII i I. połowy XVIII wieku*, red. H. Koneczna, S. Skorupka, S. Szlifcerszejnowa, W. Gruszczyński, t. 1, z. 1–5 (praca w toku), Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Kraków 1999–2004, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=43827&from=&dirids=1&tab=1&lp=17&QI> (zob. [7.2.7.4](#))
- SlowArct**: *Słowniczek 10.000 wyrazów, zwrotów i przysłów cudzoziemskich używanych w mowie potocznej i w prasie peryodycznej polskiej*, wyd. M. Arcta, Warszawa 1886, <http://dlibra.ujk.edu.pl/dlibra/doccontent?id=285> (zob. [7.1.3.6](#))
- Słowskić**: (zob. PLWordnet) (zob. [7.2.5.2](#))
- SLŚP**: *Słownik łaciny średniowiecznej w Polsce*, red. M. Plezia, K. Weysenhoff-Brożkova, t. 1–8 (A–S, z z. 2, dodatkowym), Wrocław 1953–1988, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=15584&from=&dirids=72&tab=1&lp=2&QI> (zob. [7.2.8.1](#))
- SNNP**: Z. Kaleta, *Słownik najstarszych nazwisk polskich: pochodzenie językowe nazwisk omówionych w „Historii nazwisk polskich”*, t. 1, Warszawa

- 2007, http://rcin.org.pl/dlibra/docmetadata?id=38217&from=&dirids=1&ver_id=&lp=56&QI= (zob. [7.2.11.4](#))
- SP:** *Słownik prasłowiański*, red. F. Sławski, M. Jakubowicz, t. 1–8, Wrocław 1974–2001 (praca w toku), <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=6907&from=&dirids=1&tab=1&lp=16&QI=> (zob. [7.2.10.1](#))
- SPE:** *Szesnastowieczne przekłady Ewangelii*, 2010–2013 IJP UW, kier. projektu I. Winiarska-Górska, <http://www.ewangelie.uw.edu.pl/> (zob. [10.4](#))
- SPJK:** *Słownik polszczyzny Jana Kochanowskiego*, red. M. Kucala, t. 1–4, IJP PAN, Kraków 1994–2008, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=41880&tab=3> (zob. [7.2.12.1](#))
- SPJS:** *Słownik pojęciowy języka staropolskiego*, kier. projektu B. Sieradzka-Baziur, IJP PAN, 2011–2015, <http://spjs.ijp-pan.krakow.pl/spjs/strona/kartaTytulowa> (zob. [7.2.7.2](#))
- SpI:** *Staropolska.pl*, red. R. Mazurkiewicz, UP Kraków, <http://staropolska.pl/> (zob. [10.2](#))
- SPLP:** *Słownik polskich leksemów potocznych*, red. W. Lubaś, t. 1–7, Wydawnictwo Naukowe PWN (t. 1), Wydawnictwo Lexis (t. 2–7), Kraków 2001–2013, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=39408&tab=3> (zob. [7.2.13](#))
- SPOKES:** Korpus języka mówionego z wyszukiwarką danych konwersacyjnych Spokes (2014), <http://spokes.clarin-pl.eu/> (zob. [9.5.1](#))
- SPP PWN 2003:** *Słownik poprawnej polszczyzny PWN* (CD) (zob. też PORTAL PWN 2003) (zob. [7.2.2.1](#))
- SPP PWN 2007:** *Słownik poprawnej polszczyzny PWN* (CD dołączone do wyd. drukowanego WSPP 2007) (zob. SPP PWN 2003) (zob. [7.2.2.1](#))
- SPS 2005:** *Słownik 100 tysięcy potrzebnych słów*, red. nauk. J. Bralczyk, zastępca red. nauk. E. Sobol, opracowanie haseł: L. Drabik, A. Kłosińska, A. Kubiak-Sokół, E. Sobol, A. Stankiewicz, M. Szewczyk, L. Wiśniakowska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005 (zob. SJP PWN 2016) (zob. [7.2.1.3](#))
- SP XVI:** *Słownik polszczyzny XVI wieku*, red. M.R. Mayenowa, F. Pełowski, K. Mrowcewicz, P. Potoniec, t. 1–36 (praca w toku), Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Warszawa 1956–2012, <http://spxvi.edu.pl/wersja-cyfrowa/>, <https://szukajwslownikach.uw.edu.pl/sownik-polszczyzny-xvi-wieku/> (zob. [7.2.7.3](#))

- SS 1993:** A. Dąbrówka, E. Geller, R. Turczyn, *Słownik synonimów*, Wydawnictwo MCR, Warszawa 1993 (zob. SS 1995–1999) (zob. [7.2.5.3](#))
- SS 1995:** A. Dąbrówka, E. Geller, R. Turczyn, *Słownik synonimów*, Wydawnictwo Świat Książki, Warszawa 1995 (zob. SS 1995–1999) (zob. [7.2.5.3](#))
- SS 1995–1999:** A. Dąbrówka, E. Geller, R. Turczyn, *Słownik synonimów* (wbudowany w MS Word) (zob. [7.2.5.3](#))
- SSGCP:** *Słownik syntaktyczno-generatywny czasowników polskich*, red. K. Polański, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Kraków 1980–1992, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=15746&tab=3> (zob. [7.2.4.1](#))
- SSiA 2005:** *Słownik synonimów i antonimów*, red. P. Żmigrodzki, Wydawnictwo Europa, Wrocław 2005 (zob. SSiA 2016) (zob. [7.2.5.1](#))
- SSiA 2006:** *Słownik synonimów i antonimów*, red. P. Żmigrodzki, Wydawnictwo Europa, Wrocław 2006 (e-book) (zob. SSiA 2016) (zob. [7.2.5.1](#))
- SSiA 2016:** *Słownik synonimów i antonimów* – Interia.pl, Leksykony, <http://leksykony.interia.pl/synonim> (zob. [7.2.5.1](#))
- SSJP:** *Słownik semantyczny języka polskiego*, <http://www.klk.uj.edu.pl/ssjp> (zob. [7.2.5.3](#))
- SSNO:** *Słownik staropolskich nazw osobowych*, red. W. Taszycki, t. 1–7 (z suplementem), Wrocław 1965–1987, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=39927&from=&dirids=72&tab=1&lp=8&OI=> (zob. [7.2.11.1](#))
- SStp:** *Słownik staropolski*, red. S. Urbańczyk, t. 1–11, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Kraków 1953–2002, <http://rcin.org.pl/dlibra/publication?id=39990&tab=3>, <https://pjs.ijp.pan.pl/Sstp/Supl.pdf> (zob. [7.2.7.1](#))
- SW:** *Słownik języka polskiego*, red. J. Karłowicz, A. Kryński, W. Niedźwiedzki, t. 1–8, Nakładem Prenumeratorów i Kasy Mianowskiego, Warszawa 1900–1927 (tzw. słownik warszawski), <http://poliqarp.wbl.klf.uw.edu.pl/sownik-warszawski/>, <https://szukajwslownikach.uw.edu.pl/sownik-warszawski/> (zob. [7.1.2.3](#))
- SWB:** *Słownik wyrazów bliskoznacznych PWN*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007 (dołączony do wyd. drukiem WSWB 2007) (CD) (zob. [7.2.5.3](#))
- SWil:** *Słownik języka polskiego*, red. A. Zdanowicz i in., wydany staraniem i kosztem M. Orgelbranda, t. 1–2, Wilno 1861, <http://pbc.gda.pl/dlibra/docmetadata?id=18248&dirids=1&tab=1> (cz. 1, A–O) <http://pbc.gda.pl/dlibra/doccontent?id=17147&from=FBC> (cz. 2, P–Ż) (zob. [7.1.2.2](#))
- SWO:** *Słownik wyrazów obcych*, red. I. Kamińska-Szmał, Wydawnictwo Europa, Wrocław 2001 (zob. SWO EUROPA) (zob. [7.2.6.2](#))

- SWOB PWN 2005:** *Słownik wyrazów obcych PWN*, red. M. Bańko, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005 (CD, dołączony do wydanego drukiem WSWO PWN 2005) (zob. [7.2.6.3](#))
- SWO Europa:** *Słownik wyrazów obcych* – Onet.pl, Portal wiedzy (2016), <http://portalwiedzy.onet.pl/polszczyzna.html> (zob. [7.2.6.2](#))
- SWOKop 1967–2002:** W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, wyd. 1–28, Wiedza Powszechna, Warszawa 1967–2002 (zob. [7.2.6.1](#))
- SWOKop 1998:** W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, Pro-Media, Łódź 1998 (CD) (zob. [7.2.6.1](#))
- SWOKop:** *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych Władysława Kopalińskiego*, <http://www.slownik-online.pl/> (zob. [7.2.6.1](#))
- SWO PWN 1971:** *Słownik wyrazów obcych PWN*, red. J. Tokarski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1971 (zob. SWO PWN 1995, KSJP) (zob. [7.2.1.5](#))
- SWO PWN 1995:** *Słownik wyrazów obcych PWN*, red. E. Sobol, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995 (nowe wydanie SWO 1971) (zob. KSJP) (zob. [7.2.1.5](#))
- SWO PWN 2003:** *Słownik wyrazów obcych PWN*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003 (CD) (zob. też PORTAL PWN 2003) (zob. [7.2.6.3](#))
- Thesaurus:** *Thesaurus Linguarum Orientalium* [...] Francisci a Mesgnien Meninski (Franciszek Mesgnien Meniński), Wiedeń 1680, <http://mbc.malopolska.pl/dlibra/doccontent?id=83333> (zob. [7.1.1.17](#))
- Trotz:** *Nowy dykjonarz, to jest mownik polsko-niemiecko-francuski z przydatkiem przysłów potocznych, przestroż gramatycznych, lekarskich, matematycznych, fortyfikacyjnych, żeglaskich [!], łowczych i inszym naukom przyzwoitych wyrazow przez Michała Abrahama Troca, warszawianina, tom trzeci, w Lipsku, nakładem Jana Fryderyka Gledyca, Lipsk 1764, <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/doccontent?id=7138> (zob. [7.1.1.21](#))*
- Tucholiensis:** *Farrago civilium actionum ad formam Juris Maydeburgensis*, Cervus Ioannes Tucholiensis (Jan Tucholczyk), wyd. F. Ungler, Cracoviae (Kraków) 1531, <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/doccontent?id=167363> (zob. [7.1.1.3](#))
- USJP 2003:** *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. S. Dubisz, t. 1–4, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003 (zob. USJP 2016) (zob. [7.2.1.2](#))

- USJP 2004:** *Uniwersalny słownik języka polskiego*, wersja 1.0, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004 (CD) (zob. USJP 2016) (zob. [7.2.1.2](#))
- USJP 2008:** *Uniwersalny słownik języka polskiego*, wersja 2.0, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008 (CD) (zob. USJP 2016) (zob. [7.2.1.2](#))
- USJP 2010:** *Uniwersalny słownik języka polskiego*, wersja 3.0, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010 (pendrive) (zob. USJP 2016) (zob. [7.2.1.2](#))
- USJP 2016:** *Uniwersalny słownik języka polskiego*, <http://usjp.pwn.pl/> (zob. [7.2.1.2](#))
- VLLPHD:** Virtual Lexicographical Library for Polish Historical Dictionaries, biblioteka w trakcie opracowywania, <http://wbl.klf.uw.edu.pl/> (zob. [3.7](#))
- Volckmar:** *Dictionarium Trium Linguarum Latine, Germanice Et Polonice [...] Nunc denovo recusum lingua Graeca auctum et Quadrilingue factum [...]*, Mikołaj Volckmar, wyd. M. Rhode, Gdańsk 1605, <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/doccontent?id=9501> (zob. [7.1.1.10](#))
- Walenty:** *Słownik walencyjny języka polskiego* (2016), <http://walenty.ipi-pan.waw.pl/> (zob. [7.2.4.4](#))
- Woyna:** *Kleiner Lust-Garten Worinn Gerade Gänge Zur Polnischen Sprache angewiesen werden [...]*, J.K. Woyna, wyd. Thomas Johann Schreiber, Gdańsk 1746, <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/docmetadata?id=oai:www.bibliotekacyfrowa.pl:200&from=http://www.wbc.poznan.pl> (zob. [7.1.1.20](#))
- WSFJP 2003:** P. Müldner-Nieckowski, *Wielki słownik frazeologiczny języka polskiego*, Wydawnictwo Świat Książki, Warszawa 2003 (zob. SF) (zob. [7.2.3.1](#))
- WSFJP 2004:** P. Müldner-Nieckowski, M. Müldner-Nieckowska, Ł.P. Müldner-Nieckowski, S. Carofano-Bugajska, *Wielki słownik frazeologiczny języka polskiego*, Wydawnictwo Świat Książki, Warszawa 2004 (zob. SF) (zob. [7.2.3.1](#))
- WSJP:** *Wielki słownik języka polskiego*, red. P. Żmigrodzki (2007–2018), <http://wsjp.pl/> (zob. [7.2.1.4](#))
- WSJPL:** *Współczesny słownik języka polskiego LexLand*, red. B. Dunaj, Langenscheidt, 2009 (CD) (zob. [7.2.1.5](#))
- WSO 2009:** *Wielki słownik ortograficzny*, oprac. A. Markowski, W. Wichrowska, Langenscheidt Polska, Warszawa 2009 (CD) (zob. [7.2.2.3](#))

- WSO PWN 2003:** *Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. E. Polański, Wydawnictwo Naukowe PWN, wyd. 1, Warszawa 2003 (zob. WSO PWN 2016a) (zob. [7.2.2.2](#))
- WSO PWN 2006:** *Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. E. Polański, Wydawnictwo Naukowe PWN, wyd. 2, Warszawa 2006 (zob. WSO PWN 2016a) (zob. [7.2.2.2](#))
- WSO PWN 2011:** *Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. E. Polański, Wydawnictwo Naukowe PWN, wyd. 3, Warszawa 2011 (zob. WSO PWN 2016a) (zob. [7.2.2.2](#))
- WSO PWN 2013:** *Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. E. Polański, Wydawnictwo Naukowe PWN (CD, inne wydania: 2010) (zob. WSO PWN 2016a) (zob. [7.2.2.2](#))
- WSO PWN 2016a:** *Wielki słownik ortograficzny PWN*, <http://sjp.pwn.pl/so/lista/A.html> (zob. [7.2.2.2](#))
- WSO PWN 2016b:** *Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. E. Polański, Wydawnictwo Naukowe PWN (plik .exe; program do zakupienia i pobrania online ze strony <http://ksiegarnia.pwn.pl>) (zob. WSO PWN 2016a) (zob. [7.2.2.2](#))
- WSO PWN 2016c:** *Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. E. Polański, Wydawnictwo Naukowe PWN (pendrive) (zob. WSO PWN 2016a) (zob. [7.2.2.2](#))
- WSO PWN 2016d:** *Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. E. Polański, Wydawnictwo Naukowe PWN, wyd. 4, Warszawa 2016d (zob. WSO PWN 2016a) (zob. [7.2.2.2](#))
- WSPP:** *Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN*, red. A. Markowski, Wydawnictwo Naukowe PWN, wyd. 1, Warszawa 2007 (zob. SPP PWN 2003) (zob. [7.2.2.1](#))
- WSU:** *Wielki słownik ucznia*, red. M. Bańko, t. 1–2, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006 (zob. MSS PWN) (zob. [7.2.1.5](#))
- WSWB:** *Wielki słownik wyrazów bliskoznacznych PWN*, red. M. Bańko, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007 (zob. SWB) (zob. [7.2.5.3](#))
- WSWOiT 2000:** A. Markowski, R. Pawelec, *Wielki słownik wyrazów obcych i trudnych*, Wydawnictwo Wilga, Warszawa 2000 (zob. WSWOiT 2009) (zob. [7.2.6.3](#))
- WSWOiT 2009:** A. Markowski, R. Pawelec, *Wielki słownik wyrazów obcych i trudnych*, Langenscheidt Polska, Warszawa 2009 (CD) (zob. [7.2.6.3](#))

WSWO PWN: *Wielki słownik wyrazów obcych PWN*, red. M. Bańko, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005 (zob. SWOB PWN) (zob. [7.2.6.3](#))

Zbor: J. Zborowski, *Słownik gwary Zakopanego i okolic*, oprac. J. Okonio-wa, Zakopane–Kraków 2009, http://rcin.org.pl/dlibra/docmetadata?id=2338&from=&dirids=72&ver_id=&lp=1&QI= (zob. [7.2.9.5](#))

ŻSStp: Źródła do kartoteki SStp, <http://rcin.org.pl/dlibra/doccontent?id=26853&from=FBC> (zob. [8.1](#))

LITERATURA

- Andrzejczuk A. 2010: *Korpusy językowe w pracy językoznawcy: nowe możliwości czy droga na manowce?*, [w:] *Kompjutiernaja lingwistika: nauucznoje naprawlenije i uczebnaja disciplina. Sbornik naucznych statiej*, red. W.I. Kowal, t. 1, GGU im. F. Skoriny, Gomiel, s. 100–103.
- Andrzejczuk A., Czupryniak M. 2009: *O wykorzystaniu zasobów internetowych w pracy językoznawcy*, „Polonica” XXIX, s. 189–204.
- Andrzejczuk A., Hajnicz E., Kocyba N. 2014: *Projekt systemu ram semantycznych w słowniku Walenty*, IPI PAN, <http://slideplayer.pl/slide/2779771/> (dostęp 15 marca 2017).
- Baker C.F., Fillmore C.J., Cronin B. 2003: *The structure of the FrameNet database*, „International Journal of Lexicography”, t. 16, nr 3, s. 281–296.
- Bańko M. 2001: *Z pogranicza leksykografii i językoznawstwa. Studia o słowniku jednojęzycznym*, Warszawa.
- Bańko M., Majdak M., Czeszewski M. (red.) 2016: *Słowniki dawne i współczesne. Internetowy przewodnik edukacyjny*, <http://www.leksykografia.uw.edu.pl> (dostęp 15 marca 2017).
- Bański P. 2003: *Anotacja zewnętrzna: wpływ architektury korpusu IPI PAN na efektywność jego tworzenia oraz wykorzystania*, „Polonica” XXII–XXIII, s. 77–92.
- Bień J.S. 2006: *Kilka przykładów dygitalizacji słowników*, „Poradnik Językowy”, z. 8, s. 55–63.
- Bień J.S. 2009: *Digitalizing dictionaries of Polish*, [w:] *Methods of lexical analysis. Theoretical assumption and practical applications*, red. K. Bogacki, J. Cholewa, A. Rozumko, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok, s. 37–45.

- Bień J.S. 2010: *Dygitalizacja i komputeryzacja słowników na przykładzie „Słownika polszczyzny XVI wieku”*, [w:] *Język polski – wczoraj, dziś, jutro...*, red. B. Czopek-Kopciuch, P. Żmigrodzki, Lexis, Kraków, s. 131–138.
- Bień J.S. 2012: *Narzędzia dygitalizacji tekstów na potrzeby badań filologicznych*, <http://bc.klf.uw.edu.pl/297/> (dostęp 15 marca 2017).
- Bień J.S. 2013: *Przeglądanie fiszek Repozytorium Cyfrowego Instytutów Naukowych*, Katedra Lingwistyki Formalnej UW, <http://bc.klf.uw.edu.pl/328/> (dostęp 15 marca 2017).
- Bień J.S. 2014: *Humanistyka cyfrowa. Wybrane przykłady, prezentacja podczas konferencji „Humanistyka cyfrowa. Projekty, ludzie, teoria”*, Warszawa 3 listopada 2014, <http://bc.klf.uw.edu.pl/388/> (dostęp 15 marca 2017).
- Bilińska J., Derwojedowa M., Kieraś W., Kwiecień M. 2016: *Mikrokorpus polszczyzny 1830–1918*, „Komunikacja Specjalistyczna”, nr 11, s. 149–161.
- Czerepowicka M. 2014: *SEJF – Słownik elektroniczny jednostek frazeologicznych*, „Język Polski” XCIV, z. 2, s. 116–129.
- Czerepowicka M., Kosek I. 2011: *Problemy opisu związków frazeologicznych w formalizmie „Multifleks” (na przykładzie rodzaju wyrażen frazeologicznych)*, [w:] *Różne formy, różne treści. Tom ofiarowany Profesorowi Markowi Świdzińskiemu*, red. D. Kopcińska, M. Bańko, Wydział Polonistyki UW, Warszawa, s. 117–126.
- Derwojedowa M. 2017: *Językoznawstwo komputerowe i inżynieria lingwistyczna po 1989 roku*, „Język Polski” XCVII, z. 1, s. 7–17.
- Derwojedowa M., Kieraś W., Skowrońska D., Wołosz R. 2014: *Korpus polszczyzny XIX wieku – od mikrokorpusu do korpusu średniej wielkości*, „Prace Filologiczne” LXV, s. 249–254.
- Dziob A., Łazarewicz P. 2011: *Słowosieć jako narzędzie wspomagające pracę tłumacza*, „Rocznik Kognitywistyczny” V, s. 33–42.
- Fabizsak M., Konat B. 2013: *Zastosowanie korpusów językowych w językoznawstwie kognitywnym*, [w:] *Metodologie językoznawstwa. Ewolucja języka. Ewolucja teorii językoznawczych*, red. P. Stalmaszczyk, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 131–142.
- Fillmore C.J. 1982: *Frame semantics*, [w:] *Linguistics in the morning calm*, red. I. Yang, Hanshin Publishing Co., Seoul, s. 111–137.

- Gruszczyński W., Adamiec D., Ogrodniczuk M. 2013: *Elektroniczny korpus tekstów polskich z XVII i XVIII w. (do 1772 r.)*, „Polonica” XXXIII, s. 311–318.
- Gruszczyńska E., Leńko-Szymańska A. (red.) 2016: *Polskojęzyczne korpusy równoległe. Polish-language Parallel Corpora*, Wydział Lingwistyki Stosowanej UW, Warszawa (online: http://rownolegle.blog.ils.uw.edu.pl/files/2016/03/0000_Korpusy.pdf, dostęp 15 marca 2017).
- Hajnicz E. 2011: *Automatyczne tworzenie semantycznych słowników walencyjnych*, Akademicka Oficyna Wydawnicza Exit, Warszawa.
- Hajnicz E., Andrzejczuk A., Bartosiak T. 2016: *Semantic layer of the valence dictionary of Polish ‘Walenty’*, [w:] *Proceedings of the Tenth International Conference on Language Resources and Evaluation, LREC 2016*, red. N. Calzolari, K. Choukri, T. Declerck, M. Grobelnik i in., Portorož, s. 2625–2632.
- Hajnicz E., Nitoń B., Patejuk A., Przepiórkowski A., Woliński M. 2015: *Internetowy słownik walencyjny języka polskiego oparty na danych korpusowych*, „Prace Filologiczne” LVX, s. 95–110.
- Hebal-Jeziarska M. 2014: *Zastosowanie korpusowych profili kolokacyjnych do rekonstrukcji językowych stereotypów Polaka, Czecha i Słowaka w językach zachodniosłowiańskich*, „Polonica” XXXIV, s. 67–78.
- Hebal-Jeziarska M. (red.) 2014: *Praktyczny przewodnik po korpusach języków słowiańskich*, Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa (online: http://www.iszip.uw.edu.pl/files/pdf/praktyczny_przewodnik.pdf, dostęp 15 marca 2017).
- Kalota T., Raczyński R., Rękar P. 2010: *Przetwarzanie i OCR czasopism drukowanych gotykiem – krok po kroku*, <http://lib.psn.c.pl/Content/304/Przetwarzanie%20i%20OCR%20czasopism%20drukowanych%20gotykiem%20krok%20po%20kroku.pdf> (dostęp 23 marca 2017).
- Kędzia P., Maziarz M., Piasecki M., Pęzik P. 2015: *Słowosieć 3.0 – leksykalna sieć semantyczna języka polskiego i jej zastosowanie w analizie znaczeń*, Warsztaty CLARIN-PL, Warszawa 13–15 kwietnia 2015 (prezentacja online: <http://clarin-pl.eu/pliki/warsztaty/Slowosiec-warsztaty-13-v2.pdf>, dostęp 15 marca 2017).
- Kieraś W., Woliński M. 2017: *Słownik gramatyczny języka polskiego – wersja internetowa*, „Język Polski” XCVII, z. 1, s. 84–93.

- Korczakowska M. 2001: *Polskie korpusy tekstów (wybrane zagadnienia)*, „Prace Językoznawcze” III, s. 65–75.
- Kwaśnicka-Janowicz A., Pałka P. 2015: *Współczesny warsztat językoznawcy – elektroniczne zasoby i narzędzia badawcze*, „Język Polski” XCV, z. 1–2, s. 154–170.
- Language tools and resources for Polish*, <http://clip.ipipan.waw.pl/LRT> (dostęp 15 marca 2017).
- Lewandowska-Tomaszczyk B. (red.) 2005: *Podstawy językoznawstwa korpusowego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Linde-Usiekiewicz J. 2010: *Od przypadków głębokich do elementów ram we FrameNecie*, [w:] *Rygorystyczna aplikacja metodologii kognitywno-interypretacyjnej*, red. M. Zawistawska, Elipsa, Warszawa, s. 17–52.
- Maziarz M., Piasecki M., Rudnicka E. 2014: *Słowosieć – polski Wordnet. Proces tworzenia tezaury*, „Polonica” XXIV, s. 79–99 (zob. też online: <https://polonica.ijp-pan.krakow.pl/downloads/volumes/34/6.pdf>, dostęp 15 marca 2017).
- Nowak K. 2014: *Fontes Mediae et Infimae Latinitatis Polonorum. Z prac nad korpusem polskiej łaciny średniowiecznej*, „Polonica”, nr 34, s. 105–114.
- Nowak K. 2015: *Leksykografia elektroniczna. Praktyki, metody, narzędzia*, IJP PAN, http://scriptores.pl/wp-content/uploads/eLeksykografia_1.pdf (dostęp 15 marca 2017).
- Ober K. 2005: *Proces digitalizacji*, <http://lib.psnc.pl/dlibra/doccontent?id=105&from=FBC> (dostęp 15 marca 2017).
- Pęzik P. 2012a: *Wyszukiwarka PELCRA dla danych NKJP*, [w:] *Narodowy Korpus Języka Polskiego*, red. A. Przepiórkowski, M. Bańko, R.L. Górski, B. Lewandowska-Tomaszczyk, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 253–273 (online: <http://nkjp.pl/index.php?p>, dostęp 15 marca 2017).
- Pęzik P. 2012b: *Język mówiony w NKJP*, [w:] *Narodowy Korpus Języka Polskiego*, red. A. Przepiórkowski, M. Bańko, R. Górski, B. Lewandowska-Tomaszczyk, Wydawnictwo PWN, Warszawa, s. 37–47.
- Pęzik P. 2013: *Paradygmat dystrybucyjny w badaniach frazeologicznych. Powtarzalność, reprodukcja i idiomatyzacja*, [w:] *Metodologie językoznawstwa. Ewolucja języka. Ewolucja teorii językoznawczych*, red. P. Stalmaszczyk, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 143–160.

- Pęzik P. 2015: *Korpusy referencyjne, korpusy równoległe, ekwiwalencja frazeologiczna*, Warsztaty CLARIN-PL, Warszawa 2015 (prezentacja online: http://clarin-pl.eu/pliki/warsztaty/korp_ref.pdf, dostęp 15 marca 2017).
- Pohl A. 2009: *Rozstrzygnięcie wieloznaczności, maszynowa reprezentacja znaczenia wyrazu i ekstrakcja znaczeń*, [w:] *Słowniki komputerowe i automatyczna ekstrakcja informacji z tekstu*, red. W. Lubaszewski, Kraków, s. 241–255.
- Przepiórkowski A., Bański P., Dębowski Ł., Hajnicz E., Woliński M. 2003: *Konstrukcja korpusu IPI PAN*, „Polonica” XXII–XXIII, s. 33–38.
- Przepiórkowski A., Hajič J., Hajnicz E., Urešová Z. 2017a: *Phraseology in two Slavic valency dictionaries: Limitations and perspectives*, „International Journal of Lexicography”, t. 30, nr 1, s. 1–38.
- Przepiórkowski A., Hajnicz E., Andrzejczuk A., Patejuk A., Woliński M. 2017b: *Walenty: gruntowny składniowo-semantyczny słownik walencyjny języka polskiego*, „Język Polski” XCVII, z. 1, s. 29–46.
- Przepiórkowski A., Hajnicz E., Patejuk A., Woliński M. 2014a: *Extended phraseological information in a valence dictionary for NLP applications*, [w:] *Proceedings of the Workshop on Lexical and Grammatical Resources for Language Processing (LG-LP 2014)*, Dublin, s. 83–91.
- Przepiórkowski A., Skwarski F., Hajnicz E., Patejuk A., Świdziński M., Woliński M. 2014b: *Modelowanie własności składniowych czasowników w nowym słowniku walencyjnym języka polskiego*, „Polonica” XXXIII, s. 159–178.
- Przepiórkowski A., Bańko M., Górski R.L., Lewandowska-Tomaszczyk B. (red.) 2012: *Narodowy Korpus Języka Polskiego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa (online: http://nkjp.pl/settings/papers/NKJP_ksiazka.pdf, dostęp 15 marca 2017).
- Saloni Z., Gruszczyński W. 2013: *From multilingual to monolingual dictionaries. A historical overview of Polish lexicography*, „Studies of the Polish Linguistics”, t. 4, nr 8, s. 205–227.
- Saloni Z., Gruszczyński W., Woliński M., Wołosz R. 2008: *Grammatical Dictionary of Polish. Presentation by the Authors*, „Studies in Polish Linguistics”, nr 4, s. 5–25.
- Sieradzka-Baziur B., Kajtoch K., Mika D., Duska J. 2016: *Słownik pojęciowy języka staropolskiego – charakterystyka*, „Język Polski” XCVI, nr 3, s. 68–79.

- Sobańska-Liberek M. 2006: *Pracownia Leksykograficzna Instytutu Filologii Polskiej UAM*, [w:] *Z zagadnień frazeologii, stylistyki i kultury języka. Praca zbiorowa przygotowana na dziesięciolecie Zakładu Frazeologii i Kultury Języka Polskiego UAM*, red. S. Bąba, P. Fliciński, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań, s. 137–148.
- Vossen P. (red.) 1998: *EuroWordNet: a multilingual database with lexical semantic network*, Kluwer Academic Publisher, Dordrecht.
- Werla M., Maryl M. (oprac.) 2014: *Humanistyczne projekty cyfrowe w Polsce. Wersja 1.1* (26 czerwca 2014), Poznań–Warszawa, <http://maryl.org/wp-content/uploads/2016/05/Werla-Maryl-red-2014-Humanistyczne-projekty-cyfrowe-w-Polsce-final.pdf> (dostęp 15 marca 2017).
- Zawisławska M. 2010: *Ramy interpretacyjne jako narzędzie opisu znaczenia*, [w:] *Rygorystyczna aplikacja metodologii kognitywno-interpretacyjnej*, red. M. Zawisławska, Elipsa, Warszawa, s. 53–73.
- Zawisławska M. (red.) 2010: *Rygorystyczna aplikacja metodologii kognitywno-interpretacyjnej*, Elipsa, Warszawa.
- Żmigrodzki P. 2001: *Ciągłość i przemiany w polskiej leksykografii współczesnej*, „Polonica” XXI, s. 305–327.
- Żmigrodzki P. 2005a: *Wprowadzenie do leksykografii polskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Żmigrodzki P. 2005b: *Słownik jako korpus tekstów – korpus tekstów jako słownik. Perspektywy polskiej leksykografii naukowej*, „Poradnik Językowy”, z. 6, s. 3–14.
- Żmigrodzki P. 2008: *Słowo – słownik – rzeczywistość*, Lexis, Kraków.

ISBN 978-83-947837-1-6